

วารสารห้องสมุด

T.L.A. BULLETIN

ฉบับพิเศษ

รับฤดูหนาวพ.ศ. 2506

วารสารห้องสมุด

ปีที่ ๓ ฉบับรับลมหนาว ๒๕๐๖

T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายสองเดือนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

รำพึงถึงห้องสมุด	อภัย จันทวิมล	๔๔๑
พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร	๔๔๒
อานิสงส์ของการทำงานสาธารณกุศล	ม.จ. ชัชวาลิต เกษมสันต์	๔๔๕
วิทยา	เสถียร โกเศศ	๔๕๓
คำอธิษฐานของดอกไม้	ลมูล รัตตากร	๔๕๘
ความสำคัญของห้องสมุดต่อสถาบันต่าง ๆ ของชุมชน ...	ทวี มุขธระโกษา	๔๖๑
ปล่องไฟกับดอกไม้	ลมูล รัตตากร	๔๖๓
ห้องสมุดกับสังคมศึกษา	พรรณศรี วิชากรกุล	๔๗๑
ซีกกุกุ—เฮนโร	ม็อค โจย่า	๔๗๓
เที่ยวไปในเจ็ดวัน	ส.ป.ส.	๔๘๑
ศิลปในการจัดบ้านนิเทศและนิทรรศการ	ถม ขรรค์เพชร	๔๘๐
ข่าวจากท่านนายกสมาคม	รัฐจวน อินทรกำแหง	๕๐๘
พัฒนาการของห้องสมุดและบรรณารักษ์ในประเทศไทย	ศศิวงศ์ ปิงตระกุล	๕๑๔
เพชรในวรรณกรรมไทย	ส.อ.	๕๒๐
บรรณาธิการแถลง		๕๒๖

T.L.A. BULLETIN

Volume 7 Winter Edition

Winter B.E. 2506 (196

CONTENTS

Pondering About Library	...	...	...	...	...	...	...	Abhai Chandvimoj	4
King Rama 7's Biography	...	...	...	...	...	...	...	Krom Muen Pithya Lapa	4
The Advantage of Social Working	...	...	...	...	...	...	...	M.C. Chatchavalit	4
Knowledge	...	...	...	...	...	...	...	Sathira Koses	45
Important Roles of Library	...	...	...	...	...	...	...	Thavi Mookatarakosa	46
A Pray of the Flower	...	...	...	...	...	...	...	Lamoon Ratakorn	46
Library and Social Study	...	...	...	...	...	...	...	Pan Sri Vichakornkul	47
Chikoku Henro	...	...	...	...	...	...	...	Mock Joya	47
Seven Days Travelling	...	...	...	...	...	...	...	S.P.S.	48
The Art of Arranging Bulletin Board	...	...	...	...	...	...	...	Thom Kanpet	49
The Chairman's Letter	...	...	...	...	...	...	...	Ranjuan Intarakamhang	50
The Development of Libraries and Librarians in Thailand	...	...	...	...	...	...	...	Sa Siwongse Pungtrakul	51
The Gems in Thai Literature	...	...	...	...	...	...	...	S.A.	52
Editor's Note	...	...	...	...	...	...	...		52

วารสารห้องสมุด
T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายสองเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ เพื่อ :-

ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาบรรณารักษศาสตร์
ส่งเสริมและเผยแพร่งานการศึกษาและวัฒนธรรม

บรรณาธิการ

นายกระจำน มั่นญาติ

กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ

น.ส. รัญจวน อินทรกำแหง

น.ส. บุญเจือ อองประดิษฐ์

นางแม่นันมาศ ชวลิต

น.ส. อุทัย ทุติยโพธิ์

น.ส. จารุวรรณ ขาติโต

น.ส. สุทธิศักดิ์ อัมพวันวงษ์

นางสิรินทร์ ช่างไขติ

ม.ร.ว. จีรวัดน์ จักรพันธ์

นายฉุน ประภาวิวัฒน์

นายตฤณ พลศิริ

นายถม ชรรค์เพชร

นายทวี มุขระโกษา

น.ส. ดมุด รัตตากร

น.ส. ศรัทธา ดีหาพงษ์

นายสุช พงษ์ถิตย

นายบุญจิตต์ ชูทรงเดช

กองบรรณาธิการฝ่ายธุรการ

นายบุญหยด พันขเพ็ง

นายชุมพล สุขวิบูลย์

นายประยุทธ์ สวัสดิ์มงคล

น.ส. นิตวรรณ อินทะเคระ

เจ้าของ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ผู้จัดการ, ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายกระจำน มั่นญาติ
สำนักงาน : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย บริเวณมหาวิทยาลัย บวรนิเวศ พระนคร
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ มงคลการพิมพ์ ๑๐๑ ถนนตานี บางลำภู พระนคร

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามคัดลอกข้อความตอนใดตอนหนึ่งไปตีพิมพ์โดยไม่ได้รับอนุญาต

T.L.A. Bulletin

Official Bi-monthly Journal of the Thai Library Association

Editor in Chief

Nai Krachang Manyati

Editorial Staff

Nangsao Runjuan Intarakamhang

Nangsao Boonchua Ongkapradit

Nang Maenmas Chavalit

Nangsao Uthai Thutiyapothi

Nangsao Charuwan Jhalitō

Nangsao Suthilak Ampanwongs

Nang Sirin Chuangchote

M.R. Chiravadhana Chakrabandh

Nai Chun Prabhavivadhana

Nai Daroon Balasiri

Nai Thom Kanpetch

Nai Tawee Mukatarakosa

Nangsao Lamoon Ratakorn

Nangsao Srithong Sihapongs

Nai Sook Pongsatidya

Nai Boonchit Choosongdej

Managing Staff

Nai Boonyod Panpeng

Nai Choopol Sookvibul

Nai Prayoot Sawasdimongkol

Nangsao Nilawan Indagaha

Owner : Thai Library Association, Mahamakut Rajvidyalaya
Bovoranyes, Bangkok, Thailand.

Printed at Mongkol Press, Bangkok.

รายนามคณะกรรมการประจำปี พ.ศ. ๒๕๐๖

ของ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นายก

อุปนายก

เลขานุการ

เหรัญญิก

บรรณารักษ์

ปลัด

นายทะเบียน

ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์

ประธานแผนกเผยแพร่วิชาการ

ประธานแผนกประชาสัมพันธ์

ประธานแผนกจัดทำวารสาร

ประธานแผนกจัดหาทุน

ประธานแผนกจัดพิมพ์

ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด

ประธานแผนกบรรณานุกรมแห่งชาติ

ประธานแผนกศูนย์รวมบัตร

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

นางสาวรัญจวน อินทรกำแหง

นายสุข พงษ์สถิตย์

นางสาวรส วงศ์ยังอยู่

นางสาวกัทลี สมบัติศิริ

นางสาวศรีทอง สี่หาพงศ์

นางนิตยา จูฑามาตย์

นางรพินท์ มาพบพันธ์

นายฉุน ประภาวิวัฒน์

นางสาวอุทัย ทุดิยะโพธิ์

นางสาวจรรุวรรณ ชาลิต

นายกระจำจ แม้นญาติ

นางสาวรัญจวน อินทรกำแหง

นางสิรินทร์ ช่างโชติ

นางศศิวงศ์ ปิงตระกูล

นางสาวสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์

นางแม่นมาส ขวลิต

นางสาวบุญเจือ องค์กรประดิษฐ์

นางสาวนิลวรรณ ปิ่นทอง

ม.ร.ว. จีระวัฒน์ จักรพันธ์

นายตรุณ พลศิริ

นายตรี อมาตย์กุล

นายถม ชรรค์เพชร

นางวิบูลย์ ภัยปาณี

นายบุญจิตต์ ชูทรงเดช

นายเอื้อ บุญประเสริฐ หงสกุล

นางมาเรีย เหล่าสุนทร

Office Bearers of the T.L.A. 1963

President	:	Nangsao Runjuan Intarakumhang
Vice President	:	Nai Sook Pongsatidya
Secretary	:	Nangsao Rasa Wongyoungyu
Treasurer	:	Nangsao Katalee Sombatsiri
Librarian	:	Nangsao Srithong Srihapongsa
Chief of Reception Committee	:	Nang Nitaya Jutamart
Registrar	:	Nang Rapin Mapobpuntha
Chief of Foreign Relations	:	Nai Chun Prabhavivadhana
Chief of Library Trainings	:	Nangsao Uthai Thutiyapothi
Chief of Public Relations	:	Nangsao Charuwan Jalito
Editor of the T.L.A. Bulletin	:	Nai Krachang Manyati
Chief of Fund Raising	:	Nangsao Runjuan Intarakumhang
Chief of the Publication	:	Nang Sirin Chuangchote
Chief of Library Clinic	:	Nang Sasiwongs Puengtrakul
Chief of Bibliography	:	Nangsao Suthilak Ampanwongs
Chief of Union Catalog	:	Nang Maenmas Chavalit
Member	:	Nangsao Boonchua Ongkapradit
Member	:	Nangsao Nilwan Pinthong
Member	:	M.R. Chiravathana Chakrabandh
Member	:	Nai Daroon Balasiri
Member	:	Nai Tri Amatayakul
Member	:	Nai Thom Kanpetch
Member	:	Nang Vibulpen Chaipani
Member	:	Nai Boonchit Choosongdej
Member	:	Nai Eua Busapakes Hongsakul
Member	:	Nang Maria Laosoonthorn

กิจกรรมต่าง ๆ

ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

๑. แผนกวิเทศสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความรู้ เชื่อมความสัมพันธ์กับบรรณารักษ์ทั่วโลก
ขอความร่วมมืองานด้านห้องสมุดของไทย
๒. แผนกเผยแพร่วิชาการ อบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ จัดให้มีชมรมและกิจกรรมในต่าง
จังหวัด
๓. แผนกประชาสัมพันธ์ จัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ อภิปราย ปาฐกถา กิจกรรม และทำ
ภาพยนตร์แนะนำการใช้ห้องสมุดตลอดจนติดต่อหนังสือพิมพ์
๔. แผนกจัดพิมพ์ จัดทำหนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์และพิมพ์ให้มีมากขึ้น และทำ
หนังสือเพื่อเสนอรายชื่อหนังสือใหม่
๕. แผนกหาทุน จัดหาทุนใช้จ่าย และทุนสะสม
๖. แผนกนิเทศห้องสมุด ส่งเสริมการจัดห้องสมุด ณ ที่ต่าง ๆ ทั้งช่วยเหลือและแนะนำ
๗. แผนกบรรณานุกรมแห่งชาติ จัดทำรายชื่อหนังสือ วารสาร และเอกสารทั้งในและนอก
ประเทศ
๘. แผนกศูนย์รวมบัตร เพื่อรวบรวมรายชื่อบรรดาหนังสือที่มีในห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วประเทศ
๙. แผนกบรรณารักษ์ จัดหาหนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์ และหนังสือที่ใช้ในการอบรม
ค้นคว้า ตลอดจนจัดห้องสมุดของสมาคม
๑๐. แผนกปฏิคม เป็นสื่อให้สมาชิกได้พบปะสังสรรค์สนทนากัน
๑๑. แผนกวารสาร เผยแพร่ความรู้วิชาการในเรื่องหนังสือและห้องสมุดและแจ้งข่าวสาร
ให้สมาชิกได้ทราบงานห้องสมุดของเพื่อนบรรณารักษ์ด้วยกัน
๑๒. แผนกทะเบียน เพื่อทราบจำนวนสมาชิกของสมาคมว่ามีผู้ใดอยู่ที่ใด

กิจกรรมพิเศษ

๑. การจัดทำหนังสือพิมพ์ เพื่อจัดพิมพ์หนังสืออ่านสำหรับเด็กให้มากขึ้น
๒. การจัดสร้างอุปกรณ์ครุภัณฑ์ห้องสมุด เพื่อให้ความสะดวกห้องสมุดต่าง ๆ ตามแบบ
มาตรฐานและราคาเยา
๓. การทำบัตรรายการ เพื่อสะดวกแก่บรรณารักษ์ได้ทราบจำนวน และรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือ
๔. การส่งเสริมการอ่านและห้องสมุดในภาคใต้ เพื่อช่วยส่งเสริมการอ่านและห้องสมุดใน ๔
จังหวัดภาคใต้

T.L.A. Activities

Various divisions of T.L.A. take up the following duties :—

1. **Foreign Relation Division** - to contact foreign agencies and organizations governmental and non-governmental in order to exchange opinions and experiences, to gain friendship with librarians abroad.
2. **Library Education Division** - to help library workers in acquiring and improving knowledge in library science by organizing workshop or seminars whenever needed.
3. **Public Relation Division** - to promote the use of books and libraries among the public ; to make people aware of the needs in books and libraries.
4. **Publication Division** - to publish text-books in library science, and other kind of goods which will facilitate librarians in their work such as library manuals, library directions.
5. **Fund Raising Division** - to raise fund for libraries in need.
6. **Library Clinic Division** : to help re-organize libraries already in existence but not yet systematically organized.
7. **Bibliography Division** - to compile bibliographies and book lists needed by libraries.
8. **Union Catalog Division** - to set up a union catalog of collections of material in libraries in Bangkok.
9. **Reception Division** - to arrange, whenever it is suitable, for informal meeting among librarians ; to help foreign librarian visitors to Thailand.
10. **Library Division** - to acquire and organize books in library science and other library tools for use of the members of the association.
11. **Registration Division** - to keep record of the members of the association.
12. **Library Journal Division** - to edit and issue T.L.A. Bulletin, official journal of T.L.A., and to issue newsletters.

Other Activities

1. Promote and publish childrens' books.
2. Produce library furnitures, and equipments.
3. Produce library printed catalog cards.
4. Making survey of interest in reading Thai books among Malay-speaking Thai people in the southern provinces, and help promoting library services in the areas.

รำพึงถึงห้องสมุดประชาชน

๐ ฝันถึงเทพา เหนือวิถีหลาย
สองสามบทที่เก่าแก่แต่ก่อน
มีสีกลิ่นหอมจากปากสีดหลายตอน
ดราครดัดดั่งเทพาทั้งวัน

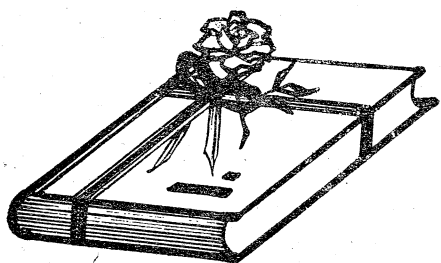
๐ สยามรักที่พินกันทุกนัด
ให้ที่คล้ายกับประโคนสีให้สู่สันต
พอเลิกงานบ้านสุราทางครั้น
เรื่องสนุกทั้งนั้นก็มี

๐ ทานยามของห้องสมุดประชาชน
เห็นค่าผลที่ได้ไม่เต็มที
เพราะเงินน้อยต้องค่อยทำไปตามสี
แต่เพราะที่สีที่คล้ายยังรักตา

๐ ห้องสมุดนั้นชื่ออย่างทองบาร
เปิดโอกาสเด็กผู้ให้ได้สี
เป็นคลังแสงแห่งการศึกษา
รัฐจึงให้ทุนให้ก่อนใหญ่เลย.

อนันต์ วิชา

๒๓ ก.ย. ๐๖

พระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติเมื่อวันพุธ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๖ เป็นพระราชโอรสพระองค์สุดท้ายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ได้รับพระราชทานพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายประชาธิปกศักดิเดชน์ ขณะกรมทหารราชธวัช จัหวาลงกรณ์นาถโรธ อุดมยศฤทธิรงค์ อภัยบัญชาวิไล อสมันชินาติพิสุทธิ มหามกุฏราชพงศบริพัตร บรมขัตติยมหารัษฎา พิสิญจนพรโรทัย มงคลสมัยสมการ สภาวรวรจักรียคุณ อคฺลยราชกุมาร

โดยเหตุที่ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์สุดท้าย สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงเอ็นดูรักใคร่ ได้ทรงมอบให้เจ้าจอมเย็นในรัชกาลที่ ๕ เป็นพระอภิบาล พร้อมทั้งหม่อมเจ้าหญิงมนต์สวัสดิ์ (ภายหลังเป็นพระองค์เจ้า) กับหม่อมเจ้าหญิงไพบมาดย์ ทรงเรียกว่าลูกเขียตน้อยมาแต่ยังทรงพระเยาว์ พระราชโอรสของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ มีพระนามทรงเรียกเล่น ๆ ทุกพระองค์คือ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ทรงเรียกลูกโต ในพระราชสำนักจึงเรียกกันว่า ทูนกระหม่อมโต

สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ ทรงเรียกลูกเล็กหรือลูกชายเล็ก ในพระราชสำนักเรียกกันว่าทูนกระหม่อมเล็ก

สมเด็จพระเจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์ ทรงเรียกลูกเขียต (ภายหลังเป็นเขียตใหญ่) ในพระราชสำนักเรียกกันว่าทูนหม่อมเขียตใหญ่

สมเด็จพระเจ้าฟ้าอักษราวงศธาดาทรทรงเรียกลูกเอี้ยดเล็ก (ภายหลังเมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้า
ศิริราชฯ ขึ้นพระชนม์แล้ว “เล็ก” ก็ค่อย ๆ หายไป ทรงเรียกแต่ว่า “ลูกเอี้ยด”) ในพระราช
สำนักเรียกทูลกระหม่อมเอี้ยดเล็ก แล้วทูลกระหม่อมเอี้ยด ฯลฯ

สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลกทรงเรียกลูกตัว ในพระราชสำนักเรียกกันว่า ทูล
กระหม่อมตัว

สมเด็จพระบรมชนกนาถและสมเด็จพระบรมราชชนนีได้ทรงถนอมเลี้ยงพระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ใกล้ชิดติดพระองค์ตั้งแต่วัยทรงพระเยาว์มา จนเจริญพระชันษา
สมควรทรงศึกษาตามประเพณีขัตติยราชกุมาร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนักเรียน
นายร้อยพิเศษในโรงเรียนนายร้อย มีพระอาจารย์ถวายพระอักษรอีกต่างหากที่ในพระราชวัง
ดุสิต เช่นพระอาจารย์ทวารวดี แต่ครั้งยังมีโศกนาฏกรรมเกิดขึ้น เมื่อได้กั้นแล้วจึงโปรดฯ
ให้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาการในประเทศอังกฤษ ได้ทรงศึกษาวิชาสามัญในวิทยาลัยอีตันอันเป็น
โรงเรียนชั้นเอกของอังกฤษ ไม่มีแห่งใดจะเป็นที่นิยมแพร่หลายเสมอเหมือน ในโรงเรียน
ระเบียบแบบแผนกวดขันฝึกหัด ให้นักเรียนมีวินัยและดีมาการจะ แม้พระราชโอรสพระเจ้า
แผ่นดินหรือเจ้านายใด ๆ ก็ต้องเริ่มเข้าไปรับใช้นักเรียนผู้มีอายุได้ในโรงเรียน หนึ่งโดยเหตุที่
โรงเรียนอีตันตั้งอยู่ใกล้ชิดกับพระราชวังวินด์เซอร์ของพระราชวงศ์อังกฤษ นักเรียนได้อบรม
ใหญ่จากเจ้านายและราชประเพณี เมื่อเติบโตย่อมเข้าสมาคมทั้งปวงได้โดยปราศจากขวยเขิน
นอกจากนี้ได้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาทหารที่โรงเรียนนายร้อยทหารที่เมืองวูลิช แผนกวิชาทหาร
ปืนใหญ่มา ทรงสามารถสอบวิชาได้เต็มตามหลักสูตร จึงได้ทรงรับสัญญาบัตรเป็นนายร้อยตรี
กิตติมศักดิ์แห่งกองทัพอังกฤษ แล้วเสด็จไปประจำกรมทหารปืนใหญ่อังกฤษอยู่ที่เมืองออก
ดอชอด ทรงศึกษาหน้าที่นายทหารต่อมาจนสำเร็จการศึกษาในชั้นนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้ดำรงพระยศนายร้อยตรีนอกกองกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ แล้วเลื่อนชั้นเป็น
นายร้อยโทและเป็นนายทหารนอกกองกรมทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ด้วย

ครั้นเสด็จกลับเข้ามารับราชการ ในชั้นแรกได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น
ตำแหน่งนายทหารคนสนิทพิเศษของจอมพลสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลก
ประชานาถเมื่อทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกอยู่ก่อน แล้วเลื่อนชั้นเป็นผู้บังคับการกอง
นายทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ และเป็นนายร้อยเอกต่อมา แล้วโปรดฯ ให้เสด็จไปรับราชการ

การประจํากรมบัญชาการกองทัพน้อยที่ ๒ ในตำแหน่งนายทหารฝ่ายเสนาธิการ และต่อมาเลื่อนขึ้นเป็นนายพันตรีแล้วเป็นนายพันโทบังคับการ โรงเรียนนายร้อยชั้นประถม

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้ทรงลาราชการเพื่อทรงผนวชในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้วไปประทับจำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ในตำแหน่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาอริยญาณวโรดม ทรงเล่าเรียน พระธรรมวินัย เป็นที่พอพระหฤทัยสมเด็จพระอุปัชฌาย์ เป็นอันมาก จนมีวาทีสืบมาว่าสมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้นทรงพระปรารภเหตุที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชาทรงเป็นเพียงพระอนุชาพระองค์น้อยที่สุดในจำนวนเจ้าฟ้าชายรวม พระมารดาถึง ๕ พระองค์ คงไม่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องเสด็จเถลิงราชสมบัติ ฉะนั้นจึงมีพระประสงค์อันแรงกล้าที่จะชักชวนพระองค์ไว้ในสมณะเพศตลอดไป เพื่อเป็นใหญ่และเป็นทายาทปกครองสังฆมณฑลสนองพระองค์สมเด็จพระอริยวงศราช พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแต่ครั้งก่อนขึ้นเถลิงราชสมบัตินั้น หากสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นั้นทรงมีพระโรคเบียดเบียนทั้งทรงมีท้องกัณโถอยู่แต่ทางขวาตลอด จึงมิได้เป็นไปดังพระประสงค์ที่วาง

เมื่อทรงลาผนวชในอด้านแห่งพรรษาแล้ว สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยฯ ก็เสด็จกลับเข้ารับราชการทหารตามเดิม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้เป็นพระบรมเชษฐาธิราชได้ตรัสขอหม่อมเจ้าหญิงวชิราวุธ พระธิดาพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงศักดิเดชน์กิติสิริ ซึ่งทรงมีพระหฤทัยรักใคร่กันอยู่แต่ก่อนมาทำการอภิเษกสมรส ณ พระที่นั่งวโรภาศพิมาณพระราชวังบางปะอินเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๓

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยฯ ได้ทรงปฏิบัติราชการสนองพระเดชพระคุณในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ มาโดยเรียบร้อย แต่เมื่อเกิดพระโรคประชวรเรื้อรังแพทย์มีความเห็นว่าจำต้องเสด็จแปรเสถียรไปรักษาพระองค์ในประเทศที่มีอากาศเย็น พระโรคจึงจะหายเป็นปกติได้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทรงลาราชการทั้งปวงในตำแหน่งหน้าที่เพื่อเสด็จไปรักษาพระองค์ในยุโรป ใน พ.ศ. ๒๔๖๓ ครั้นหายประชวรแล้ว พระองค์มีพระประสงค์จะทรงศึกษาวิชาทหารชั้นสูงขึ้นไป จึงได้เสด็จเข้าประจำอยู่ในกรมบัญชาการกองทัพน้อยทหารบกของฝรั่งเศส แล้วได้เข้าทรงศึกษาวิชาในโรงเรียนฝ่ายเสนาธิการ ณ กรุงปารีสจนสำเร็จการศึกษา ได้ทรงรับประกาศนียบัตรเป็นนายทหารฝ่ายเสนาธิการเต็มอหี้อยู่กับนายทหารฝรั่งเศส แล้วเสด็จกลับคืนพระนคร พ.ศ. ๒๔๖๔ ครั้นนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้เสด็จทางประเทศอเมริกาและญี่ปุ่น เพื่อประโยชน์ในการทรงศึกษาเพิ่มเติมด้วย เมื่อเสด็จกลับถึงพระนครทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้ารับราชการในตำแหน่งปลัดกรมเสนาธิการทหารบก เดือนพระยศขึ้นเป็นนายพันเอก ถึง พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้ทรงรับตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการกองพลทหารบกที่ ๒ และเป็นผู้บังคับการพิเศษกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๒ ด้วย

ในขณะนั้นจะเห็นกล่าวข้อความที่น่าอัศจรรย์เสียไม่ได้อย่างหนึ่ง ซึ่งถ้าจะว่าไปก็เป็นทุกขลาภ ภายใต้อายุเวลา ๖ ปี สมเด็จพระเชษฐาธิราชวรมหาสมณเจ้าได้เสด็จทอดตาม ๆ กันไปหมด จึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยฯ ซึ่งไม่มีใครได้เคยนึกฝันว่าจะต้องรับรัชทายาทก็กลายเป็นรัชทายาทขึ้น สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชทรงกังวลพระราชหฤทัยด้วยเรื่องนี้อยู่มาก จึงโปรดฯ ให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยฯ ทรงเริ่มศึกษาขนบธรรมเนียมและหน้าที่ราชการของพระเจ้าแผ่นดินโดยให้ราชเลขาธิการ นำการงานอันเป็นพระราชกรณียกิจไปถวายทอดพระเนตรเป็นนิจนิรันดร์ บางครั้งคราวที่เสด็จพระราชดำเนินจากพระนครฯ ก็โปรดให้สมเด็จพระราชอนุชาทรงดำรงราชการแผ่นดินและประทับเป็นประธานในที่ประชุมเสนาบดีแทนพระองค์เพื่อเป็นการฝึกหัด ทั้ง ๆ ที่พระองค์มีพระชนมายุยังน้อยกว่าผู้ใด ๆ หมดในเสนาบดีเหล่านั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยฯ ก็ได้เฝ้าพระหฤทัยในการงานเช่นนี้ตราบถึงวันหนึ่ง ทรงพิเคราะห์พิจารณาตลอดจนข้อราชการทุกด้านทุกมุมด้วยพระองค์เอง และทรงลดละความธุชธุชด้นพระองค์เพื่องานนี้มากขึ้นน้อย เพื่อให้เห็นชัดในความตงพระหฤทัยที่จะทรงศึกษาราชการแผ่นดินและในลักษณะที่พระองค์ทรงหยั่งรู้ได้ลึกซึ้งในราชการนั้น ๆ เพียงไร จะขอคัดคำนำฉบับหนึ่งซึ่งทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นไว้ในเวลาต่อมาเมื่อได้เสด็จราชย์แล้วดังต่อไปนี้

“เมื่อข้าพเจ้ากลับมาจากทวีปยุโรปครั้งหลังนี้ ในพ.ศ. ๒๔๖๗ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงพระราชดำริว่า ข้าพเจ้ามีอายุมากสมควรจะเล่าเรียนประเพณีการปกครองบ้านเมืองและราชการแผ่นดิน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยามหิธรนำหนังสือราชการแผ่นดินเรื่องสำคัญ ๆ อันเป็นหลักราชการมาให้ข้าพเจ้าอ่านและศึกษา ทั้งเป็นพระราชประเพณีมาแต่เดิม

“ในบรรดาหนังสือที่เจ้าพระยามหิธรนำมาให้ข้าพเจ้าอ่านนั้น มีพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงในเรื่องการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการปกครองแผ่นดินซึ่งข้าพเจ้าได้ให้พิมพ์ขึ้น

“เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านพระราชดำรัสแล้ว รู้สึกว่าเป็นหนังสือสำคัญอย่างยิ่ง ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกเพิ่มพูนความเลื่อมใสในพระปรีชาสามารถ และพระบารมีของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงยิ่งนอก ทั้งทำให้ความรักความนับถือในพระองค์ซึ่งข้าพเจ้ามีอยู่เต็มหัวใจ ให้หนักแน่นเต็มตนมากขึ้นอีกด้วย

“พระราชดำรัสได้ทรงเรียบเรียงอย่างรอบคอบที่สุด แสดงให้เห็นชัดว่าสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงมีพระปรีชารอบรู้ ในทางรัฐประศาสน์ประเพณีการปกครองของไทยอย่างเก่าเป็นอย่างดี และส่วนการประเพณีการปกครองอย่างทันสมัยกันในทวีปยุโรปก็ได้ทรงศึกษาทรงทราบหลักการโดยตลอด พระราชดำรัสจึงเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในทางการปกครองของประเทศไทยเป็นอย่างดี

“พระราชดำรัส นอกจากที่จะให้ความรู้อันดียิ่งดังว่ามาแล้ว ยังทำให้เห็นพระราชหฤทัยของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเป็นอย่างดี ว่าพระองค์มิได้ทรงนึกถึงสิ่งอื่นเลย นอกจากความสุขของประชาชน และความเจริญรุ่งเรืองของประเทศเป็นต้น เป็นสำคัญในการที่จะทรงพระราชดำริกิจการใด ๆ ทั้งปวง

“การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากแบบเดิม เป็นดังกระทรวง ๓๒ กระทรวงนี้ ต้องนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง ซึ่งเรียกได้อย่างถูกต้องตามธรรมดาว่า “พลิกแผ่นดิน” ถ้าจะใช้คำอังกฤษก็ต้องเรียกว่า “Revolution” ไม่ใช่ “Evolution”

“การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงดังนี้ มีน้อยประเทศนักที่จะสำเร็จไปได้โดยราบคาบ ปราศจากการจลาจล หรือจะว่าไม่เลยก็เกือบจะว่าได้ ประเทศญี่ปุ่นได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่าง “พลิกแผ่นดิน” เหมือนประเทศไทย แต่หาได้ดำเนินการไปได้โดยสงบราบคาบเหมือนอย่างประเทศไทยไม่ ยังต้องมีการจลาจลในบ้านเมือง เช่นมีขบถลี้ลับมา เป็นต้น

“การที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงวิธีการปกครองอย่าง “Revolution” ได้โดยไม่ต้องมีใครต้องเสียเลือดเนื้อแม้แต่หยดเดียวดังนี้ ต้องนับว่าเป็นมหัศจรรย์ เป็นโชคของประเทศสยามเป็นอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงอย่างนี้ย่อมขัดกับประโยชน์ของคนบางจำพวก จึงยากนักที่จะสำเร็จไปได้โดยสงบราบคาบ

“การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับไวไปได้ในประเทศสยามอย่างราบคาบ เพราะ
“Revolution” ของเรานั้นสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ทรงริเริ่ม ประกอบทั้งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
นี้ทรงพระปรีชาสามารถยิ่งกว่าผู้ใดหมดในเวลานั้น ทั้งทรงมีพระราชอัธยาศัยละมุนละม่อม
ทรงสามารถปลูกความจงรักภักดีในชนทุกชนที่ได้เข้ามาเฝ้าใกล้ชิดพระองค์แม้แต่ครั้งเดียว

“พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงเล็งเห็นการภายในอย่างชัดเจน และทราบ
การที่ล่วงไปแล้วเป็นอย่างดี ได้ทรงพระราชดำริห์ตรองโดยรอบคอบ ได้ทรงเล็งปรารถนา
การปกครองของไทยเราและต่างประเทศประกอบกับด้วยพระปรีชาญาณอันยอดเยี่ยม ได้ทรง
จัดการเปลี่ยนแปลงวิธีการปกครองเป็นลำดับมาเหมาะสมกับเหตุการณ์และเหมาะสมกับเวลา ไม่ช้า
เกินไปไม่เร็วเกินไป

“พวกเรา ผู้เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าทูลลอองธุลีพระบาท ผู้มีความ จงรักภักดี
และรู้สึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงอยู่ทุกขณะจิต ควรตั้งใจ
คำนึงตามรอยพระยุคลบาทตามแต่จะทำได้ ควรพยายามแสดงการดວ່งหน้า แต่ไม่ควรเหลียวหลัง
ดูประเพณีและหลักการที่ล่วงไปแล้วด้วยเหมือนกัน ใน ๒ อย่างนี้ก็จะทำได้ มียากอยู่เพียง
จะเลือกเวลาให้เหมาะ อย่าให้ช้าเกินไป อย่าให้เร็วเกินไป ช้อนนี้แหละยากยิ่งนัก นอกจากมี
สติปัญญาแล้วยังต้องมีโชคประกอบด้วย แต่ถ้าเราทำการใดๆ ไปโดยมีความสุจริตในใจ
และโดยเต็มความสามารถแล้ว ก็ต้องนับว่าได้พยายามทำงานตามหน้าที่จนสุดกำลังแล้ว”

ครั้นในกลางปี (๑๑ พฤศจิกายน) ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสังเกต
เห็นว่า สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าฯ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชาทรงปฏิบัติราชการโดยพระ-
วิริยะอุตสาหะแรงกล้า ด้วยความจงรักภักดีต่อไผ่ล่อของธุลีพระบาท และทรงพระสติปัญญา
อันสูงส่งสมควรภาพสมควรไฉฉางพระราชหฤทัย เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวชื่นชม
สมนัส จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้เลื่อนสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปก-
ศักเดชน์ฯ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง
พระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิ-
เดชน์นครมหาราชาธิราช จุฬาลงกรณนาควโรรส อุดมยโสอุกฤษฐศักดิ์ อภัยบักษนาวิด
กันันชาติพิรุฑมหมากุฎราชพงศบริพัตร บรมชติยมหารัษฎาภินิพจนพรวิชัย มงคล-
ยศมการธการวรวัจฉริยคุณ อุดยวราชกุมาร กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา

เมื่อได้ทรงสถาปนาสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัย ๑ ขึ้นเป็นกรมหลวงแล้ว ไม่ทันถึงเดือน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ๑ ประชวรเสด็จสวรรคต พระบรมวงศ์และท่านเสนาบดีมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชเป็นประธานได้ประชุมกันในตอนกลางวัน ที่ ๒๖ พฤศจิกายน นั้นเอง เพื่อปรึกษาหารือปัญหาการสืบราชสมบัติและการทำพระบรมศพที่ประชุมได้พิจารณาเห็นว่า พระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อันได้ทรงแสดงไว้ในพระราชหัตถเลขาในพิธีกรรม ใจความว่า การสืบราชการสมบัตินั้นมพระราชประสงค์ว่าหากมีพระราชโอรส (เวลาทรงทำพิธีกรรมนั้นพระนางเจ้าสุวัทนาทรงพระครรภ์อยู่) ก็ให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัย ๑ ทรงเป็นประธานคณะผู้สำเร็จราชการต่างพระองค์ จนกว่าพระมหากษัตริย์จะทรงบรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าไม่มีพระราชโอรส ก็ใครให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยทรงรับราชการสืบสันตติวงศ์ตามราชประเพณี ทั้งนี้เพื่อให้เห็นว่า พระองค์ทรงไว้วางพระราชหฤทัยในสมเด็จพระราชอนุชาทุกประการ แต่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยเองนั้นไม่ได้เต็มพระราชหฤทัยจะรับราชสมบัติ ทรงอ้างว่าพระองค์ไม่เคยแกล้วราชการเพียงพอ เจ้านายที่มีอายุได้พอจะรับราชสมบัติก็ยังไม่จะมี แต่ที่ประชุมลงความเห็นเป็นเอกฉันท์ไว้วางใจในพระองค์ และให้อนุโลมตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัย ๑ ขึ้นครองราชย์

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยก็จะต้องทรงทราบตระหนักอยู่แล้วว่า แม้จะไม่เคยพอพระหฤทัย ก็ไม่มีทางอื่น นอกจากที่จะรับราชสมบัติ ทั้งพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ เช่นสมเด็จพระเชษฐาธิราช เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิตก็ทรงรับรองแข็งแรงว่า จะถวายความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถทุกสถาน จึงทรงรับเชิญและเสด็จเข้าไปประทับแรม ณ พระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหาราชวังตั้งแต่วันนั้น

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยทรงประสพอุปสรรคสำคัญอันหนึ่งในอันที่จะประกอบพระราชกรณียกิจ ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ในสมัยนั้น กล่าวคือ พระองค์เป็นผู้ไม่ถนัดบุรณด้วยพระอนามัยเสียเลย เมื่อแรกทรงรับราชการทหารก็ทรงพระประชวรครึ่งหนึ่งถึงต้องเสด็จไปรักษาพระองค์ยังยุโรป เมื่อพระอาการดีขึ้นเสด็จกลับเข้ามารับราชการแต่ก็ยังไม่ใช่ว่าทรงถนัดบุรณด้วยพระอนามัย ต้องทรงบำเพ็ญการบริหารพระองค์อย่างสม่ำเสมอ ทรงกีฬาพอสมควรแก่พระกำลังเป็นนิตย เช่น เต้นนินด และกอล์ฟ แต่ก่อนโปรดศพอชแรกเกิด ฉะนั้นจึง

พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานถ้อยแถลงแก่ราชกรีกาตโมสร์สำหรับส่งออกแรกเค็ด
เนื้อไปจากกัพาใหญ่ ๆ ที่เป็นราชประเพณีจะพระราชทานถ้อยเป็นประจำ เช่น เติมนิด
และฟุตบอล ทั้งสำหรับเด็กผู้ใหญ่ ในระหว่างโรงเรียนก็มี สโมสร์ก็มี

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยฯ เริ่มทรงรักษาราชสมบัติ ณ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน
เสนาบดีสถาดกลงให้กล่าวถึงพระองค์ว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัย
ฯฯ จกกว่าจะได้ทรงรับราชภิเศกภายในสองวัน จากนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้ง
ภิรัฐมนตรีขึ้น สำหรับมีหน้าที่ถวาย คำปรึกษาราชการแผ่นดินและราชการในพระองค์
ซึ่งคณะที่ปรึกษาชนนชาพเจ้าเชื่อว่าเป็นพระราชดำริห์มาแต่แรก เพราะข้าพเจ้าจำได้ว่าใน
๗ พฤศจิกายน ภายหลังเสวยราชย์เพียงวันเดียวมรับสั่งให้หาข้าพเจ้า (เวลานั้นเป็นราช
การฝ่ายต่างประเทศและเดชนาการเสนาบดีสถาด) ขึ้นไปเฝ้าด้วยเรื่องราชการอื่น ๆ แล้ว
พระราชดำริห์เล่าให้ฟังด้วยว่าทรงพระราชดำริห์จะตั้งคณะที่ปรึกษาชนสูงชันไว้สำหรับทรง
ราชการทั่วไประหว่างที่ยังทรงใหม่ต่อหน้าที่ ล้วนที่จะเรียกชื่อคณะอย่างไรนั้นมผู้แนะ
าให้เรียก “สมุหนมศรี” ข้าพเจ้าได้กราบบังคมทูลเป็นความเห็นล้นตัวว่าไม่รักชื่อนั้น
เป็นชื่อสำหรับบุคคลอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชทรงตั้งได้เป็น ทำนองที่รติ
มิได้มีหน้าที่อื่นใด ผิดกับพระราชประสงค์ที่จะทรงใช้ที่ปรึกษาคณะนั้นจงโปรดเกล้าฯ ว่า
หนึ่งซึ่งมผู้แนะคือ อภิรัฐมนตรี ซึ่งเป็นคำใหม่ ข้าพเจ้าเห็นว่าแต่ก่อนก็เคยมี รัฐมนตรี
รักษาของพระเจ้าแผ่นดินและเป็นผู้พิจารณาว่ากฎหมาย (เวลานั้นไม่ได้ใช้คำนี้สำหรับ
กระทรวง) แต่ไม่มีใครจะได้ทำหน้าที่แล้ว เพราะเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป หน้าที่ที่ยง
นาน ๆ ที่กเพียงเป็นที่ปรึกษา ฉะนั้นคณะใหม่ที่ทรงพระราชดำริห์จะตั้งชนนหน้าที่เจาะจง
รักษา แต่เพราะทรงเลือกจะเพาะบุคคลชันสูงที่เคยงานใหญ่ ๆ มามากแล้วจริง ๆ จะเดิม
ไปให้ล้นกว่ารัฐมนตรีปรกติก็ควรอยู่ จึงได้กราบบังคมทูลด้นับด้นนคำว่อภิรัฐมนตรีด้วย
พระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ตั้งเจ้านายที่เคยทรงงานใหญ่ ๆ เป็นอภิรัฐมนตรี ๕ พระองค์คือ

- ๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ซึ่งเคยทรง
งานปรกติกระทรวงกลาโหม. เป็นผู้บัญชาการทหารบกและเรือ, เป็นจเรทัพบก, และเป็นผู้
ราชการแผ่นดินต่างพระองค์หลายคราวในรัชกาลที่ ๖

๒. สมเด็จพระเจ้าฟยาเชอเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งเคยทรงเรียนและสอบไล่ได้เป็นนายทหารบกในกองทัพเยอรมัน แล้วเข้ามารับราชการอยู่ในกองทัพเด็กน้อย แต่ต้องย้ายไปเป็นผู้บัญชาการทหารเรือโดยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเห็นเหมาะสมและทรงกำหนดให้ท่านได้เป็นอย่างดีจนได้ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ ในคราวที่แยกทหารเรือออกไปตั้งขึ้นเป็นอีกกระทรวงหนึ่งต่างหาก ต่อมาเมื่อท่านเสนาธิการทหารบกในรัชกาลที่ ๖ ได้ทรงย้ายมาเป็นเสนาธิการทหารบก

๓. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต ซึ่งทรงเป็นพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ ทรงทราบขนบธรรมเนียมราชการในพระราชสำนักและราชประเพณีทั้งปวง เคยทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงวัง ทั้งทรงเป็นอัครเสนาบดีด้วย

๔. พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงเป็นอำมาตย์ผู้ใหญ่ในราชการพลเรือน เคยทรงจัดตั้งกระทรวงธรรมการขึ้น แล้วจัดการปกครองหัวเมืองทิวพระราชอาณาจักร ทรงจัดกระทรวงมหาดไทยสมัยนั้นขึ้น จนเป็นกระทรวงที่เพียบพร้อมด้วยสมรรถภาพ ทั้งทรงเป็นอัครบัณฑิตทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีด้วย

๕. พระเจ้าฟยาเชอกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ซึ่งทรงเป็นผู้ชำนาญในราชการคดีและเศรษฐกิจ เคยเป็นเสนาบดีคลังและกระทรวงพาณิชย์ ทั้งทรงเป็นอัครบัณฑิตทางภาษาศาสตร์

พระราชดำริที่ทรงตั้งคณะอภิรัฐมนตรีขึ้นครั้งนั้นปรากฏว่า ได้รับคำสรรเสริญทั่วไปว่า ทรงใช้ปัญญาของผู้หลักผู้ใหญ่ให้เป็นประโยชน์ ทางต่างประเทศก็ชมว่าเป็นพระวิปรีชาดำนัยอันลุ่มลึกมีวิภาพ เลี่ยงคัดค้านที่เกิดขึ้นภายหลังหาได้ตั้งออกมาในขณะนั้นไม่

ดูเดือนกุมภาพันธ์ (๒๔๖๘) สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้าสู่พระราชพิธีบรมราชาภิเษกซึ่งทำสมบูรณตามแบบแผน เป็นงานที่ส่งผ่านฝ่ายสมเด็จอัครเสนาบดีอัครเสนาบดีไปโปรดให้จัดการถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ เมรุกลางเมือง ถวายพระเกียรติยศอันควรแก่สมเด็จพระบรมกษัตริย์ราชทศปการ โดยจัดอนุโลมตามพระราชประสงค์ที่พระองค์ทรงแต่งตั้งไว้ในหนังสือบันทึกพระราชดำรัสสั่ง แต่ยังมีเสด็จสวรรคต เพื่อเชิดชูพระเกียรติยศพิเศษที่พระองค์เป็นปราชญ์ทางอักษรศาสตร์ได้ไป

เกล้าฯ ให้แจกจ่ายบรรดาพระราชนิพนธ์ทุกประเภทที่ทรงไว้ทั้งภาษาไทยอังกฤษและฝรั่งเศสไป
ยังสถานศึกษาและกิจการทั้งในและนอกพระราชอาณาจักร

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง ประสงค์ บัญชา ดำเนินมาแต่แรกขึ้น
ด้วยราชย์หลายประการ ที่สำคัญที่สุดก็คือปัญหาขาดแคลนทางเศรษฐกิจซึ่งครอบคลุมทุกคาม
เลอยู่ทั่วไปในขณะนั้น และได้คิดมามุ่งสู่สยามประเทศด้วยอย่างหนักจนรัฐบาลไม่สามารจะ
แก้ไขได้อย่างไร นอกจากที่จะตัดรายจ่ายลงไปอย่างเด็ดเดี่ยว จนในที่สุดได้มีการตัดจำนวนข้าราชการ
ทรงไปเป็นอย่างมาก เพื่อให้งบประมาณรายได้อาจจ่ายลงสู่ผู้ด้อยภาพ ถ้าไม่ทำดังนี้ก็จะ
เสียความเชื่อถือไว้วางใจของโลกไป แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นอย่างที่
เรียกกันโดยสามัญสมมติว่า “คนใจนักเลง” พระองค์ทรงเห็นว่า เมื่อต้องตัดรอนรายจ่ายท่ว
ไปลงเช่นนั้น จำจะต้องตัดเงินที่รัฐบาลทุลดเกล้าฯ ถวายพระเจ้าแผ่นดินให้ทรงใช้สอยนั้นด้วย
จึงได้ตัดเงินงบประมาณจาก ๘ ล้านลงไปเหลือ ๖ ล้านบาท เงิน ๖ ล้านนี้รวมทั้งเงินเดือนข้าราชการ
และค่าใช้จ่ายในราชสำนักด้วย

แต่ถึงแม้ว่าเงินใช้จ่ายในราชสำนักต้องถูกตัดทอนไปมากมายถึงประมาณร้อยละ
๓๐ ดังนั้นก็จริง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงเป็นห่วงในพระราชกรณียกิจบางประการ
ของอาณาประชาราษฎร์ให้พระเจ้าแผ่นดินทรงปฏิบัติ เช่น ในการรักษาวัฒนธรรมและประเพณี
ของชาติ ฉะนั้นพระองค์ก็ยังทรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวิทยาอันเคยเป็นหน้าที่ของกรมมหาดพิทักษ์ต้องยก
เลิกไปเช่นการดนตรีและนาฏศิลป์จิตรศิลป์ ให้ทรงดัดอยู่ได้พอประมาณ จนความปรากฏว่า
ดนตรีสากลในพระราชสำนักทรงนั้นมีฝีมือยอดเยี่ยมยิ่งกว่าเวลาใดๆ ในอดีตด้วยซ้ำ ในการ
วัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น สถาปัตยกรรมและจิตรศิลป์ก็ทรงเอาพระธุระสนับสนุนด้วยทรงบริจาค
พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์อีกมากหลายชอยกตัวอย่างเช่น (๑) พระวิหารวัดสุทธจินดาราม
เมืองโคราช ให้ปฏิสังขรณ์และให้พระยาอนุศาสน์จิตรกร (จันทร์จิตรกร) เขียนภาพภายในชั้น
บนเป็นภาพพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แห่งพระนครศรีอยุธยาเป็นวีร
บุรุษของชาติไทยพระองค์หนึ่ง (๒) ห้องเรียนที่วัดราชวิทยาสถาอันตั้งอยู่กลางบริเวณโรงเรียน
ที่ได้พระราชทานนามว่า ตึกฉัตรมงคล (๓) ตึกที่ศิริราชพยาบาลอีกตึกหนึ่ง เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงไม่พระราช ฤทัย ในการ ส่งเสริม วัฒนธรรม และ
ศิลปภาพของไทยเป็นอย่างยิ่ง ทรงพระราชศรัทธาอุดหนุนการศึกษาและสาธารณสุขด้วย ทุน

รอนด้วยพระองค์เป็นน่านับการ แม้บริเวณอันกว้างขวางซึ่งเป็นที่ตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ในเวลานักไตรทรวงพระราชอุทิศศึกษารวมถึงพระราชนัดดาแห่งมหาวิทยาลัยนั้น นอกจากนั้นยังได้ทรง
 พระราชทานทุนทรัพย์ด้วยพระองค์ตั้งทุนให้ไปเล่าเรียนถึงต่างประเทศซึ่งเดิมมีอยู่แล้ว บิดะ
 ทุนนั้นขึ้นเป็นพิเศษ สำหรับแผนกวิทยาศาสตร์อีกปีละ ๓ ทุน ทั้งยังทรงพระราชการณวิ
 ระเบียบการพระราชทานพระบรมพรหมลุลูแก่สถานศึกษา หรือทางศาสนา บรรดาที่ราชกรม
 แก่ใจสร้างขึ้นไว้เพื่อพระราชอาณาจักรด้วยทุนทรัพย์มีกำหนดเพื่อจะได้เฉลิมศรัทธาปถาของเข
 เหล่าอันใหญ่ ๆ ขึ้นไป หมู่ชนใด ๆ ที่ได้รับพระราชทานพระบรมพรหมลุลูไปย่อมมีใจดีเปรม
 ปลดผากกันทำมหรหรรวมฉลองพระราชศรัทธาอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งมักเป็นโอกาสที่จะชักชวนกันบริจาค
 สัมทบการกุศลต่าง ๆ เพื่อเป็นการที่ไทยเรานิยมกันว่าโดยเด็ดใจในงานพระราชกุศลเหมือน
 หนึ่งว่าได้ทำบุญร่วมกันกับพระเจ้าแผ่นดิน

โดยเหตุที่พระองค์ทรงเป็นทหารมาแต่แรกรับราชการ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
 เจ้าอยู่หัวได้พระราชทานยศในราชการทหารทุกเหล่า และในสวัสดิภาพของนายและพลทหาร
 ทุกชั้นมณฑลพร้อมประการ โดยยังได้ทรงประทับอยู่กับเพื่อนทหารเป็นอย่างกันเอง ดังจะเห็นได้จาก
 พระราชดำรัสเมื่อคราวต้องยุบกรมกองดังได้คัดมาลงไว้ต่อไปนี้

“ความประสงค์ของการที่ให้อมทบวงการฝ่ายทหารเป็นกระทรวงเดียวกันนั้นเป็น
 ของที่คิดมานานแล้ว แต่ยังไม่มีโอกาสจะกระทำ การที่ให้อมทบวงเข้าด้วยกันนั้นคนหลาย
 คนคิดว่าเป็นการประหยัดเงินอย่างเดียว แต่ที่จริงนั้น ความประสงค์สำคัญเพื่อประโยชน์ใน
 การทหารมากกว่าอะไรหมด ประเทศสยามเป็นประเทศเล็ก เรามีทหารเพื่อป้องกันตัวแท้ ๆ
 ควรจะทำการไปโดยไม่เหมาะสำหรับประเทศสยามเลย ประเทศใหญ่ ๆ ทหารบกอาจทำการ
 โดยไม่เกี่ยวข้องกับทหารเรือ ทหารเรือทำการไม่เกี่ยวข้องกับทหารบกก็ได้ แต่ของเราต้อง
 รับผิดชอบเป็นอันหนึ่งอันเดียวพร้อมเพรียงกัน การป้องกันพระราชอาณาจักร ทหารบกทหารเรือ
 ทหารอากาศต้องใช้กำลังรวมกัน ต้องติดต่อกันอย่างใกล้ชิดโดยแน่นอน เพราะฉะนั้นใน
 หน่วยงานที่คิดเตรียมการที่จะดำเนินการป้องกันพระราชอาณาจักรอย่างใดนั้น ถ้าได้รวมหัว
 ปรึกษาหารือก็จะเป็นผลดีกว่าที่ต่างคนต่างทำเป็นอันมาก การที่จะรวมหัวกันไม่มีอะไรดีเท่า
 จะรวมเป็นกระทรวงเดียวกัน นั้นเป็นทางให้การปรึกษาหารือเป็นผลดีเร็วติดต่อกันนี้ นอกจาก
 ในเรื่องที่จะติดต่อในทางวางแผนการป้องกันพระราชอาณาจักรแล้ว อีกอย่างหนึ่งก็คือ ทหาร

บททหารเรือมีหน้าที่ทำการอย่างเดียวกัน เพราะฉะนั้นควรจะระเบียบการให้เหมือนกันมากที่สุดที่จะเป็นไปได้ตั้งแต่สิ่งต่างกันในทางเทคนิค นอกนั้นก็จะมีลักษณะเหมือนกัน คือจะได้จะเสียอย่างใดก็ให้เหมือนกัน เช่น นายทหารจะได้ค่าทดแทนต่าง ๆ นานา ๆ ควรจะคล้ายคลึงกัน เพราะว่านายทหารทำหน้าที่เหมือนกัน ส่วนหน้าที่ต่างกันตามแผน เช่นพวกนักบินก็มีลักษณะต่างไป ส่วนพวกทั่วไปแล้วควรให้มีระเบียบการเหมือนกัน การรวมกระทรวงจะทำให้ได้ผลตามนั้นอีกอันหนึ่งก็คือ ในการเงินทำไมเราจึงไม่ใช้หลักการยุทศาสตร์ หลักการรวมกำลังซึ่งเราต้องการที่สุด แต่ก่อนเมื่อแยกการเงินกัน ต่างคนต่างเหมาเอาไปทำ ใครเก็บเงินได้ก็เอาไปใช้ตามต้องการที่ต่างคนต่างทำไปนั้น ไม่รู้ถึงกันว่าใครทำอะไร และไม่รู้อะไรบ้าง ดังนั้นจึงมีเสียงบ่นอยู่ว่าทหารใช้เงินเปลือง เพราะไม่รู้ถึงกันว่าทำอะไรบ้าง เพราะฉะนั้นจึงให้มีความรู้สึกว่า ควรจะทำได้เป็นอย่างดี การเงินก็ต้องแยกเป็น ๒ แผน คือ ๑. รักษาส่วนที่มียอยู่แล้วให้มีอยู่ต่อไป ๒. ส่วนที่จะเพิ่มเติมให้เจริญยิ่งขึ้นไป กระทรวงกลาโหมก็จะต้องวางแผนให้เห็นชัดว่า จะต้องทำอย่างไร วางกิจการให้แน่ชัดว่าจะทำอะไร แล้วก็จะได้ทราบทั่วกันว่า แผนของเราอันนี้จะทำให้เร็วช้าเพียงใดก็ตามที จะต้องหาเงินให้ได้ คือให้เห็นใจว่าจะทำอะไรจำเป็นเพียงใด ดังนั้นก็เป็นผลสำเร็จ แต่ก่อนนั้นเมอมเงินมาแล้วก็แบ่งย่อย ๆ ออกไปไม่ได้รวมกัน สมมุติว่ารัฐบาลให้เงินมาก่อนหนึ่ง แล้วต่างคนต่างได้คนละนิด ทหารบอกได้ปืนใหญ่ ๑ กระบอก ทหารเรือได้เรือยนต์ ๑ ลำ ก็ว่าเร็วสำเร็จได้ช้า แต่ถ้าเราจะแผนเดียวกันก่อนว่า เราจะต้องการอะไรให้เร็วสำเร็จก่อน อะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการป้องกันพระราชอาณาจักร แล้วก็ทุ่มเงินไปทางนั้นเช่นนั้นจะเป็นผลดีกว่า เมื่อรวมกระทรวงแล้วก็รวมกำลังเงินได้ เมื่อได้ประชุมพร้อมกันเห็นว่า เราควรจะใช้เงินทางไหนแล้วก็ทุ่มเงินไปทางนั้น

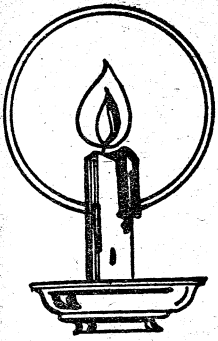
การวางแผนสำหรับการป้องกันพระราชอาณาจักรย่อมทำได้ ๒ ทางอย่าง ๑ คิดโครงการให้โต แล้วค่อย ๆ บรรจตามโครงการต่อไป ตามแต่จะทำได้ แต่ถ้าเราวางแผนอย่างนั้น ในชีวิตของเราผู้ที่ทงอยู่นั้นไม่ได้เห็นความสำเร็จ จึงคิดว่าควรวางแผนอีกอย่าง ๑ คือทำเป็นขั้น ๆ เราควรนึกได้ว่าข้าศึกจะมาข่มเหงเรา เราต้องคิดไว้ล่วงหน้าที่สุดก่อน เราต้องป้องกันไว้ล่วงหน้าที่สุดเสียก่อนมิให้ข้าศึกไขว่คว้าทันได้ ขั้นที่ ๒ มีวิธีอะไรที่เราจะใช้ได้แล้ว เราต้องป้องกันเป็นขั้น ๆ ไป เมื่อสำเร็จขั้นใดแล้วก็เขยิบไปเป็นขั้น ๆ จนสุดท้าย ถ้าข้าศึกจะมาถึงเรา ต้องใช้กำลังมากที่สุด ใช้เงินทองมากที่สุดแต่ถ้าเราจะคิดถึงผลสุดท้ายเสียทีเดียว คือจะไม่ให้เขามาได้โดยง่าย ก็จะไม่มีความสำเร็จเลย เราก็ได้แต่นั่งดูความไม่สำเร็จเท่านั้น เพราะ

คณะกรรมการวางแผนให้เป็นชน ๆ ให้ข้าศึกต้องใช้เงินมากจนทุกทีทำการเข้าตียากจนทุกทีนั้น เป็นวิธีที่ดีสุดที่จะควรทำ คือทุก ๆ ชนต้องแบ่งออกไปว่า ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ จะต้องทำอะไรบ้าง ฝ่ายไหน แผนกไหน ถ้าคุยกันอย่างไร แผนกไหนควรจะทำให้สำเร็จ ก่อน เพื่อให้ผลนั้นสำเร็จเร็วที่สุดที่จะเป็นได้

การเหล่านี้นั้นทำได้ ก็ต่อเมื่อได้ รวม ทหารบก ทหารเรือ เข้าด้วยกันโดยแน่นอน จึงเห็นความสำคัญในการที่ทหารบกทหารเรือและทหารอากาศจะต้องรวมกัน

ส่วนเรื่องการเงินขาดแคลนของรัฐบาลนั้น ที่จริงทหารควรจะรู้ดีกว่า ถ้าหากเป็น เวลาสงครามมาติดพระนคร เงินของรัฐบาลย่อมต้องใช้ในการทหารหมด กระทรวงทุก กระทรวงต้องทำ ารเพื่อช่วยทหาร และคนทุกคนต้องทำงานเพื่อช่วยทหารทั้งหมดเหมือนกัน แต่เวลานี้การเศรษฐกิจตกต่ำการเงินขาดแคลน ทั้งในประเทศสยามตกอยู่ในอันตรายเท่ากับเวลา สงคราม แต่มิใช่สงครามอาวุธ เป็นสงครามการเงิน จึงควรที่ทหารจะเอาใจช่วยผู้ที่จะต่อสู้ กับสงครามการเงิน คือ ฝ่ายกระทรวงพาณิชย์ ฯ กระทรวงพระคลัง ฯ เป็นต้น เขาจะยอมจะหนัก ใจมากเหมือนกัน และการสงครามอย่างนี้เราพึ่งได้เคยพบเป็นครั้งแรกไม่ใช่จะชำนาญในกิจการ นี้ นับว่าลำบากเป็นของหนักอกมากทีเดียว

ในเวลาสงครามนั้น ถ้าทหารขวัญเสียแล้ว บ้านเมืองก็ล่ม ในเวลาสงครามเศรษฐกิจก็เหมือนกัน เราขวัญเสียไม่ได้ ถ้าเราขวัญเสียแล้วก็ล่มเช่นเดียวกัน ในเร็ว ๆ นี้ได้เห็น หนังสือพิมพ์ลงข่าวอะไรต่าง ๆ นานา อาจเป็นเรื่องให้ทหารขวัญเสียในเวลาที่เราเศรษฐกิจมาถึง หวังใจว่าทหารจะไม่เชื่อคำเล่าลือเหล่านั้น หน้าที่ทหารกับพลเรือนนั้นไม่ควรเอาเข้าไปเปรียบ กัน เมื่อหน้าที่ต่างกัน ดิถีที่จะได้ต้องไม่เหมือนกัน อย่าคิดว่าพลเรือนได้อย่างนั้น ทหารได้ อย่างนี้ ถ้าเราเอามาเทียบกันแล้วจะไม่ถูกทาง ไม่ตรงตามเลย ควรจะแยกเป็นคนละส่วนทีเดียว แต่หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าจะลดเงินเดือนนายทหารและจะไม่ลดทางฝ่ายพลเรือนต่าง ๆ นานานั้น เป็นไปไม่ได้ เวลานี้ข้าราชการทั้งหมดถ้าได้กินกันด้วยกันอดก็อดด้วยกัน เวลาที่เราต้องได้รับความลำบากก็ต้องเป็นด้วยกัน ถ้าไม่อย่างนั้นก็จะเรียกว่าให้ประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่ง ไม่ให้ ประโยชน์แก่อีกฝ่ายหนึ่ง หวังว่านายทหารคงจะไม่ฟังและขวัญเสียในเวลา และหวังว่าจะ พยายามคอยชแข็งต่อสู้จนอยู่ เพื่อกษัตริย์ของทหารไว้อย่าให้เชื่อข่าวลือต่าง ๆ ถ้านายทหาร หรือข้าราชการทั่ว ๆ ไปจะเอาแต่ประโยชน์อย่างนั้นอย่างนั้นอย่างพ้อคำ และวางตนเหมือนเป็น ลูกจ้างไม่รู้ลึกตัวเองว่า ตนเป็นข้าแผ่นดิน ไม่ยอมสละความดีส่วนตัวเพื่อจำเป็น ถ้าทุกคน รู้ลึกเหมือนเป็นเพียงลูกจ้างเช่นนั้นแล้ว บ้านเมืองก็คงไม่มีความเจริญ

อานิลงส์ของการทำงานสาธารณกุศล

ม.จ. ขั้วขวลิต เกษมสันต์

ก่อนอื่นขอออกตัวเสียก่อนว่า ข้าพเจ้าไม่ได้เป็นนักประพันธ์ในด้านนี้ ที่ต้องเขียนเรื่องชนกเพราะถูกเกณฑ์ และข้อความที่เขียนก็ออกมาจากการนึกคิด ถูกผิดอย่างไรขอผู้อ่านโปรดอภัยด้วย

คนทำงานสาธารณกุศลแยกออกได้เป็นสามจำพวก คือ ๑. ทำด้วยมีดเงินจาง ๒. ทำเพราะหวังอิสรผล และ ๓. ทำด้วยกุศลจิตต์

๑. จำพวกที่ทำด้วยมีดเงินจางนั้นเป็นเรื่องธรรมดาของโลก เพราะบุคคลต้องกินต้องใช้ต้องมีเครื่องนุ่งห่ม (ยาอาจหาได้จากโรงพยาบาล) การที่จะได้สิ่งเหล่านี้ก็ต้องอาศัยเงินเป็นปัจจัย (เว้นแต่บรรพชิต) เพราะอยากจะได้เงินมาโดยสะดวกจึงต้องทำการรับจ้าง อานิลงส์ของคนทำงานสาธารณกุศลจำพวกนี้คือเงิน หากบังเอิญเงินได้น้อย แต่งานมีมาก ถ้าเขามีจิตต์เป็นกุศล อดทนแรงงานเพื่อสาธารณประโยชน์โดยไม่พะวงถึงค่าแรงงาน อานิลงส์ของจิตต์เช่นนี้คือความอิมเม็บใจ คนที่มีกุศลจิตต์เช่นนี้ได้กเห็นจะต้องลืมบทเตือนใจที่ว่า “งานคือเงิน เงินคืองานบันดาลศุข”

๒. จำพวกที่ทำเพราะหวังอิสรผลนั้น คือ คนที่ทำงานสาธารณกุศลโดยไม่มีเงินจาง แต่เขาหวังจะได้รับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันหนึ่งจากการที่ทำงานชนิดนี้ เช่น หวังได้รับความสรรเสริญ ถ้าเป็นคนใจบุญ หวังได้รับยศให้เขาเรียกว่าคุณหญิง เป็นต้น ถ้าบุญเป็นสิ่งที่หยิบยกให้กันได้เช่นวัตถุ ข้าพเจ้าสงสัยว่าจะมีผู้ใดจะมอบบุญให้แก่เขา เพราะเขาทำงานด้วยมุ่งอามิส สิ่งอันใดเป็นดินจางชนิดหนึ่งกุศลเจตนาจึงตกเป็นโมฆะ ถึงอย่างไรก็ตาม เราจะคิดคนจำพวกนี้หาได้ไม่ เพราะเรายังเป็นบุุขชนกันอยู่ ย่อมตกอยู่ในห้วงของโลกธรรม คือ มีตา มีศ ธรรม สรรเสริญ และสุข ถึงแม้ว่าจะขาดกุศลเจตนาหากเขานึกว่าเขาทำงานสาธารณกุศล เขาก็อาจได้รับความสุขใจเป็นอานิลงส์ แต่ถ้าเขานำตัวไปเทียบกับคนอื่นที่ทำงานคล้ายกัน แต่คนอื่นได้รับพระราชทานตรา ส่วนฉนั้นไม่ได้ เกิดโทมนัส จิตต์ตกอยู่ในภาวะเช่นนี้ท่านจัดเป็นจิตต์อกุศล อกุศลจิตต์ซึ่งเกิดขึ้นแก่ชายบางกรณีก็น่าเห็นใจ ตัวอย่างเช่นนาย ก. และนาง ข. ได้รับพระราชทาน

ตราจุฑามะเกิดด้วยกันทั้งคู่ เขาใช้คำนำนามนาง ข. ว่าคุณหญิง ข. แต่ตัวนาย ก. ไม่ยักมีใครเรียกว่าเจ้าคุณ ก.

๓. จำพวกที่ทำด้วยกุศโลจิตต์นั้น คือ คนที่ทำงานสาธารณกุศลโดยไม่มีเงินจ้างและไม่หวังสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นการตอบแทน แต่มุ่งหรือเจตนาจะให้งานเจริญเท่านั้น คนจำพวกนี้หาได้ไม่มากนัก จะชักตัวอย่างมาดำดงกันก็ออกแต่บทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องเงินดีวานิชตอนปอร์เซียตอบอนโทนิโย ผู้เด่นจะรับใช้ตนเองคุณที่ปอร์เซียแก้คดีให้ว่า

“อันผู้ใด พอใจ อยู่แล้วนั้น ก็เหมือนได้ กำเนิด อันยิ่งใหญ่
ที่ได้ช่วย ท่านให้ได้ พ้นพาลภัย ขำพอใจ ยดยิ่ง ดังกำเนิด”

ถึงแม้งานที่ปอร์เซียทำไม่ใช่งานกุศลสาธารณ แต่ผู้ทำงานกุศลสาธารณด้วยกุศโลจิตต์ก็ควรพอใจในความสำเร็จของงานเช่นเดียวกัน งานที่สำเร็จเป็นอย่างดีนั้นแต่เป็นบำเหน็จรางวัลอันยอดเยี่ยม อันสิ่งดีที่ได้รับก็คือความเบิกบานสำราญใจ คนจำพวกนี้เป็นคนที่หาควรพินิจอย่างยิ่ง แต่ก็ยังไม่พ้นห้วงของโลกกรรม ถ้าเราชมเขาในผลงานว่าดีเลิศ จงสังเกตหน้าเขาว่าจะมีสีเหมือนลูกตำดิงดุกหรือไม่

เทศนาท่านจัดเป็นธรรมทาน การทำงานกุศลสาธารณก็ควรจัดเป็นทานเช่นเดียวกัน คือ ให้ทานด้วยกำลังกายและความคิด อันสิ่งดีการให้ทานท่านว่ามีส่วน

(ลักษณะการให้)

(อานิสงค์)

๑. ให้ด้วยศรัทธา

มีคนนับถือ

๒. ให้ด้วยความเคารพ

มีคนเชื่อฟัง

๓. ให้ตามกาล

จะเป็นคนมี

๔. ให้ด้วยอนเควาะห์

เป็นคนดีซื่อมเอบ

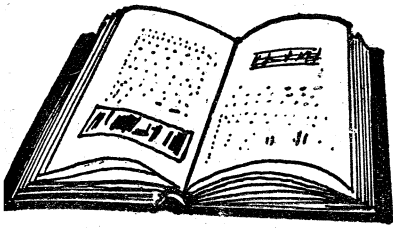
๕. ให้โดยไม่เดือดร้อนแก่ตนและคนอื่น

ไม่มีภัยอันตรายจากศัตรู

ผู้ทำงานกุศลสาธารณก็น่าจะได้รับอานิสงค์เช่นเดียวกับการให้ทานดังเหตุผล ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว

ท่านผู้หาเงินมาให้องค์การกุศลทั้งหลาย ท่านจงระวังลักษณะการให้ข้อ ๕ ไว้มากๆ มิฉะนั้นจะได้อานิสงค์ตามคำที่กล่าวไว้

“โปรดสัตว์ได้บาป”

วิ ท ย า

วิทยาเป็นเครื่องขจัดความไม่รู้ ให้เกิดเป็นความรู้นั้น แต่ความรู้^{นั้น}เองจะเป็นเครื่อง^{ให้}เสริมความไม่รู้ ให้มีมากยิ่งขึ้นอีก เพราะเมื่อรู้^{มาก}ขึ้นเท่าใด เขตแดนแห่งความรู้^{ก็จะ}ขยาย^{กว้าง}ขวางออกไป มากขึ้นเท่านั้น จนกว่าจะถึงแดนอันเป็นที่สุดแห่งความรู้ คือแดนแห่ง^{โลก}เห็นอัสสัมชิต” ซึ่งผู้ทบทวน ย่อมพูดได้มากกว่าผู้ทบทวนว่าไม่รู้ สมดังข้อความที่ท่านกล่าว^{ว่า} “มีสิ่งเดียวเท่านั้นที่ข้าพเจ้ารู้ คือสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่รู้” (โดกระตัส) เมื่อวิทยาเป็นทั้งเครื่อง^{ขจัด}ความไม่รู้และส่งเสริมความไม่รู้ เป็นปฏิปักษ์ควบคู่กันไปดังนี้ เราควรจะปฏิบัติตนอย่างไร^{มี}อยู่อย่างเดียวกัน ดังที่ท่านผู้ใหญ่มอบข้อข้าพเจ้าได้ว่า “อย่ากรู้มาก จงเรียนให้น้อย^{อย่า}กรู้น้อย จงเรียนให้มาก”

ข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ข้าพเจ้าเชื่อว่าเป็นความจริง คือเป็นจริงยิ่งเสียกว่าที่^เนว่าเป็นจริง กล่าวเช่นนั้น บางท่านอาจตำหนิได้ว่า อ่านแล้วก็เข้าใจทุกคำ แต่ในคราวเดียว^{ก็}ไม่เข้าใจ ว่าหมายความว่าอย่างไรกัน นี่เป็นความมุ่งหมายของข้าพเจ้า ที่ต้องการให้เห็น^{ัง}ไม่เห็นบ้าง เป็นอย่างดับ ๆ ส่อ ๆ อยู่อย่างนั้นแหละดี จะได้เกิดเร้าใจ ว่าสิ่งที่ยังปิดบังอยู่^{มี}เป็นอย่างไร เมื่อยังไม่ได้เห็นก็เกิดสนใจ ต้องคิดต่องนึกจึงจะเห็น ถ้าเปิดเผยให้เห็น^{หมด} มันก็ไม่มีอะไรจะต้องสนใจอีก เพราะเมื่อเห็นสิ่งที่เขาเคยสงสัยเคยปิดบังอยู่ ได้อย่างกระ^{่ง}แจ้งแล้ว ท่านก็จะมีอุเบกขาญาณ รู้เท่าของจริงเท่าที่เป็นจริงจะนั้น

วิทยาที่มติดังกล่าวมานี้ ผู้ที่ต้องการจะเรียนรู้ให้มาก ๆ เพื่อให้ “เป็นคนรู้^ย” ควรจะทำอย่างไร ก็มีอย่างเดียว คือต้องอ่านหนังสือให้มาก ๆ แต่หนังสือนั้นหนังสือ^{ัง}ดีและไม่ดี มีทั้งที่เข้าใจยากและที่เข้าใจง่าย และหนังสือที่ถูกต้องและที่ผิด เพราะฉะนั้นจึงต้อง^ยนด้วยใช้ความคิดด้วย ถ้า “เรียนแต่ไม่ใช้ความคิดก็เป็นเรียนเสียเปล่า” แม้กระนั้นก็ยัง

กว่า “คิดแต่ไม่ได้เขียน ก็เป็นภัย” (ขงจื้อ) คราวนั้นถามว่า หนังสือชนิดใดดีไม่ได้ ยากหรือง่าย ถูกหรือผิด จะรู้ได้อย่างไร ขอตอบว่าเรื่องอย่างนี้ ทุกคนมีความคิดความรู้สึกเห็นไม่เท่ากันทั้งหมด อย่างตักเพียงโกตเคียงกันเท่านั้น นี่ก็เกิดจากเหตุผลหลายประการ แต่ประการหนึ่งเกิดจากการศึกษาเล่าเรียน เมื่อศึกษาเล่าเรียนแล้ว ความคิดเห็นในเรื่องเหล่านี้ ก็จะคลายเป็นพัฒนาการ มีอินทรีย์แก่กล้าขึ้นโดยลำดับ แล้วก็จะทราบเองว่าอะไรดีอะไรไม่ดี อะไรยากอะไรง่าย และอะไรถูกอะไรผิด ซึ่งมีอยู่เป็นชั้น ๆ ตามกำลังอำนาจอินทรีย์ของแต่ละบุคคล แต่ก็อาจรวบยอดเป็นมาตรฐานได้ว่า ความรู้ที่ไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนคนอื่น นั้นแหละเป็นความคิดความงามและความจริง ซึ่งก็มีเป็นชั้น ๆ เหมือนกัน ตามคุณค่าที่เรากำหนดให้ ซึ่งก็มีไม่เท่ากันอีก

ข้าพเจ้าต้องการจะเขียนเรื่องประโยชน์ของการใช้ห้องสมุด ซึ่งข้าพเจ้าเคยได้ฟังพหุอาศัยมาแล้วนับเป็นเวลากว่ากึ่งศตวรรษ เริ่มแต่ใช้ห้องสมุดอย่างน้อย ๆ ซึ่งมีเป็นสมบัติส่วนตัวของตนเอง จนได้ฟังพหุอาศัยหอสมุดแห่งชาติ จึงได้รู้สึกว่าห้องสมุดมีความสำคัญเพียงไรแก่ชีวิตประจำวันของคนผู้ใฝ่ใจความรู้ แต่เมื่อเริ่มลงมือเขียน ไปตั้งเรื่องเอาตามอารมณ์ซึ่งมีอยู่ขณะนั้น เรื่องที่เขียนก็ไหลไป กลายเป็นเรื่องแตกกิ่งก้านสาขามาก ถ้าจะหมวดเข้ามาหาเรื่องเกี่ยวกับหนังสือ ซึ่งข้าพเจ้ามีความรักมาก ก็หมดเวลาด้วยมีจำกัด ถ้าเขียนก็เป็นเขียนเสียเปลี่ยนตนเอง จึงขอจบเรื่องค้างอยู่เท่านี้ก่อน ขออภัยท่านนายกสมาคมห้องสมุด ซึ่งมาเกณฑ์ให้เขียนไว้ในที่นี้ด้วย.

เสฐียร โกเศศ

๒๒ ป.ศ. ๑๖

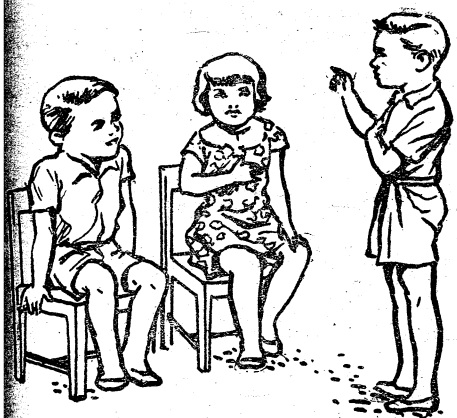
ดอกเอ๋ย

ใครอย่ากออายุขึ้น

เจ้าดอกบานขึ้น

ต้องรินเรงเอ๋ย

กรุงเทพ

คำอธิบายของดอกไม้

ดัดแปลงจากนิทานพื้นเมืองยุโรป

โดย ลมุล รัตตากร

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีดอกไม้ดีเหลืองดอกเล็ก ๆ ดอกหนึ่ง โยกตัวไปมาท่ามกลาง
หญ้าต้นเตี้ย ๆ ที่ชนบทพื้นทราย ณ เชิงเขาใหญ่แห่งหนึ่งริมทะเล

ในเวลากลางวัน ดอกไม้ดีเหลืองนี้จะโยกตัวอยู่ท่ามกลางแสงอาทิตย์ และถึงกลาง
คืนมันก็นอนหลับ และฝันถึงภายใต้แสงจันทร์ หรือไม้กั้นนอนฟังเสียงคลื่นซัดหาดทราย

ค่าวันหนึ่งหลังจากพระอาทิตย์ลับฟ้าไปใหม่ ๆ ดอกไม้ดีเหลืองแห่งมองภูเขาสูง
ตระหง่าน แล้วถามว่า

“ท่านน่าจะอายุมากแล้วใช่ไหมล่ะ” ดอกไม้ดีเหลืองถาม

“อายุมาก” ภูเขาพูดทวนคำพร้อมกับเค้นหัวเราะ “อายุมาก ใช่ ข้าเป็นผู้ที่อายุ
มากที่สุดกว่าสิ่งใดในโลกนี้”

“ข้ายังอายุไม่มากเลยล่ะ” ดอกไม้ดีเหลืองพูด

“เจ้าหรือ” ภูเขาพูด “เจ้าเป็นเด็กเมื่อนานแสนนาน ข้าจำแม่ของเจ้า ยายของ
เจ้า และขอคนผู้หญิงของเจ้าได้ดี ข้าจำพวกเจ้าได้หมดและ”

“จริงหรือล่ะ” ดอกไม้ดีเหลืองถามเบา ๆ “แล้วตอนนี้เขาไปอยู่ที่ไหนกันหมดแล้ว”

“อ้าวเจ้าไม่รู้หรือ” ภูเขาพูด “ก็ลมพัดไปไงล่ะ เออ เจ้าไม่คอยรู้เรื่อง
อะไรเลยเลย ถ้าเจ้าอายุมากอย่างข้าละก็....”

“ดีดีดีล่ะ ท่านทั้งสองกำลังคุยกันถึงเรื่องอะไรหรือ” เสียงทราเร้งเสียงหนึ่งพูด
ชัดแจ้งหวั่น

ทะเลนั่นเอง

แต่ทะเลกับภูเขาเป็นคู่รักเก่า เพราะภูเขาริมทะเลนั้น ถูกลำทะเลเข้ให้ลึกกร่อน

อยู่เดิมอ ดังนั้นภูเขจึงไม่ยอมตอบเมื่อทะเลถาม ขณะที่ทะเลกำลังนึกก่อนว่า ภูเขายังไม่มีมารยาทเลยเถิด ดอกไม้ตอบอย่างอาย ๆ ขึ้นว่า” “ภูเขากิ่งมากจะ เขาเป็นผู้ที่อายุมากที่สุดกว่าอะไรทั้งหมดยกทีเดียว”

“อะ ผิดไปละเจ้า” ทะเลพูดพลางหัวเราะ “ภูเขานะ เป็นเพียงทารกเท่านั้นเอง ข้าจำได้ตถะเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนานแสนนานก่อนที่ภูเขจะมีเกิดเลยอีก

“โอโฮ ถ้าเช่นนั้น ท่านก็แก่มากรั ท่านบอกข้าได้ใหม่ว่าลมพัดแม่ของข้าไปที่ไหน”

“ฮืม” ทะเลพึมพำแล้วม้วนตัวอยู่ไปมา ขณะที่ทำท่าครุ่นคิด “ข้าเคยรู้มานานแต่ข้าลืมเสียสนิทแล้ว ก็ข้าแก่มากรัแล้วนเจ้าเอ๋ย ก็หลง ๆ ลืม ๆ เป็นธรรมดา ข้าเป็นผู้มีอายุมากที่สุดกว่าอะไรทั้งหมดยกทีเดียว

“เจ้านะยังไม่เท่าไรหรอก” มีเสียงหนึ่งขัดจังหวะขึ้น ปราบอุโบหน้ำยมแย้มพระจันทร์ดีนวลผ่องนั่นเอง

“ทะเลเล่าเรื่องอะไรหรือจะ” พระจันทร์ถามดอกไม้ไม้น้อย ๆ อย่างปราณี

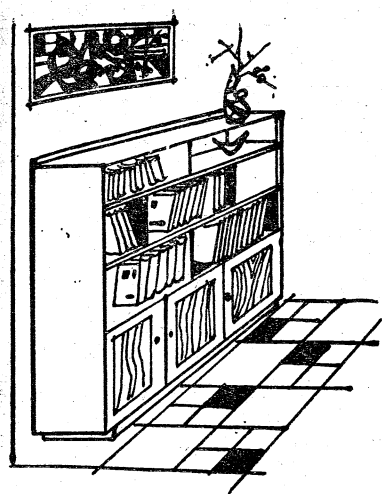
“ทะเลบอกว่า เขาเป็นผู้มีอายุมากกว่าอะไรทั้งหมดยก” ดอกไม้ตอบเบา ๆ

พระจันทร์หัวเราะคิก “โอโฮ พระจันทร์พูดตรงกับเสียงหัวเราะ “ทะเลก็เท่ากับทารกเราดี ๆ นี่เอง คิดอายุแล้วไม่ได้สักครึ่งหนึ่งของข้าเลย ข้าแน่แท้เป็นผู้ที่มีอายุมากกว่าอะไรทั้งหมดยก ถ้าเจ้าอยากรู้เกี่ยวกับอะไร ถามข้าได้เลย”

“ได้โปรดเกิดจะ” ดอกไม้ไม้น้อยพูดอย่างเกรง ๆ “กรุณาบอกข้าที่เกิดว่าลมพัดแม่ของข้าไปที่ไหน”

“เอ” พระจันทร์พูด “ข้าคิดว่าลมคงไม่ชอบให้บอกความลับของเขานา แต่ข้าสัญญากับเจ้าได้เลยว่า ไม่ข้าหรือลมจะพัดเจ้าไปที่นั่นเหมือนกัน พอภูเขายาโยกรวดแล้วเจ้าบอกเขาด้วยนะว่า เขานะไม่มีอะไรจะคุยอดหรือ ข้าจึงพาพวกบรรดาดอกไม้เหลืองโถมก่อนเขามากทีเดียว ลาดระนาดดอกไม้แสนสวย” แล้วพระจันทร์ก็ค่อย ๆ ดอยสูงชันสู่ท้องฟ้าครามเบบอบน

ก่อนนอนคนนั้น ดอกไม้ไม้น้อยก็ตั้งจิตอธิษฐานว่า เกิดชาติหน้าชาติใดขอให้ตนคู่เท่ากับภูเขาริมทะเลนี้ กว้างขวางสุดล้ำตาเหมือนทะเล และสวยงามเหมือนพระจันทร์เคียวเพนทาลับไปเมื่อยครุ่น ▲

ความสำคัญของห้องสมุด ต่อสถาบันต่าง ๆ ของชุมชน

ทวี มุขระโกษา

ในชุมชนหนึ่ง ๆ ย่อมมีสถาบันต่าง ๆ หลายแห่ง ทั้งที่เป็นของเอกชนและของรัฐ แต่จะมีมากหรือน้อยแห่งนั้นขึ้นอยู่กับชุมชนนั้น ๆ ว่าเป็นชุมชนใหญ่หรือเล็ก ชุมชนของนครใหญ่ ๆ ก็มีงานทางธุรกิจและสังคมมาก สถาบันต่าง ๆ ก็มาก แต่ถ้าเป็นชุมชนเล็ก ๆ สถาบันเหล่านั้นก็น้อยลงตามส่วน แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นชุมชนเล็ก มีสถาบันน้อย ห้องสมุดก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันนัก

ห้องสมุดของชุมชนย่อมมีบทบาทสำคัญต่อสถาบันต่าง ๆ โดยยื่นมือเข้าช่วยเหลือในกิจการด้านบริการห้องสมุดอันมีบริการด้านจิตเพื่อการอ่านแก่ประชาชน และนอกจากบริการด้านนี้แล้ว ยังมีบริการด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปอีก ที่อยู่ในขอบข่ายของห้องสมุดจะกระทำได้ การร่วมมือระหว่างห้องสมุดกับสถาบันต่าง ๆ นั้นก็เพื่อให้บรรลุถึงอุดมการณ์และวัตถุประสงค์ในการที่จะส่งเสริมการอ่านและการศึกษาของประชาชน

นอกจากนี้ ห้องสมุดของชุมชนยังจะต้องร่วมมือกับห้องสมุดพิเศษอื่น ๆ อีก เช่น ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ ฯลฯ เพื่อว่าเมื่อถึงคราวจำเป็นจะได้อาศัยหนังสือของกันและกันได้และเพื่อให้ได้ผลอย่างแท้จริง ควรจะมีการจัดทำบรรณการร่วม (Union Catalog) นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ห้องสมุดของชุมชนจะต้องร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ เช่น

ก. สมาคม สมาคมต่าง ๆ ในชุมชนถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่ง แต่ละสมาคมต่าง ๆ ก็มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป เช่น เพื่อการกุศลสาธารณะ เพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม เพื่อเศรษฐกิจและการค้า เพื่อการพักผ่อน เพื่อเยาวชน เพื่อศาสนา และเพื่ออื่น ๆ อีกมากมาย แต่ละสมาคมนั้น ห้องสมุดก็มีส่วนช่วยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะเป็นการเพิ่มพูน

ความรู้และการศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจให้แก่สมาชิก แต่ที่ทางห้องสมุดของชุมชนจะให้ความร่วมมือกัน ควรจะเป็นสมาคมที่มุ่งหนักไปในทางเผยแพร่ความรู้ การศึกษา วัฒนธรรมเยาวชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการชุมชนและสังคมส่วนรวม เช่น

สมาคมเกี่ยวแก่เยาวชน สมาคมเพื่อเยาวชนนิยมหลายสมาคมด้วยกัน เช่น วาย. ดับบลิว. ซี. เอ. และ วาย. เอ็ม. ซี. เอ. ยุวสมาคม ยุวพุทธิกสมาคม สมาคมบ้านเยาวชน ฯลฯ เหล่านี้ เป็นสมาคมที่ผู้ใหญ่วางตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กให้ดำเนินไปในทางเป็นประโยชน์ต่อสังคมและความเข้าใจกันระหว่างเยาวชนต่าง ๆ ในสมาคมอย่างนี้ ห้องสมุดจะต้องให้ความร่วมมืออย่างสำคัญ ในการที่จะให้บริการและสนับสนุน ให้เด็กเป็นคนรักอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วย คือ จัดหาหนังสืออันเหมาะสม เป็นจำนวนมากพอมาให้และควรจะให้บริการอย่างดีที่สุดแก่เด็ก มีการหมุนเวียนหนังสือที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมที่ก่อกำเนิดอยู่ เช่น เกี่ยวกับการประชุมทางวิชาการของสมาคมยุวเกษตรกร, เกี่ยวแก่การจัดดอกไม้สำหรับสมาคม วาย. ดับบลิว. ซี. เอ. ฯลฯ ทางห้องสมุดของชุมชนก็ต้องจัดหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการนั้น ๆ เป็นพิเศษ จะทำให้หนังสือเหล่านั้นได้รับการสนใจมากเป็นพิเศษ และได้ประโยชน์มากที่สุด

สมาคมเพื่อการอาชีพ สมาคมเพื่อการอาชีพ โดยมากมักตั้งอยู่ตามแหล่งของทรัพยากร เช่น สมาคมประมง มักก่อกำเนิดขึ้นตามเมืองชายทะเล มีอาชีพในการจับปลา สมาคมเกษตรกร และสมาคมการเลี้ยงสัตว์ สมาคมเหมืองแร่ สมาคมชาวสวนยางพารา ฯลฯ ก็มักจะตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนที่ดำเนินอาชีพทางด้านนั้น ๆ เป็นส่วนใหญ่ ทางห้องสมุดของชุมชนก็ต้องร่วมมือในการจัดหาหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของชุมชนเหล่านั้นมาไว้ให้เพียงพอ นอกจากนั้นอาจต้องจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น ให้นิภาพยนตร์ ปาฐกถา อันเกี่ยวเนื่องในอาชีพนั้น ๆ ด้วย ก็จะทำให้ประชาชนเหล่านั้นได้รับความคิดเห็นใหม่ ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนั้น ๆ ตลอดจนความคิดริเริ่มในวิธีการอันใหม่ ๆ จากภาพยนตร์ที่น่าสนใจให้ดู ก็จะเป็นประโยชน์ต่ออาชีพนั้น ๆ ด้วย

ข. บริการแก่หมู่ชนอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การบริการทางหนังสือให้ชุมชนในท้องถิ่นที่ห้องสมุดไม่เพียงพอ ก็เป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อห้องสมุดนั้นได้รับความสนับสนุนทางการเงินจากรัฐ เช่น ห้องสมุดโรงพยาบาล, สถานที่

พื้น, โรงพยาบาลโรคจิต, สถาบันสำหรับคนชราและคนจน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ห้องสมุดประชาชนควรจะช่วยเหลือ และจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าห้องสมุดเหล่านี้มีความจำเป็น ดังนั้น ทางห้องสมุดประชาชน จะต้องมีความรับผิดชอบ ในทางจัดหาหนังสือ ให้แก่ประชาชนผู้ ไม่อาจไปใช้ห้องสมุดได้เท่า ๆ กับผู้ที่ไปใช้ห้องสมุดได้ การดำเนินงานนั้นควรจะจัดซื้อหรือเลือกหาหนังสือให้เหมาะสม ตลอดจนการรักษาระยะหมุนเวียนเปลี่ยนหนังสือ จัดเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดไปปฏิบัติการให้ความรู้แก่โดยทั่วถึง การทำให้ความร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยสนองความต้องการอันเฉพาะของคนใช้แต่ละคนได้ คนไข้โรคจิตมีความพอใจเฉพาะคน และต้องการอ่านหนังสือโดยมีจิตมุ่งหมายเหมือนกัน บริการทำนองนี้อาจไม่เหมาะสมอยู่บ้างสำหรับโรงพยาบาลบางประเภท ที่อาจมีการแพร่เชื้อโรค เช่น โรงพยาบาลโรคติดต่อ ฯลฯ

นอกจากโรงพยาบาลแล้ว ยังมีเรือนจำและค่ายทหาร เรือรบ กองทัพอากาศ เรือเดินสมุทร เรือทะเล ผู้รักษากระโจมไฟ พนักงานรถไฟ ฯลฯ ซึ่งพวกเหล่านี้กตัญญูต้องการบริการห้องสมุดเช่นกันและในทำนองเดียวกัน ห้องสมุดของชุมชน จะต้องถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องหาหนังสือให้แก่คนเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น การจัดหีบหนังสือหมุนเวียนไปตามเรือนจำซึ่งนับเป็นบริการด้านห้องสมุดที่เกิดขึ้นใหม่ในประเทศไทย โดยการจัดทำหีบสำหรับได้หนังสือต่าง ๆ แล้วหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามเรือนจำต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อจะให้นักโทษ ผู้คุม ตลอดจนเจ้าหน้าที่ พนักงาน และพัสดิ ของเรือนจำนั้น ๆ ได้อ่านได้ศึกษาหาความรู้ ผ่อนคลายอารมณ์และขจัดความกังวลใจไปได้

ห้องสมุดของชุมชนตามเมืองชายทะเล ควรจะจัดหาหนังสือไว้ให้เพียงพอแก่ความต้องการของพวกลูกเรือในการเดินเรือแต่ละเที่ยวก็จัดหนังสือไว้ตามเรือสินค้าต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงว่าบริษัทจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรือไม่ก็ตาม เมื่อเรือกลับมายังท่า หนังสือเหล่านั้นก็นำกลับมากินให้แก่ห้องสมุด แล้วก็เปลี่ยนเอาหนังสือชุดใหม่ไป

ค่ายทหารก็ควรจัดทำในทำนองเดียวกัน แต่ค่ายทหารมักจะทำให้เกิดปัญหาอยู่บ้าง โดยเฉพาะค่ายทหารที่อยู่ห่างไกลเกินที่ห้องสมุดประชาชนจะช่วยเหลือได้เพียงพอ แผนกห้องสมุดของรัฐหรือประเทศ อาจจำเป็นต้องยอมให้ความช่วยเหลือ

ค. สถานสงเคราะห์คนพิการ คนเจ็บ และคนชรา คนเจ็บ และคนพิการบางจำพวกไม่ได้อยู่ตามโรงพยาบาล และคนพวกนั้นส่วนมากไม่ค่อยจะมีญาติพี่น้อง หรือ

เพื่อนฝูงที่จะยืมหนังสือห้องสมุดมาให้ ดังนั้น ทางห้องสมุดประชาชนควรมีห้องสมุดเคลื่อนที่ไปตามชุมชนที่อยู่ห่างไกล แต่อยู่ในขอบข่ายที่ห้องสมุดจะบริการได้ ภายในห้องสมุดเคลื่อนที่ควรมีแผนกพิเศษสำหรับคนชรา คนพิการ และคนเจ็บโดยเฉพาะ โดยจัดให้มีเส้นทางผ่านไปตามสถานที่สงเคราะห์คนพิการ คนชรา และคนเจ็บ พอไปถึงก็ไปเยี่ยมสถานที่เหล่านั้นพร้อมกับนำหนังสือไปให้ใหม่ แล้วก็เปลี่ยนหนังสือชุดเก่ากลับมา อาจจะใช้เวลาระยะ ๒ สัปดาห์ต่อครั้ง หรือแล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละแห่ง การบริการของห้องสมุดแบบนี้ จะทำให้คนเหล่านั้นเกิดพลังจิตอันแข็งแกร่ง มองโลกในแง่ดี และมีกำลังใจ มีความหวังในชีวิต และหนังสือจะนำเขาเหล่านั้นไปสู่โลกภายนอกอันน่าชื่นชมยินดี

สำหรับบริการห้องสมุดประชาชนในชุมชนนั้น ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการนำหนังสือ และแผ่นเสียงไปเปิดให้แก่คนตาบอดฟัง อาจมีบริการเล่าเรื่องต่างๆ เล่านิทานคุยกันสนุกๆ แบบกันเอง ในเรื่องราวอะไรก็ได้ที่มีประโยชน์ในทางวัฒนธรรม สังคม ประวัติศาสตร์ มนุษยวิทยา ตลอดจนความรู้ทั่วไป ข่าวสารการเมืองของโลก การวิจารณ์หนังสือ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นแนวทางเปิดแสงสว่างให้แก่พวกโลกมืดเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

มีเรื่องในตำนานจีนว่า วันหนึ่งศิษย์ของท่านศาสตราจารย์เหลาตจื่อ พูดขึ้นว่า “ข้าแต่ท่านศาสตราจารย์ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้กล่าวคำออกมาประการใด ต้องได้ตรึกตรองคำรบสามครั้งจึงพูด” ท่านศาสตราจารย์ภาพอยู่ครู่หนึ่งแล้วจึงตอบว่า “สองครั้งก็พอ”

รัชฎาภิเศก

IMPORTANT ROLES OF LIBRARY TO OTHER INSTITUTIONS

by *Tawee Muktarakosa*

In civilized community there are many different kinds of social organizations which may be designated into groups, bodies, clubs, societies, associations, institutions and the like. Each of these organizations has definite professed duties to be performed and upholds accredited rights and interests for certain cultivated groups of people belonging to the community. However all of these organizations have common end in view, that is of attempting to do certain good for the common whole. Library in the community, being a body authorized with the duty of dissemination of knowledge to the general public, is regarded as one of these social bodies or institutions. The success in the carrying out of the work of each and everyone of the social organizations in a community depends to great extent upon the co-operative efforts that each and everyone may extend to one another.

Library in a community, being provided with potential resources and facilities, stands in a key position to extend aids and co-operations in various ways to all the organizations in the community.

Duties of a library towards other institutions in the society are varied in nature. Among the related library organization themselves there exists the inter-library service, the function of which should be kept alive and effective at all occasions. To carry out the stated work efficiently and continuously union catalog of some kind should be made.

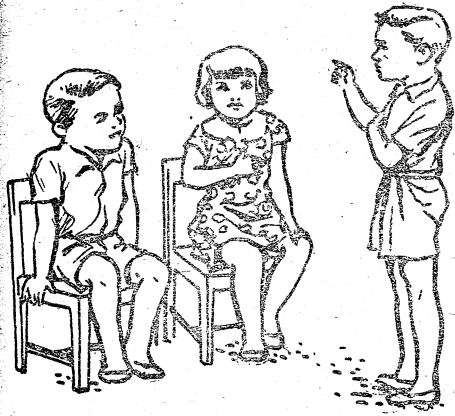
Library in the community should be prepared to render services to all youth organizations which are being established for the benefit of the young people belonging to the community. Such organization may be in the forms of associations for promotion of agricultural activities, or societies for improving of moral characters, or societies for giving religious instructions, or recreational clubhouses, etc.. All these are

favorable grounds where library services could be put to work for the benefit of the society at large and for the library itself. In this respect the library must be sufficiently equipped with materials that could answer the needs of such groups.

Adult professional groups such as fisherman association, farmers association, livestock raisers association, association for the miners, association for the rubber plants, etc., etc. to be found situated in the various distant localities of the community also have the vested interests to require the services of the community library. The needs of their members may fall within the bounds of solving difficult problems regarding their maintainance or of widening their members' scopes of specialized knowledge characteristic to each group. The library, therefore, must be prepared to provide at the best of its ability the needs that would enhance progressive developments of these organizations.

All government supported agencies such as hospitals, convalescent homes, asylums for the afflicted, sanctuaries for the aged and the dissabled, the prisons, the military barracks of different kinds and many others, in the progress of their good works to the general public, require some kinds of library services. To attain greater success in their activities these agencies should work in close co-operation with the community library. Such agencies are legal areas for the community library to extend its collaboration with the best of its abilities and for the good of the general public of the community as a whole.

Caring for education, enlightenment and recreation of groups of people living isolated from most cultural and educational contacts is another major responsibility that community library has got to undertake. In attempting this service the library must be well-equipped with mobile units where library resources could be taken to such groups of the people. The work must be well-timed, well-scheduled and competently supervised so that regularity and continuity of service of this nature could be maintained for the sole benefit of such groups of the population. ▲

ปล่องไฟกับดอกไม้

ดัดแปลงมาจากนิทานพื้นเมืองยุโรป

โดย ลมุล รัตการ

ครั้งหนึ่ง มีปล่องไฟของโรงไฟฟ้าแห่งหนึ่ง ปล่องนั้นสูงระฟ้า จนถ้ามารดจะพูดคุยกับเมฆทั้งหลายได้อย่างสบาย ตอนกลางคืนน่าจะมีดาวน้อยๆ บางดวงที่อยากมานั่งบนปล่องไฟนั้นบ้างก็อาจจะเป็นไปได้

ต่ำลงมาบนพื้นดินรอบๆ ปล่องไฟใหญ่หนึ่งเศษด้านกองใหญ่ บางส่วนก็ถูกย้ายไปมา จนกลมกลืนสนิทกับพื้นดินไป ทำให้คนที่โดยรอบเป็นดีดำนสนิท

บนกองเศษด้านนั้น ตอนที่ใกล้ปล่องไฟมากที่สุด มีหญ้าขึ้นอยู่กระจุกหนึ่ง และมีต้นไม้เล็กๆ ขึ้นอยู่กลางหญ้ากระจุกนั้น แต่มันจะมาจากไหนนั้นไม่มีใครบอกได้เลย รู้แต่เพียงว่า เจ้าของหนึ่งก็มียอดดอกไม้เล็กๆ งามๆ ดอกหนึ่งอยู่ต้นนั้น หลบหน้าอายๆ เมื่อมองดูพระอาทิตย์ เพราะพระอาทิตย์หลบอยู่หลังกลุ่มควันกลุ่มใหญ่ของปล่องโรงไฟฟ้าอีกชั้นหนึ่ง ดอกไม้ดอกนั้นสีม่วง เป็นดอกไม้สีม่วงดอกเดียวในละแวกนั้น บางทีท่านอาจจะคิดว่า การที่เป็นดอกไม้สีม่วงดอกเดียวในละแวกนั้น ก็น่าจะภาคภูมิใจ แต่ดอกไม้ดอกนั้นก็กลับไม่ภูมิใจเลยซะ เพราะต้นไม้เล็กๆ ไม่อาจเติบโตได้เต็มที่ เพราะดินเค็มและแสงสว่างน้อยเกินไป ประกอบกับชนชิดกับปล่องไฟอันสูงใหญ่ของโรงไฟฟ้า ทำให้รู้สึกตัวค่อยไปถนัดจนไม่กล้าที่จะท้าทายปราศรัยกับใครเลย

แต่ในที่สุดมันก็รวบรวมความกล้า ร้องทักชวนด้วยเสียงไฟเพราะราวกับเสียงคนตรัสว่า “ท่านเป็นดอกไม้ใช่ไหมล่ะ”

ปล่องไฟของโรงไฟฟ้ามองลงมาเบื้องล่าง แต่ไม่อาจเห็นดอกไม้ดอกนั้นเพราะความกระจัดจายของมัน

แต่พอปล่องไฟมองเห็นเขาก็ดูเหวอะเดีย้งดังขึ้นไปหมด พุดว่า “เป็นดอกไม้รี หามิได้ ข้ามิใช่ดอกไม้หรือ ข้าเป็นปล่องไฟนะ”

“อ้อ” ดอกไม้สีม่วงพุด “เป็นปล่องไฟดีไหมจะ รู้แต่ว่าเป็นดอกไม้สีม่วงน่ะมา การที่ดูเทียมเมฆเช่นนี้คงยิ่งใหญ่ไม่น้อยขึ้นนะ”

“ตรี” ปล่องไฟพุดเสียงดัง “ข้าไม่รู้เรื่องดีหรือไม่ดีหรอก ชุรักข้ายังเฉยจนไม่ได้ นึกถึงเรื่องที่ไม่สำคัญอย่างนั้นหรอก” ปล่องไฟพุดแบบนักชุรัก

“ท่านมองเห็นพระอาทิตย์ไหมจะ” ดอกไม้สีม่วงถามขึ้นอีก “ช่วยบอกให้ลงมาที่ ดักครูหนึ่งเถอะ ทัศนคติเหลือเกิน”

“พระอาทิตย์ ข้าไม่มีเวลาบอกพระอาทิตย์” ปล่องไฟพุดเสียงดังราวกับเสียงฟ้าร้อง “แต่เจ้าชื่ออะไรนะ”

“ท่าไมละ ๘๘ คอยดั่งนี้ละ” คอยดั่งพุด รู้สึกแปลกใจเล็กน้อยที่ดังใหญ่เต็ม เช่นนั้นไม่รู้จักตน “แต่ข้าต้องการให้ท่านช่วยบอกกับพระอาทิตย์ด้วยจริงๆ ท่านคงจะเป็นเพื่อน กับพระอาทิตย์ใช่ไหมละ”

“เพื่อน ข้าไม่มีเพื่อนหรอก” ปล่องไฟพุดเสียงก้อง “ข้าไม่ต้องการเพื่อนเลย ข้ามีชุระยุ่งมาก”

“ข้าเป็นเพื่อนของท่านเอง” คอยดั่งพุด “ถึงอายุเราจะต่างกันหน่อย ก็คงไป เป็นไรนะ ข้าชอบมีเพื่อนมากจะ”

ปล่องไฟหัวเราะเสียงดังขึ้น พ่นควันสีดำกลุ่มใหญ่ขึ้นสู่อากาศ “โอ้ ปล่องไฟ” คอยดั่งพุดเสียงอ่อย เพราะคิดว่าปล่องไฟโกรธ “ข้าไม่ เจตนาจะทำให้ท่านหัวเสียเลยเป็นความดีดัย ท่านยังทำให้ข้างล่างนี้มืดหนักเข้าไปอีกรู้ไหมจะ”

“ข้าไม่ได้โมโหเลย” ปล่องไฟพุดอมยิ้ม ในความไม่เดียงสาของเพื่อนให้ “เราจะเป็นเพื่อนกันได้ ถ้าเจ้าต้องการ แต่จะห้ามข้าไม่ให้ควันไม่ดีหรือเพื่อน ข้าจำ เป็นจะต้องให้ควันเสียด้วยสิ ข้ากำลังยุ่งเหลือเกิน ออกไปวิ่งเล่นเสียเถอะนะ แล้วค่อยมา กันใหม่”

ทันที่ตนเองมีผู้ชายคนหนึ่งเดินผ่านมา เขาเป็นคนสูงแข็งแรง และแข็งแรงเหมือน ปล่องไฟ ใบหน้าและมือดำเพราะควันไฟ แต่งกายกระต๊วดี มีผ้าขาวม้าโพกศีรษะด้วยผืน

ไฟทั้งชายเล็กน้อย เมื่อเขาเหลือบเห็นดอกต้อยติ่ง เขาซังก แหงนมองปล่องไฟแล้วก็มอง
ต้นต้อยติ่ง แล้วพึมพำว่า “คงจะเป็นลูกของปล่องไฟ” ว่าแล้วเขาก็ก้มลงเด็ดดอกไม้ดอกนั้น
เสียบไว้ที่ผ้าขาวม้าที่ไฟกระชับกับศีรษะของเขา เดินผิงปากจากไปอย่างร่าเริง เพลงนี้เป็น
เพลงที่ดอกต้อยติ่งได้ยินจากคนงานในโรงไฟฟ้าร้องอยู่บ่อยๆ จึงร้องคลอตามไปด้วยอย่างร่าเริง
ดอกต้อยติ่งภูมิใจมากที่ได้รับการเอาใจใส่จากมนุษย์ ไม่ต้องเหี่ยวแห้งคาต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ดอก
ต้อยติ่งกลัวจนกอดตัวหนา

ในคืนนั้น ปล่องไฟมหึมากร้องเรียกว่า “เจ้าหนูน้อย อยู่ไหนหรือเปล่าล่ะ”
เงียบ ไม่มีเสียงตอบ ปล่องไฟมองลงมากไม่เห็นดอกต้อยติ่งอยู่ที่นั่นปล่องไฟใหญ่ถอนใจ
“ข้าคงจะฝันไปมากกว่า” มันพูดกับตัวเองเศร้าๆ

จ. ช่างปกไทย

๒๒ ซอยตากสิน ๒ ถนนตากสิน ธนบุรี

๖๒๓๘๕

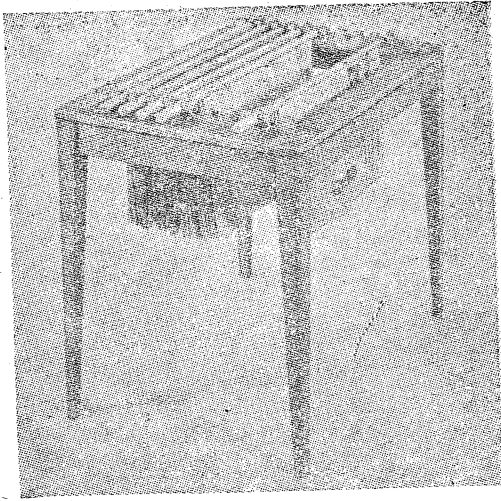
รับทำหนังสือ ปกแข็ง เค้นทอง สมุดบัญชี ซ่อมปก
หนังสือเก่า ด้วยช่างไทยที่ชำนาญงาน ฝีมือประณีต

ราคาเบา

ท่านจะไม่ผิดหวัง ถ้าท่านให้ จ. ช่างปกไทย

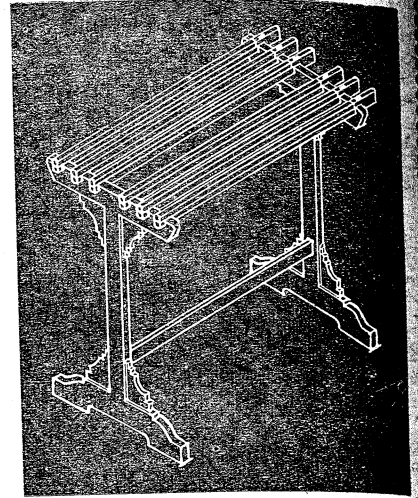
ทำปกหนังสือให้ห้องสมุดของท่าน

โต๊ะวางหนังสือพิมพ์

แบบนอก

ราคา ๕๕๐ บาท

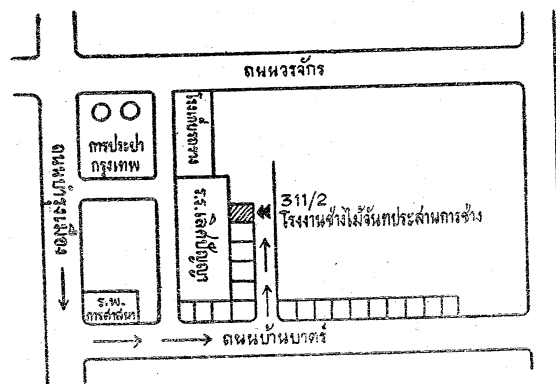
แบบโรงงานประดิษฐ์ขึ้นเอง

ราคา ๓๐๐ บาท

ทั้งสองรายการ เป็นราคารวมทั้งค่าหีบห่อ—ค่าส่งถึงมือท่านจนเป็นที่เรียบร้อย และขอเรียนเพิ่มเติมว่า เฉพาะไม้ที่บั่นหนังสือพิมพ์นั้น ทำปราณีตเรียบร้อยและหนักหนังสือพิมพ์ให้อยู่ได้ด้วยวิธีล็อกด้วยกลอนตามแบบของนอก ซึ่งเป็นวิธีที่ทำยากและกินแรงงานมาก ทำได้แบบ—ได้มาตรฐาน—กระทัดรัดเหมาะที่จะจัดหรือวางไว้ ณ มุมใดมุมหนึ่งของห้อง และจะทำให้ห้องสมุดของท่านเป็นระเบียบ ดูสวยงามสะอาดตายิ่งขึ้น

โรงงานช่างไม้ จันทประสานการช่าง

๓๑๑/๒ ถนนบ้านบาตร พระนคร

ห้องสมุดกับสังคมศึกษา

พรรณศรี วิสากรกุล

ตามแนวการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ปรากฏว่าได้เน้นหนักไปในทางการส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อกกระตุ้นเตือนให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่ม และมีความรู้กว้างขวางนอกเหนือไปจากความรู้ที่ได้รับจากหนังสือแบบเรียนเล่มเดียวหรือสองเล่ม หรือจากคำสอนของครูในชั้นเรียน ด้วยเหตุนี้ห้องสมุดโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริม และสนับสนุนตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา สำหรับการสอนในหมวดวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากวิชาในหมวดนี้เป็นวิชาเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องอาศัยการค้นคว้าจาก หนังสือตำราต่าง ๆ และติดตามข่าวความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ดังนั้นห้องสมุดและบริการห้องสมุด จึงให้ประโยชน์แก่ทั้งครูและนักเรียนในการสอนและการเรียนหมวดวิชาสังคมศึกษาเป็นอย่างมาก

บริการห้องสมุดที่ครูสังคมศึกษาจะได้รับมีดังนี้

ก. หนังสือต่าง ๆ ได้แก่

๑. หนังสือแบบเรียนทั้งฉบับใช้
๒. หนังสือแบบเรียนอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้
๓. หนังสือคู่มือ ประมวลการสอน และหลักสูตร
๔. หนังสืออื่น ๆ ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศที่ใช้ประกอบการสอน และการค้นคว้าในหมวดวิชา

๕. หนังสืออ้างอิงต่าง ๆ

๖. วารสาร จุลสาร และหนังสือพิมพ์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง

ข. วัสดุอุปกรณ์การสอน เช่น กฤตภาค ภาพยนต์ ภาพนิ่ง ฟิล์มสไลด์และอื่น ๆ

ค. การจัดนิทรรศการ — เพื่อช่วยเราทำความเข้าใจของนักเรียนในวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับเนื้อหา และเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ

บริการห้องสมุดที่นักเรียนจะได้รับจากการใช้ห้องสมุดสำหรับวิชาสังคมศึกษา มีดังนี้

คือ

๑. หนังสือที่เหมาะสมแก่การอ่านเพื่อความรู้โดยทั่วไป และเฉพาะวิชา

๒. หนังสือที่เหมาะสมแก่การอ่านเพื่อการค้นคว้า

๓. หนังสือเพื่อความเพลิดเพลินทางสังคมศึกษา

๔. การสอนให้นักเรียนรู้จักใช้หนังสือ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุดที่เหมาะสมกับวัยและความเจริญของนักเรียน

๕. การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือที่นักเรียนได้อ่าน

๖. การจัดนิทรรศการ

ครูกับห้องสมุด

ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ห้องสมุดที่ดีสามารถให้บริการอันเป็นประโยชน์ในการสอนของครูได้ ดังนั้นครูควรจะได้รู้จักห้องสมุดเป็นอย่างดี ไม่เพียงแต่จะรู้จักห้องสมุดกับหนังสือเท่านั้น แต่รู้จักกับเนื้อหาในหนังสือต่าง ๆ ด้วย ครูจะต้องศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอในการเข้าห้องสมุด นอกจากครูจะได้รับประโยชน์ในทางส่วนตัวและในด้านการสอนแล้ว ครูยังจะได้ทราบถึงวิสัยทัศน์ของนักเรียน ว่านักเรียนคนไหนสนใจหนังสือชนิดใด และเข้าไปใช้ห้องสมุดบ่อยครั้งเพียงใด ครูจะทราบถึงจำนวนหนังสือที่จะใช้ในการค้นคว้าได้ถูกต้อง การที่ครูจำเป็นต้องรู้จักห้องสมุดและหนังสือ ก็เพื่อในบางครั้งครูอาจช่วยให้นักเรียนสนใจในเนื้อหาในห้องสมุดได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ด้วยการวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หรือด้วยการแนะนำหนังสือ (Book Talk) เป็นต้น ครูสังคมศึกษาควรช่วยครูบรรณารักษ์ควบคุมและแนะนำการใช้ห้องสมุดให้แก่ นักเรียน กับชี้แจงให้กับนักเรียนทราบว่า หนังสือสำหรับหมวดวิชาสังคมศึกษาอยู่ตรงที่ใดบ้างในห้องสมุด แนะนำการใช้บัตรรายการ หนังสืออ้างอิง การเก็บใจความ การทำรายงานและอื่น ๆ ครูจะต้องซักถามหรือทดสอบดูว่า นักเรียนได้อ่านหนังสือต่าง ๆ หรือไม่ ทุกครั้งทบทวนมาให้ไปค้นคว้า อาจจะให้นักเรียนทำรายงาน

อื่น ๆ เกี่ยวกับหนังสือที่อ่านหรือให้รายงานต่อชั้น อนึ่งเพื่อให้นักเรียนสนใจในหนังสือที่ครูมอบหมายให้อ่าน ครูจะต้องคอยอ้างถึงหนังสืออื่น ๆ อยู่เสมอ เพื่อจูงใจให้นักเรียนสนใจและอยากอ่าน

วิธีที่ครูจะช่วยสร้างห้องสมุดสังคมศึกษา อาจกระทำดังต่อไปนี้

๑. ชักชวนให้ผู้ร่วมงานสนใจในการรวบรวมหนังสือ อุปกรณ์ต่าง ๆ หรือจัดทำนิตยสารเพื่อการสอนสังคมศึกษา
๒. ทำรายชื่อหนังสือ ที่จำเป็นในการค้นคว้า เกี่ยวกับ หมวดวิชา สังคมศึกษา รวมทั้งสถานที่พิมพ์ และราคารวบรวมไว้เพื่อเสนอให้จัดซื้อ
๓. เมื่อโรงเรียนมีเงินในการจัดซื้อหนังสือ ครูควรพยายามชี้แจงให้นักเรียนเห็นความสำคัญของหนังสือหรือวัสดุเพื่อการสอนสังคมศึกษา
๔. ถ้าโรงเรียนไม่มีเงิน ครูอาจช่วยในการหาทุนหรือจัดกิจกรรม เพื่อให้ได้หนังสือหรืออุปกรณ์ดังกล่าว หรืออาจจะใช้วิธีขอโดยอาศัยความร่วมมือของครูบรรณารักษ์ ศึกษานิเทศก์หนังสืออื่น ๆ เช่น เพื่อจะได้รับบริจาคหนังสือหรืออุปกรณ์ หรือในบางโอกาสอาจขอจากองค์กร หน่วยงาน และสถานราชการ ร้านค้าต่าง ๆ ก็ได้

หนังสือหรือเอกสารที่ควรมีไว้ในห้องสมุดเพื่อวิชาสังคมศึกษา มีดังนี้

๑. หลักสูตร ประมวลผลการสอน และคู่มือครู หลักสูตรนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ครูควรจะได้เข้าใจถึงความมุ่งหมายของการศึกษาที่จะให้แก่ นักเรียนในระดับต่าง ๆ กัน ส่วนประมวลการสอนและคู่มือครู ครูควรจะได้ศึกษาโดยละเอียด เพื่อจะได้ประมาณได้ว่า ควรสอนสิ่งใดบ้าง ด้วยวิธีการอย่างไร หนังสือคู่มือนั้น จัดทำขึ้นเพื่อแนะนำการสอน กิจกรรม และอุปกรณ์แก่ครู หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งก็คือเพื่อช่วยครูนั่นเอง - ดังนั้นจึงควรจะได้เก็บแยกไว้จากหนังสืออื่น ๆ เพื่อครูเท่านั้น จะได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่
๒. หนังสือแบบเรียนต่าง ๆ ควรจะได้จัดหาเข้าไว้ในห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า เพราะหนังสือต่าง ๆ เหล่านี้ แม้ว่าจะเขียนในเรื่องเดียวกัน แต่ผู้เขียนย่อมเน้นในสาระหรือจุดที่สำคัญ ๆ แตกต่างกันไป นักเรียนที่อ่านก็จะได้รับความรู้กว้างขวางขึ้นทั้งสามารถนำเรื่องราวชนิดเดียวกันจากหนังสือหลายเล่มโดยผู้เขียนหลายคนมาศึกษาเปรียบเทียบเนื้อเรื่องและความคิดเห็นได้ด้วย

๓. หนังสือที่ผู้มประดฟการณโดยตรงเขียน การเขียนจากประดฟการณเป็นลี้
ด้าคณ แต่ด้าหรวบวิชาประวตค้ดศัตร อาจใช้ประดฟการณโดยตรงไม่ได้ จึงจ้าเป็นด้องห
ดั่งทดแทนประดฟการณตรง ค้อ จากการอ่านเร่องราวหรือข้อความที่ผู้เกยวข้องโดยตรง หรือ
ผู้พบเห็นเขียนขึ้น หรืออาจได้จากดั่งเหล่าน

ก. วัตถุดั่งของ เช่น อนุด้ากรีย ภูษนียดถาน โบราณวัตถุ เครื่องมือ
เครื่องมือ เครื่องใช้ และดั่งประดิษฐ์ เป็นต้น

ข. ภาษา และวัฒนธรรม เช่น เพลง การพ้อนร้า ดัชนีระท้ทาง และ
ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น

ค. หนังสือหรือดั่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพ จดหมาย จดหมายเห
รายวัน อนุทิน กฎหมาย และด้นชิตัญญา เป็นต้น

๔. หนังสือชุด เช่น พระราชพงศาวดารสมัยต่าง ๆ ปัญหาประจำวันชุดต่าง
ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ ปราโมช หรือมงคลชีวิตภาคต่าง ๆ ของ ปัญญานันท์ภิกษุ เป็นต้น

๕. หนังสือเฉพาะ เช่น หนังสือเกี่ยวกับการเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม
การสงคราม การเดินทาง การแต่งกาย วัฒนธรรม ดั่งประดิษฐ์ และเร่องอื่น ๆ ที่เกยวข้อง
กับวิชาดั่งคมศึกษา

๖. ชีวะประวัติ อาจจะเป็นชีวะประวัติของบุคคลหลาย ๆ คนรวมกัน หรืออาจ
เป็นชีวะประวัติของบุคคลคนเดียวก็ได้

๗. หนังสือเกี่ยวกับท้องถิ่น หรือจังหวัด อาจขอได้จากจังหวัดต่าง ๆ หรือ
จัดซื้อในเร่องที่จะนำมาใช้ประโยชน์แก่วิชาดั่งคมศึกษาได้

๘. นวนิยายและนิทาน ในบางครั้งนวนิยาย และนิทานก็อาจนำมาใช้เน
ประโยชน์แก่การศึกษาวิชาประวตค้ดศัตรได้ เช่น เร่องด้แผ่นดิน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ ปราโม
เป็นต้น นิทานชาดกต่าง ๆ อาจให้ความรู้ และช่วยในการสอนศีลธรรมได้เป็นอย่างดี ดั่ง
วิชาหน้าท้พลเมือง ก็อาจใช้ประโยชน์จากนวนิยายหรือนิทานได้เช่นกัน

๙. หนังสืออ้างอิงต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของท้ครูแ
นักเรียน มีทงหนังสือประเภทด้ารานุกรม พจนานุกรม Encyclopedia Wrold Almanac แด
อื่น ๆ

๑. ขวัญจิตหาเอกถาวร หนังสือพิเคราะห์ทางสังคมศึกษาเข้าใจในห้วงสมุค

๒. ช่วยหาเอกสาร หนังสือหรือวัสดุที่ครูจะสอน
๓. แจ้งให้ครูทราบเกี่ยวกับหนังสือดังคัมภีร์ศึกษาในห้องสมุด และหนังสือ

เข้าใหม่

๔. จัดนิทรรศการ หรือป้ายนิเทศให้สัมพันธ์กับการสอนวิชาดังคัมภีร์ศึกษา
๕. ฝึกทักษะในการใช้ห้องสมุดให้แก่นักเรียน
๖. แจ้งให้ครูทราบถึงมรรยาทและการเรียนในห้องสมุดของนักเรียน
๗. แนะนำแหล่งวิทยากร หรือวิทยากรที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านดังคัมภีร์ศึกษา

แก่ครูในโอกาสอันควร

อนึ่ง ถ้าโรงเรียนจัดทำห้องวิชาต่าง ๆ เป็นต้นว่า ห้องภาษาไทย ห้องภาษาอังกฤษ ห้องดังคัมภีร์ศึกษา ฯลฯ ในห้องดังกล่าว เช่น ห้องดังคัมภีร์ศึกษา ควรจะได้จัดให้มีมุมหนังสือ บรรจุหนังสือ วารสาร เอกสาร และหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาดังคัมภีร์ศึกษา เพื่อประโยชน์ที่ครูจะได้ใช้ประกอบการสอน อ้างถึง หรือให้นักเรียนอ่านและค้นคว้า หนังสือในมุมหนังสือ ควรจะมีจำนวนเพียงพอและสะดวกแก่การใช้ ส่วนการดูแลรักษาหนังสือ การให้ยืมหรือรื้อรับคืน ครูอาจจะมอบให้เป็นหน้าที่ของนักเรียนคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบก็ได้ หนังสือในมุมหนังสือ ควรเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องที่ครูเพิ่งสอนจบไปใหม่ ๆ ถ้าดังสอนอยู่ หรือจะสอนในหัวข้อต่อไป หนังสือเพื่อนักเรียนจะได้สนใจ แต่ถ้าเป็นเรื่องนอกเหนือไปจากนั้น นักเรียนอาจจะไปหาอ่านได้จากห้องสมุดโรงเรียน หรือห้องสมุดอื่น ๆ

ดังนั้นเพื่อประโยชน์อันกว้างขวางในการสอนดังคัมภีร์ศึกษา ครูควรใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์ แต่ครูจะต้องไม่ลืมว่า เด็กจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ทุกเมื่อเมื่อครูเข้าใจวิธีการใช้ห้องสมุด การมอบงานค้นคว้าในห้องสมุดให้แก่เด็ก และสามารถให้คำแนะนำถึงวิธีการศึกษาในห้องสมุดอย่างถูกต้องให้แก่แก่นักเรียนด้วย.

“Be honest; be industrious; never gamble.”

Clara Ingram Judson

SHIKOKU - HENRO

by....Mock Joya

Of all religious pilgrims, the most famous is Shikoku-Henro or the pilgrim to the 88 sacred temples in Shikoku which are related to Kobo-daishi (Kukai), the great priest of the 9th century. As the temples are located in the mountains, when pilgrims formerly went on foot, it took more than 40 days to make the round. The following story is told as to the origin of this Shikoku pilgrimage

At Ehara, Ehime there once lived a rich but greedy man named Emon Saburo. One day a travelling priest came to his gate and asked for alms, but he roughly sent him away. The priest came the next day, but received no offering. When he came third time, Emon became so angry that he raised the bamboo broom he had in his hand, and struck at the priest so forcibly that he shattered his

ชิคกุกุ-เฮ็นโร

โดย...ม็อค โจย่า

ในบรรดาผู้จาริกแสวงบุญทั้งหลายนั้น บุคคลที่ขอมขอเพียงมากที่สุดเห็นจะได้แก่ ชิคกุกุ-เฮ็นโร ผู้ได้เดินทางไปนมัสการสถานศักดิ์สิทธิ์ ทอทั้ง ๘๘ แห่งในชิคกุกุ อันเกี่ยวของกับท่าน ท่านโคโบ-ไดชิ (คุไก) พระเถระผู้ทรง ธรรมศักดิ์สูงในศตวรรษที่ ๙ เนื่องจากตั้งเวชนิยสถานเหล่านั้นตั้งอยู่ตามภูเขาต่าง ๆ และในสมัยนั้นผู้จาริกเหล่านั้นต้องเดินทางด้วยเท้า ดังนั้น กว่าจะได้นมัสการทอทั้งหมटकต้องใช้เวลากว่า ๔๐ วัน มีประวัติเล่าต่อกันมาถึง กำเนิดการจาริกแสวงบุญในชิคกุกุ ซึ่งจะขอ นำมาถ่ายทอดสู่กันฟังดังต่อไปนี้

ครั้งหนึ่งในเมืองเอฮาร่า, แขวงเอฮิเมะ ยังมีเศรษฐีที่แสนโสมมมากอยู่คนหนึ่ง ชื่อเอมอน ซามูโร วันหนึ่งมีพระธุดงค์หนึ่งเดินทางหยุด อยู่ที่บ้านหน้าประตูบ้าน เพื่อขอรับบิณฑบาต แต่ดาเศรษฐีกลับบอกให้ไปเสีย วันรุ่งขึ้น พระ- นั้นกลับมาอีก และก็ไม่ได้รับการบริจาค อย่างใดเลย พอพระองค์นั้นกลับมาเป็นครั้งที่ สาม เอมอนก็บันดาลโทสะอย่างสุดขีด ถึงกับ เองไม่กล้าที่จะถืออยู่ในมือ ฟาดตี พระรูปนั้น

food bowl. As the bowl went to pieces, the priest disappeared.

Emon had five sons and three daughters, but from that day his children died mysteriously one by one. Losing all his children in eight days, Emon suffered a great blow and began to repent of his past greed and villainy.

Then he realized that the priest (whom he had struck with his broom was the great Kobo—Daishi who made it his habit to travel all through the country. He felt so ashamed that he sold all his property and divided the proceeds among the poor.

Knowing that Kobo—daishi was in Shikoku, he started out to see him and ask for his pardon. He walked all over Shikoku 20 times, but missed Kobo who was going in the opposite direction.

Disappointed and tired, he became sick at the foot of the Shozanji Temple at Kamiyama in Tokushima. Just then Kobo—daishi happened to come by. The man confessed his evil past and asked

ผู้ตรวจบาตรของท่านแตกกระเอยด และ
ทันใดนั้น พระองค์นั้นก็หายวับไป

เศรษฐีเอมอนนั้นมีลูกชายห้าคน ลูกสาว
ตามคน แต่นับตั้งแต่วันเกิดเหตุขึ้นมา ลูก ๆ
ของเขาก็ตายโดยหาสาเหตุไม่ได้วันละคน ๆ
จนกระทั่งหมดในวันทีแปด เอมอนเศร้าเสียใจ
อย่างสุดแสนจะพรรณนา และเริ่มระลึกถึงความ
ชั่วเหี้ยมและความร้ายกาจต่าง ๆ ของตนแต่
หนหลัง

ทันใดนั้นก็เริ่มเข้าใจว่า พระภิกษุองค์ที่
ถูกเกิดด้วยไม่ว่าตนนั้นที่แตกคือ ท่านมหาเถระ
โคโบ—ไดชิ ผู้ชอบรุดงค์ไปทั่วทุกถิ่นแคว้น
นึกได้เช่นนั้น เอมอนก็เกิดละอายต่อบาปกรรม
ของตนอย่างที่สุด จนเกิดตัดสินใจขายทรัพย์สิน
สมบัติทั้งหมดนั้น แล้วแบ่งเงินที่ได้มาแจกจ่าย
ให้แก่คนยากจนทั้งหลาย

เมื่อรู้ว่าท่านโคโบ—ไดชิ จำพรรษาอยู่ที่
ซิกักกุ ก็ออกเดินทางมุ่งไปหาท่านทันที เพื่อจะ
ไปกราบขอขมาโทษ แด่พระเวณไปทอซิกักกุ
ถึง ๒๐ เทียว แต่ก็คลาดกับท่านโคโบทุกครั้ง
เพราะท่านมักไปอยู่คนเดียวคนละที่ค่อยเรื่อยไป

ด้วยความผิดหวังและเหนื่อยอ่อน เอมอน
ล้มเจ็บอยู่ที่วัดโซซานจิ บนเขาคามิยามาที่
โทคุชิมะ ในตอนนั้นเองท่านโคโบ—ไดชิ
เดินทางผ่านมาทางนั้น เอมอนจึงได้สารภาพ

for pardon. Knowing he was going to die, Emon said that it was his hope to make his children prosperous but he had lost them all. Then Kobo-daishi gave him a pebble on which his name "Emon Saburo" was written.

The following year, a boy was born to Kono yatsutoshi, lord of the district, but the boy kept his left fist closed. When prayers were offered the boy opened his fist and out rolled a pebble marked "Emon Saburo". The pebble is preserved as a treasure at the Anyo Temple near Dogo hot spring.

บาปแต่หนหลังของคน และร้องขอให้ท่านอภัยโทษ เขาพูดว่ากำลังจะตาย และได้เล่าว่าแต่ก่อนนั้น เขาหวังตั้งใจแต่จะสะสมทรัพย์สมบัติมากมายไว้ให้ลูก ๆ แต่แล้วเขาก็ต้องสูญเสียลูกไปหมดสิ้น ท่านโคโบไดให้ก้อนกรวดแก่เขาก้อนหนึ่งมีชื่อจารึกไว้ว่า "เอมอน ซาบุโร"

ในปีต่อมา เจ้าผู้ครองนครก็ได้ลูกชายคนหนึ่ง แต่ปรากฏว่า เด็กน้อยนั้นกำมือซ้ายไว้แน่นตลอดเวลา ต่อเมื่อมีการสดมนต์เด็กคนนั้นจึงได้คลายกำมือออก และทันใดก้อนกรวดซึ่งจารึกชื่อ "เอมอน ซาบุโร" ก็กลิ้งออกมา ก้อนกรวดนั้นยังได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของวัดอันโย ใกล้บ่อน้ำร้อนโดโงะตามเท่าที่ทกอนัน.

ในพระไตรปิฎกสอนว่า จงมีเมตตากรุณา ปรารถนาให้ความสุขแก่สัตว์ทุกคน จงแผ่ความสุขส่งไปทั่วโลก ถ้าเห็นสัตว์ใดจะต้องถูกฆ่า ควรมีจิตเอ็นดูและมีความรัก ควรระวังต่อสัตว์เหมือนระวังตัวเราเอง

ข มิ ลุย เยา เลี้ยว
จากหนังสือพุทธานวัตร

ประกาศเปลี่ยนแปลงราคาตู้บัตรรายการ

เนื่องจากเวลานี้ไม้สักมีราคาสูงกว่าเก่ามากมายหลายเท่าตัว ราคาตู้บัตรตามแก๊ตตาล็อกของโรงงานเป็นราคาเก่าตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ ซึ่งเมื่อเทียบกับปัจจุบันนี้แล้ว ไม้สักและอุปกรณ์ชิ้นซักรต่างๆ มีราคาสูงกว่าเก่ามาก ตู้บัตรรายการที่ทำขึ้นรุ่นหลังนี้ ไม่สามารถจะขายในราคาเดิมได้ จึงจำเป็นต้องขอเปลี่ยนราคาใหม่ตามที่ได้เคยประกาศล่วงหน้ามากกว่าครึ่งปีแล้ว ดังต่อไปนี้

(๑)	ตู้บัตรรายการแบบ	๔-๖-๙	ชิ้นซักร	เพิ่ม	๔๐%	ของราคาเก่า
(๒)	..	..	๑๒-๑๕-๒๐	..	..	๒๐%
(๓)	..	..	๓๐-๖๐	..	..	๑๐%
	ตู้-ชั้นวางหนังสือ			..	๓๐%	..

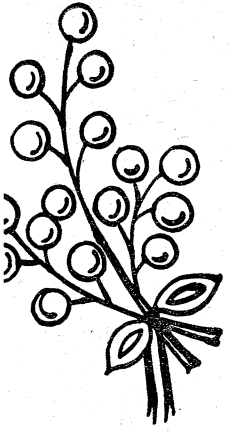
ราคาดังกล่าวนี้น รวมถึงค่าหีบห่อ ค่าจัดส่งถึงมือท่านจนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

อนึ่ง เกี่ยวกับการส่งเงินค่าสร้างครุภัณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ นอกจากจะมีแจ้งในแก๊ตตาล็อกหน้า ๖ ว่าด้วย การสั่งซื้อ แล้วท่านอาจสั่งซื้อได้โดยไม่ต้องส่งเงินไปก่อนก็ได้ แต่ต้องสั่งซื้อไปเป็นหนังสือราชการ ในนามของอาจารย์ ร.ร. หรือศึกษานิเทศก์อำเภอ-จังหวัด หรือประธานกรรมการห้องสมุดประชาชนแล้วแต่กรณี

โรงงานช่างไม้ จันทประดานการช่าง

๓๑๑/๒ ถนนบ้านบาตร

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖

เที่ยวไปในเจ็ดวัน

ส.ป.ส.

“พรุ่งนี้ไปดูทาง ด้ายชด — แม่ดะเรียง
นเถอะ”

“ทำไมถึงต้องไป?” ประสพถามท้อๆ

“พวกสุมาริกบ้านเขาวชชเขาไปกันมา
จับบอกว่าทางด้อยเหมือนเมืองนอกแน่ะ เขา
บอกว่าอากาศหนาวด้วยนะ หนาวนั้นยังต้องใช้
นวม”

ประสพทำหน้าเฉยๆ

“จะได้ไปดู น้ำตก แม่ กตาง ด้วยใจ ละ
เคยเห็นแม่กตางแล้วหรือ?” ขำพเจ้าถาม
ราบดีว่าเธอเพิ่งเคยมา เชียงใหม่ คราวนี้
ในครั้งแรกในชีวิต

ทินไคผล ยังไงเสียประสพก็ต้องไปดู
งด้ายชด—แม่ดะเรียงกับขำพเจ้าพรุ่งนี้

เราตื่นแต่มืด พอย่ำรุ่งก็รีบตมกาแพ
ยไข่ลวกกตมออกๆ กับชนมบั้ง แล้วรีบ
รถไปรับ คุณดิทธิ ที่ใจกลางเมืองเชียงใหม
ระว่า คุณ ดิทธิได้ย้ายจาก บ้านญาติ ที่ดั้น-

กำแพงมาค้างอยู่กับญาติในเมืองแล้ว เมื่อเย็น-
วานนี้ ถึงบ้านญาติประตูยังปิด เห็นแต่ D.D.T.
ติดหราอยู่หน้าประตู เราเลยขับไปทอดตา
และเติมน้ำมันจนเต็มถัง ถัดคุณดิทธิยังไม่ตื่น
เลยแวะซื้อเผือกม้อซ่อมฝาอกญาติทางกรุงเทพ ฯ
ของประสพ แล้วกลับมารับคุณดิทธิ

น้องๆ ของคุณดิทธิป็นขรรด หัวเราะ
กันคึกคัก ร้องว่า “อู้อย่างไม่ได้ชน!” อู้อย
แปลว่าคุณยายนั่นเอง อู้อยของคุณดิทธิอายุ
ดึก ๘๐ แล้ว แต่หน้าอ่อน ยิ้มละมัย ดูไร้เดียงสา
เด็กกระโดดขรรด น้องๆ ถือกึงได้ผ้า บอก
ว่าจะไปเย็บเสื้อที่บ้านญาติดั้นป่าตอง ว่าจักร
เย็บผ้าอู้อยทิน

พุด กอกรด วันนั้นเราจะผ่านดั้นป่าตอง
และจอมทอง มุ่งไปชด—แม่ดะเรียง

ถนนด้ายน ต้องข้ามทาง เป็นดั้นนกลงดวน
ออกดอกดีแดงเต็มต้น บางต้นก็เล็ดลงเหมือน
ทอง ดมแรง อู้อยดลบนผ้าห่มสีขาวผืนยาวที่ห่ม

หยิบข้อเพื่อให้โดยไม่ได้ขอ แถมบอกให้
ลูกหลานยกย่องได้มาแข่งมาไ้หมดแก่กระหาย

เขาช่างใจดีกับเราเหมือนเป็นญาติ พุด
ยัมและบอกว่า “ฮือ เขาใจดีเช่นนี้ทุกครึ่งแฉะ
ทำวอย คนถึงชอบมาซื้อ ถนนด้ายนม
ทางเดียว ซากดบเราก็ตองกดบทางนี้ ซากดบ
เราก็จะคั้นป็นโตได้”

จับหมายเลข ก.ท. แฉ่นมาทรวานนอก
 คั้นหึ่ง คุณประยूरนเองไม้ได้พบกันหลายปี
 อ้วนท้วนด้ได้ คุณประยूरโม่เป็นนัด้ว่า “ด้
 ไปกินข้าวกลางวันด้วยกันนะ” แฉ่นรวดเร้า
 เคดอณฑ

เราเดินต่อมาอีกนาน ทางค่อยลาดขึ้น
เนินเขา เรียบชายป่าดงเมฆ ประดับบนว่า
ไม่เห็นมีอะไรน่าตื่นเต้นเลย พุดว่า เดียว
ว่าแถวนี้ขบต่อไปจนถึงอำเภอฮอด

จากย่อต ^๕ เราเดยวขวาเข้าทางแยกซ้าย
 ย่อต-แม่สระเวียง บ้ายกิโดบอกว่า ๑๑๓ ก.ม.
^{๕๓} พุด บอกประดัมว่า “เอาตะ เข้าทางแยกไป
 แม่สระเวียงแล้ว ทางเริ่มส่วยแล้ว คู้ดี ๆ นะ”
^{๖๔๖๕} ว่าแล้วกัซบรอยไป

ทางด้ายนั้นกำลังด้ายใหม่ ยังไม่แลดูเสร็จ
ถึงแม่สระเรียง พอดีว่าจนจะแลดูเสร็จถึงแม่-
สระเรียงแล้ว ทางไม้กว้างนัก แต่ด้ายดี รับ
น้ำหนักรถเวลาดำยไต่ได้ดี บางแห่งกระเบิด
ออกไปบ้าง ถมเสียบ้าง ทำสะพานแข็งแรง

๕ เชื่อมระหว่างช่วงคด โค้งไว้หลายแห่ง

เราเหวี่ยง หลัง ไปดู สะพาน ที่ เพิ่ง แด่น
ข้ามไป เลี้ยวตัวพึมพำตรึงไว้ดูว่า ชื่อ นี้น่า
เป็นเอเดน ^๕ บาน ^๕ คงต้องวกเข้ากอดอกกัน
หลายตะหลุบจนบนเอดคดไปหมดมาแล้ว

เราเดินต่อไป ไม่มีท่าว่าจะพ้นเขตภูเขา
ทางซ้ายมือ ชิดถนน เป็นภูเขาใหญ่ ทางขวา
มือเป็นธารน้ำไหลเรื่อยไปไม่ขาดสาย ริมน้ำ
เป็นภูเขาใหญ่ฝั่งขวา เบื้องหน้าเป็นภูเขาต่ำ
ชันชัน เบื้องหลังก็เป็นภูเขาที่เราเพิ่งผ่านมา
เราจึงตกอยู่ในกระทะที่มีภูเขาล้อมรอบ พันธุก
หนึ่ง กัดเขาไปในอ้อมเขาอีกลูกหนึ่งเรื่อยไป
ประจักษ์พูดว่า “ไม่ได้ด้วยเหมือนเมื่อก่อน เมื่อ
วานนั้นแคบ ทัพ ชัน น้ำกัดแล้วแต่ด้วย ฉันท
กว้าง ไบร่ง ตั่วว้าง”

๔๓ ๔ ๔ ๔
พต บอภาดาเดยวช เดยวตออบหลวง

เราเดินไปราว ๓๗ กม. ก็ถึงขอบหลวง
ขอบแปลว่าแคบ หลวงแปลว่าใหญ่ ขอบหลวง
คือทหฺภูเขาใหญ่ ต้องดูภูมิมาบรรจบกันเป็นช่อง
แคบ ๆ ขนาดนมมอดอด มีธารน้ำไหลเอื่อย
ดอดหลบหินผานนไปเบื้องล่าง

เราเดินต่อไปเล็กน้อย แดงแว้รบ-

ประทานอาหาร ถวายวันให้ร่มไม้ริมตำธาร
 มีโชติหินและหาดทรายสีน้ำตาลอ่อน น้ำใส
 แก่งหินไหลเอื่อยเรื่อยไป เงียบเชียบ มีแต่เรา
 ๒ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑
 ตัดถนนยกเกวียนกับชาวอง อมแดงกตมณาแขง

จากกระตึกคุณนิไล แล้วรีบเก็บเศษกระดาษ หนังสือพิมพ์ เศษกระดาษที่สูญ และเศษขยะ วิทยาศาสตร์อื่น ๆ ได้ตระกร้าเอากลับบ้าน โดยเกรงใจความเกือตามธรรมชาติ ณ ที่นั้น

น้ำไหลเอื่อยเรื่อยไป ไม่ซึมเซื่อง ไม่เซียวกราก ตรงกลางน้ำลึก เราเดินท่องไปล้างมือ ริมลำธาร ใช้ทรายขัดปิ่นโตแทนสบู่ ถัดไปมีสะพานไม้ข้ามลำน้ำ มีทางเกวียนอยู่ริมเขาใหญ่ เงียบสงัด ที่สะพานแตกก้างดังเปรียงร่อนระอู เราต่างก็เสียดายว่าไถ่อย่างกับชาวหนึ่งจะหมดเสีย จึงไม่เดินลำนจระพาน ไม่ยอมเดินลำนจระพา ปีนถัดขึ้นไปบนถนน ขึ้นรถขับต่อไป

ข้าพเจ้ายังเชื่อว่าถนนสายนี้จะต้องมีอะไรน่าทึ่งอีกมาก และเชื่อว่าถ้าขับ ๆ ไปอากาศก็จะหนาวเย็นยิ่งขึ้นจนต้องคิดถึงผ่านลมอย่างว่า จึงขอให้พุด ขับต่อไป พุด หวเราะแหะ ๆ บอกว่าเดี๋ยวน้ำมันหมด

“อะไรคะ ? น้ำมันหมด ! ยังไม่ทันได้เห็นอะไรเลย”

พุด อธิบายเลข ป. ๓ ว่าถนนสายนี้ยาว ๓๓๓ กม. จากเชียงใหม่มาฮอด ๘๓ กม. จากถนนใหญ่ที่ฮอดมาออกหลวง ๑๗ กม. แล้วข้ากดับอีกละ ยังไม่ได้บอกเลย “เราเติมน้ำมันจากเชียงใหม่เต็มถังไม่ใช่หรือคะ ?”

ข้าพเจ้าว่า

“ฮือ รถนี้ซดโสกเลย หักโกลิตร

ขึ้นแดนไป ตามถนนสายนี้ กว่าจะถึง แม่ฮ่องสอน น้ำมันหมดตามทางก็จะไม่มีเติม” พุด อธิบาย “แล้ว ข้ากดับเราจะ ต้อง แค้น ให้ ถึงจอมทอง ถึงจะมีปั๊มน้ำมัน ที่ฮอดไม่มีปั๊มน้ำมัน ใช้ไหม คุณดิทริ”

ฮะ ไม่มี คุณดิทริว่า

ข้าพเจ้าว่าพุด คิดเลขเก่ง แล้วทำไมถึงไม่เติมน้ำมันที่จอมทองเสียก่อนก็ไม่รู้ นี่คงจะไม่อยากให้ข้าพเจ้าได้เห็นอะไร ๆ เท่านั้นเอง

พุด หวเราะแหะ ๆ ๆ บอกว่า “เอายากดูกี้ไปได้อีกหน่อย” ว่าแล้วก็ขับต่อไปอย่างอารมณ์ดี ขับบ่งอย่างรวดเร็วและสบายใจดู เพราะถนนเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ ๆ ยังไม่พัง เราผ่านไร่ส้มริมทาง แล้วข้ามสะพานไปอีกฟากหนึ่งของแม่น้ำ สะพานแข็งแรง ตรงแนว แดนสบาย เราเลยช่วยแวะอ้อมภูเขากลับดูหนึ่งผ่านป้ายชื่อ อนุสรณ์ กรรมกร หลายนคน ผู้สร้างทางหลวงแผ่นดินสายนี้ จารึกไว้ว่าถูกหินถล่มลงมาทับเสียชีวิต รถเราแดนไปคันเดียว ไม่มีรถใครเลย เงียบสงัด มีแต่ภูเขาล้อมรอบ อากาศก็ไม่หนาวสักที แค้นไปก็เห็นแต่ภูเขากลับมา ดูท่าว่าดื้อ ๆ ไปก็จะมีแต่ภูเขารอบกะทะกว้าง อย่างนี้เรื่อย ไป จนถึงแม่ฮ่องสอนเฮ้อ ! ที่แม่ฮ่องสอนเมืองปิดเพราะถูกภูเขากั้นไว้นานมาแต่เดอนก็จะได้เปิดเสียที แต่ข้าพเจ้าก็ชักจะไม่อยากเห็นอะไร ๆ ต่อไปเสีย แล้ว

“ แด่คนตะตะ ดั่ง ๒ หม่นไว้ คนจะ
ทำยังไฉ ”

ไม่มีใครทราบว่ามีนายอำเภอชื่อนี้หรือไม่

ประสับเคียดร้อน พูดว่า “โอ! แปลกนะ ชาวบ้านไม่รู้จัก” เขมองดูหน้าพวกเรากันเอง อย่างจะให้ช่วยคิด ทำท่าเหมือนนักหนังสือพิมพ์ ฉบับปากจัด ๆ พูดโป้งเบ้ง “จริงนะ เจ้าหน้าพัฒนากร บางคน ชาวบ้าน ก็ไม่รู้จัก!” ว่าแล้วก็มองดูหน้าข้าพเจ้านั่งอยู่อย่างสำคัญ

ข้าพเจ้าตอบว่า “เอ้ก็เพิ่งย้ายมาใหม่ ๆ!” เขอกรับยื่นกรานว่า “ไม่ได้! ไม่ได้! ต้องทำความรู้จักกับชาวบ้านถึงจะถูก” เสียงแข็งขันเขาจริงเขาจัง “ไม่นั่นผิด” เธอว่า

“จะไปยากอะไรล่ะ” พุด ๆ พลางขึ้น “ก็เขียนชื่อแจกเดียวทุก ๆ บ้านก็หมดเรื่อง!”

ชาวบ้านหัวเราะชอบใจกันครืนใหญ่

ชาวบ้านในที่นี้ รวมทั้งชาวบ้านช่อและ ชาวบ้านฝั่งธนบุรีคือข้าพเจ้า ก็เราชาวบ้าน กำลังสู่สู่สบายกันดี และพอใจกันดีอยู่แล้ว ประสับ โช้เอ๋ย ประสับจะให้เราทำยังงี้ดีละ จริงซี ประสับ เราเป็นเพื่อนกัน ชอบกัน และรู้ว่าประสับหวังดีจริงจริง จริงจริง แต่เรียกเราว่าชาวบ้าน อธิบายอะไร ๆ ยืด ๆ ยาว ๆ ให้เราฟังนาน ๆ โดยความหวังดีมาก อย่างนั้น พอประสับขึ้นหน้าบ้าน เราก็ เปิดออกหลังบ้าน อย่าง ประสับ ว่านะ แหะนะ ข้า ๆ หน้อยซีประสับ ค่อย ๆ ทำความรู้จักกันข้า ๆ แต่มันคงหนักแน่นอย่างท่านนายอำเภอขรรคมดา ๆ ท่านทำกันนะดีแล้วละนะ

“ป๋ม นำนมแถมใหม่ไหมนะ ?” พุด ๆ ตาม คนชายโสด

คนชาย โสดเอง ที่นี้เป็น คนไทยเสีย ด้วยซี ประสับ ในกรุงของประสับนั้นเป็นไงมั่งละ ประสับมีคนไทยชายโสดเองใหม่ ข้าพเจ้านึกถามเธออยู่ในใจ ประสับไม่ได้ยินเลยไม่ตอบ เจียบไปเลย ได้ยินแต่คนชายโสดเองตอบว่า

“ป๋ม นำนม ! โน่นครับ ตรงโน้นครับ ป๋มเฮลโซ” เขาตอบอย่างภูมิใจ พลางชมเราเหลียวไปดตามมือซี เห็นแต่ท้องนาโล่ง ๆ เขาตอบว่า “กำลังจะตงแล้วครับ”

เขาเข้าใจตอบดีแท้ ๆ เราจึงซบักกลับมาเติมนมเนื้สดลทจอดทอมืออยู่ป๋มเดียว

ส่วน คุณ ดิถี ก็ ชวน แะ เยี่ยม ญาติ อีก นำส่งด้วยว่าแะจะมีญาติอยู่ประปรายทอทงเมือง คุณดิถีชอบให้เรารู้จักญาติเหล่านั้น อย่างที่บ้านญาติไม่อยู่ ไปส่วน คุณดิถีก็บอก ลูกของญาติให้ไปตามมาจนได้

ญาติคุณดิถีเดินเหินชัก ๆ มา คงจะร้อนเลยคอยให้เรานั่งมาเย็นเป็นกาไรใหญ่ พลางอธิบายให้เราทราบ ว่า แม่หน้าทรมถนน สายช่อแม่สระเรียงนั้นคือแม่แจ่ม ส่วนภาพที่ติดข้างฝาห้องนั้นคือผัววังซู มีตำนานเล่าว่า หญิงชายสองคนรักกัน ชนมาหนีตามกันมา พอถึงหน้าผา ทางบ้านตามทัน ก็เลยโดดหน้าผาตายทั้งคู่ ผานอกไม่ช้าก็จะจมอยู่ใต้

ลำดับที่อำเภอช่อด
ข้าพเจ้าถามว่าคดียินทนนท์ว่าสูงที่สุดใน
ทศไทยนั้นอยู่ที่ไหน ญาติตอบว่าคดียิน
จอมทอง ส่วนที่อกเขาสูงใหญ่กินอาณา
เองอำเภอ คือ อำเภอต้นป้าตองและ
เอจอมทอง “นำตกแม่กลางที่จอมทอง
ละฮะไหลมาจากคดียินทนนท์”

“อินทนน เชียงยั้งใจคะ ?” ข้าพเจ้า
เพราะเคยเห็นเขียนต่าง ๆ กัน
ญาติตอบว่า “เอ ดังตามชื่อจากอินท-
นครบ คงเขียนชื่อตามชื่อจาก”
“ทำไมถึงตั้งตามชื่อเจ้าอินทนนท์คะ ?
“จากอินทนนท์ ขึ้นไป ปูลูก ที่พักบน คอย
คอยตายทนนท์”

“เป็นอะไรตายคะ ?”
“ดูเหมือนจะเป็นไข้ตาย”
“ตำนานเรื่องจริงคะ ?”
“เรื่องจริงครับ” ญาติพูดซ้ำ ๆ ตาม

“นานรียังคะ เรื่องนี้”
“ไม่นานหรอกครับ” ญาติตอบ “ถ้าร้อย
นจะได”
“แต่เดิมฉันนั่งรถเสร็จแล้ว ตามเราเข้า
บ้าน หัวเราะแะ ๆ พดางพูดว่า “ไฟฟ้า
คนเดิมนานขึ้นเสียเหงื่อโชกกว่าจะเต็ม

“เชิญรับประทานน้ำดีครับ” ญาติพูด
พดางเตือนแกว่นาเย็นให้พด

จากบ้านญาติ เราแวะกินปิ่นโตแถวเดียว
ไปนำตกแม่กลาง ส่วนกับรถจับคุณประยูรผู้
นัดให้เราไปรับประทานอาหารกลางวันด้วย

รถเราแล่นไปจอดใกล้จะถึงนำตก
ประดัยนคุณแม่กลาง รักษาที่ทำได้ไม่
ไม่ชม

ข้าพเจ้านั่งชอบแม่กลางเต็มอ ถึงเดียว
จะดูเหมือนกระดกเข้ามาอยู่ในเมืองมากจนแล้ว
แม่กลางก็ยังด้วยอยู่ เราอย่ามัวไปดูชั้นอ้อยที่
พันเบองดังโน้น เราดูแม่กลาง ประดัยนมอง
มานานนำตกไหลลงมาเป็นชั้น ๆ หนึ่งอยู่

แม่คาเรียกชื่อมะพร้าวเผาะ อ้อยชวน ถว
ต้ม และกลดด้วยไม้ป้า เราจับประทานมะพร้าว
เผาะครบด้ามเจ้าแดงจนรถกลับ

รถแล่นผ่านไร่นา มีคนกลุ่มหนึ่งเดินมา
แต่ไกลเหมือนฝูงนกสีดำ บางคนมีไม้คอนพาต
ขวางปากคอนถึงนาเปล่า ๆ เบาลีหวงหวงแกว่ง
ไปมา คุณดิถีธิบบอกว่าเขาไปเผาศพกันมา เรา
แล่นต่อไปก็เห็นเชิงตะกอน ตั้งโล่งโจัดอยู่กลาง
ท้องนา ไฟกำลังลามเตี้ยศพจนจะไหม้หมด
หมดแล้ว คุณดิถีธิบธิบายว่า ทางเหนือเผาศพ
ที่ป่าช้ากลางทุ่งเช่นนี้ ไม่นิยมเผาตามวัดในเมือง
และไม่เก็บศพไว้นาน ส่วนมากพอตายแล้ว
๒-๓ วันก็เผา ถึงจะรววย แค่นี้เหนื่อยมากก็เก็บ

ไว้แค่ ๗ วัน ๑๕ วันแล้วเผาเลยไม่ยัดเยื่อ แหะ-
เหวญาดพองมกมาเยยมเยียนและนอน เป็น
เพื่อน เวลาเผาศพใครจะประทับประดาโลงผี
ให้ด้วยงามอย่างไรก็ได้ แต่เผาจริง ๆ เลย
ไม่เผาเดิน ๆ หลอก ๆ ต้องช่วยกันเผาจริง ๆ
ดังนั้นจึงต้องช่วยกันหาบน้ำ หาอาหารไป
รับประทาน ชนถ่านชนฟืนและล้มภาระต่าง ๆ
ไปที่ทุ่งนาป่าช้า

รถแล่นเลยมาไกล ปล่อยให้ศพมอดไหม้
เป็นกองกระดูกไป ไม่ช้าเราก็มานบ้านที่กำลัง
บวชนาค คนยังมุงดูตำรวจเพลงกับกับหนุ่ม
คนแน่นกว่าซาไป เสียงฮาตึง ๆ คงจะออกกรธชาด
มากขึ้นเป็นแน่ หญิงสาวทันสมัยไวหางเปีย
ยาวผูกโบว์หน้าจมดมคมคาย พ่อหนุ่มหน้าซอ
แต่ปากคอเราะ ร้าย เขย กลอน ที่ไร คน ฮา ตึง
มีซอรับฟังเรื่อยเรื่อยเหมือนเสียงแคน ข้าพเจ้า
ฟังเขาโต้ตอบกันไม่เข้าใจ คุณดิถีก็อธิบาย
ว่าพรุ่งนี้เขาจะบวชแล้ววันสะ วันนั้นก็ต้องเชิญ
เพื่อนฝูงญาติมิตรมาฟังซอ ฟังหนุ่มสาว
ได้ความกันเป็นการครึกครื้นอ้าปากเพศหารวาล
ไ้ละละ ร้องกันตั้งแต่เช้าจนเย็น หรือไม่ก็
ตลอดรุ่งไปเลยละ

ถึงต้นป่าทอง เราแวะรับญาติคุณดิถี
กลับชนรถ ปรากฏว่าเย็บเสื้อเสร็จพอดี เก็บไป
ดอยในเวียง คุณดิถีจึงไปปลุกเด็กให้ชนรถ
ล่อนอยู่เลยคางอยู่ต้นป่าทอง

ประดับ กับข้าพเจ้าตกลงกันไว้ว่าจากกลับ
กรุงเทพฯ จะต้องแวะไปถนนมิตรภาพสายเพชร
บูรณ์—หล่มสักก็ได้ ดังนั้นเราจึงต้องออก
เดินทางกลับกรุงเทพ ฯ เช้ามีดพรุ่งนี้ เพราะ
พรุ่งนี้เป็นวันอาทิตย์ที่ ๕ แล้ว

เย็นวันนั้น เราจึงจำเป็นต้องตรวจรถให้
เรียบร้อยก่อนออกเดินทางที่ ๔ วันพรุ่งนี้ แต่
เรามัวเพียว ชมทางสาย เชียงใหม่ แม่ฮ่อง ถอน
เสียงคำ ถึงเชียงใหม่เมื่อรถปิดหมดแล้ว
ประดับจึงว่ารับประทานข้าวแล้วให้ชวนกันไป
หาพี่ชายคนที่ต้องของเขอ พระเอกนักผจญภัย
ที่พลัดพรากจากบ้านมานานแล้วนั้น บดิน
คุณดิถีได้หาตัวพบแล้ว ประดับว่าพายน
รู้เรื่องรถยนต์

รับประทานข้าวเย็นแล้ว เราก็จะไปหา
ชนมรับประทานที่ตลาดเชียงใหม่ เห็นทางเกว
ชาวยาวเข้า ข้าพเจ้าก็เลยแวะซื้อเพื่อเตรียม
ออกเดินทาง คนขายบอกว่าเป็นทางเกวที่ตั้งไป
จากตลาดแถวๆ ประตูน้ำในกรุงเทพ ฯ เพราะที่
นี้ไม่ได้กลับมาซื้อเมื่อถึงกรุงเทพ ฯ แล้ว

ค่ำมากแล้ว ตรงกลางดำนอนหม่นนำ
แสงไฟเรืองรอง ร้านขนมตงเรียงรายอยู่
กลางแจ้ง ผู้คนคึกคก ยิ้มแย้มแจ่มใส พอ
ผู้ชายได้เสื้อ ม่อ ย่อม ลีคลำ คล้อง พวง มาดัย
ดอกมะลิรอบคอเดินดูฉาย หญิงสาวหน้ายิ้ม
แย้มกันทอทุกคน สดมพวงมาดัยคล้อง

ดิหอมฟุ้ง ช่างพูด ช่างยิ้ม อย่างนี้เอง
ว่าเมืองมานนมคาศาทำให้คนพิศวงงงงวย
แม้แต่อาหมวยทชายนาคาหนังกุแจ่มได้
งดา สวมมาดัยคอกมะดิ ปากคอ
เย พุดไปยิ้มไป คนเขียงใหม่แท้ๆ
เรนไปอีกหลายเท่า ผิดชาวละเขียดอ่อน
ๆ กับคอกมะดิที่สวมอยู่รอบคอ เชื้อ
นด้าว ๗ ชาวเกาะฮาวายจะทำอะไรได้
ายมีมาดัยคุดองคอ เรากมี แถมยังเป็น
ะดิ ชาวสอาดหอมฟุ้งได้ด้วย เวลา

เดือนหงายๆ เขามีระบำชาวเกาะ เรากมีแอ่ว
มีพ่อนเล็บ พ่อนม่าน ถึงแดดเปรี้ยงๆ เรายัง
ยืนพ่อนกันเต็มลานสนามบิน แถมพอดก
กลางคืน เดือนมืดมืดเรากก็ ยังมาว่าเทียนได้
เดี่ยวอีกนะนา

ฮือ! เมืองเหนือของไทย

เราเป๋อฮ้อยอิง ดูเขาสุดบายกัน จนนึก
ขึ้นมาได้ว่าแผ่นดินจะนอนเดียก่อน เดยรีบดก
พรรคพรรคจ้าวาไปขึ้นรถ ขับไปบ้านเพียน
ที่ท้ายเวียง

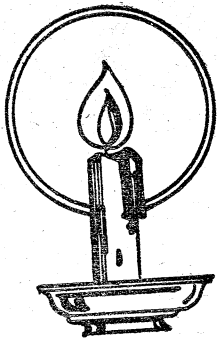

ชวนขัน

- เรียน : “คุณครูคะ คนที่ไม่ทำอะไรนะ คุณครูจะดุไหมคะ ?”
ครู : หา! คนที่ไม่ได้ทำอะไร ครูจะไปดุเขาทำไมล่ะ”
เรียน : “ฮันวีคะ ? ถ้าอย่างนั้นหนูไม่ได้ทำการบ้านมา คุณครูก็คงไม่ดุนะซีคะ ?”

จากหนังสือ โต๊ะเตะโมะยูโกนะ

ก.ม. แปล

ศิลปในการจัดป้ายนิเทศ (และนิทรรศการ)

ฉม บรรคัเพ็ชร

เรื่องศิลปในการจัดป้ายนิเทศ (และนิทรรศการ) นี้เป็นหลักวิชาซึ่งผู้เขียนเรื่องนี้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาตามหลักสูตรชั้นปริญญาโททางโสตทัศนศึกษา M.A. in Audio Visual Education ท่านผู้อ่านที่สนใจในวิชาโสตทัศนศึกษา โปรดหาอ่านตั้งแต่ตอนอารัมภบท ซึ่งลงในหนังสือวารสารห้องสมุดปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ แล้วโปรดอ่านต่อตอนที่ ๑ ว่าด้วยการเตรียมจัดป้ายนิเทศ (และนิทรรศการ) ซึ่งลงในหนังสือวารสารห้องสมุดปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ และตอนที่ ๒ ว่าด้วยวัสดุสำหรับจัดป้ายนิเทศ และนิทรรศการ ซึ่งลงในหนังสือวารสารห้องสมุดปีที่ ๖ ตั้งแต่ฉบับที่ ๕ เป็นต้นไป ในตอนที่ ๒ นี้แบ่งออกเป็น ๖ บทด้วยกัน คือ —

บทที่ ๑ หลักการใช้ของจริงและหลักการใช้หุ่นจำลองแทนของจริง

บทที่ ๒ หลักการใช้ภาพสามมิติและภาพที่สวยสดงดงาม

บทที่ ๓ ภาพที่ท่านเขียนเองก็ใช้ได้

บทที่ ๔ กราฟ แผนภูมิ แผนผัง แผนที่ และลูกโลก

บทที่ ๕ การคัดลอก และการใช้ตัวอักษร

บทที่ ๖ กฤตภาค (การตัดภาพและการตัดเรื่องราวต่าง ๆ เามารวบรวมไว้)

บทที่ ๕

การคัดลอก และการใช้ตัวอักษร (ต่อ)

การประดิษฐ์และการใช้ตัวอักษร Lettering ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาไทยมีหลักเกณฑ์สำคัญอันหนึ่ง ซึ่งทั้งสองภาษาหรืออาจกล่าวได้ว่า ทุก ๆ ภาษา ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า การประดิษฐ์อักษรอย่างหรูหรา จนเสียดีดัดของตัวอักษรอันแท้จริง ทำให้อ่านยาก ผู้ประดิษฐ์นั้นคือ ผู้ทำลายวัฒนธรรมของชาติ เป็นผู้ทำลายอักษรของชาติของตน แม้

ผู้ประดิษฐ์จะทำให้สวยงามดั่งดงามลักปานใด ถ้าผู้อ่านต้องเสียเวลาอ่านนานกว่าธรรมดาแล้ว ก็ถือว่าผิดหลักเกณฑ์ในการประดิษฐ์และการใช้ตัวอักษร Lettering ครูและบรรณารักษ์ซึ่งมีหน้าที่จัดป้ายนิเทศและนิทรรศการ ควรรู้จักจัดลวดและลวดลายของอักษรภาษาไทย

จัดลวดและลวดลายของตัวอักษรภาษาไทย แบ่งออกเป็น ๔ พวกคือ

พวกที่ ๑ ตัวอักษรไม่มีหัว ๒ ตัว คือ ก ฃ

พวกที่ ๒ ตัวอักษรหัวสองชั้น ต้องเขียนหัวก่อน แล้วหัวเป็นทักษิณาวรรต (วนตามเข็มนาฬิกา) มี ๒ ตัว ช ฌ ซึ่งไม่ควรประดิษฐ์หรือดัดแปลงให้เป็นหัวชั้นเดียวเป็นอันขาด

พวกที่ ๓ ตัวอักษรหัวขยักสองชั้น ต้องเขียนหัวก่อน แล้วหัวเป็นทักษิณาวรรตแล้วขยักหัว มี ๔ ตัว ฌ ฎ ฏ ฐ

พวกที่ ๔ ตัวอักษรหัวชั้นเดียว มีลวดลายเป็นด้ามแบบ ๑, หัวมนกลม ๒, หัวมนรีเป็นรูปใบมะขาม ๓, หัวรีเป็นรูปดอกบัว ขนาดหัวโดยประมาณเศษหนึ่งส่วนสี่ของความสูงของตัวอักษร

พวกตัวอักษรหัวชั้นเดียวยังแบ่งออกได้เป็น ๖ ชนิด คือ

ก. ชนิดหัวอยู่ข้างบนหรือหัวจดบรรทัดบน หัวเป็นทักษิณาวรรต ต้องเขียนหัวก่อนทุกตัว มี ๑๓ ตัว ง บ ข ป ม น ท ห พ ฟ

ข. ชนิดหัวอยู่ข้างบนหรือหัวจดบรรทัดบน หัวเป็น อุดราวัฏ (วนทวนเข็มนาฬิกา) ต้องเขียนหัวก่อนทุกตัว มี ๓ ตัว ผ ฝ ย

ค. ชนิดหัวอยู่ข้างล่าง หรือหัวจดบรรทัดล่าง หัวเป็นทักษิณาวรรต ต้องเขียนหัวก่อนทุกตัว มี ๕ ตัว ว ร ฎ ฏ ฐ

ง. ชนิดหัวอยู่ข้างล่าง หรือหัวจดบรรทัดล่าง หัวเป็นอุดราวัฏ (วนทวนเข็มนาฬิกา) ต้องเขียนหัวก่อนมี ๖ ตัว ถ ฐ ฒ ณ (ส่วนที่ต่อออกมาจากตัว ถ. นั้นต้องแคบกว่าตัว ถ. ประมาณครึ่งหนึ่ง) ล ส

จ. ชนิดหัว อยู่กลาง บรรทัด ค่อนไปทางเบื้องบนให้เหลือ ช่องว่าง ข้างบน หนึ่งส่วนข้างล่างสองส่วน หัวเป็นทักษิณาวรรต ต้องเขียนหัวก่อนทุกตัว มี ๖ ตัว จ ฐ ฎ ค ต ฒ (ส่วนที่ต่อออกมาจากตัว ต. นั้นต้องแคบกว่าตัว ต. ประมาณครึ่งหนึ่ง)

๓. ชนิดหัวอยู่กลางบรรทัด ก่อนขึ้นไปทางเบื้องบน ให้เหลือช่องว่างข้างบนหนึ่ง
ส่วนข้างล่างสองส่วน วนหัวเป็นอุตราวง ต้องเขียนหัวก่อนทุกตัว มี ๕ ตัว ก ศ ค อ ฮ

ผู้เขียนเรื่องนี้ได้รับคำแนะนำจากท่านที่เคยเขียนลายมือในสมุดข่อย ท่านเล่าว่า
กว่าจะหัดเขียนลายมือได้สัวย ต้องหัดเขียนเป็นพวก ๆ เป็นชนิด ๆ ดังที่ได้แยกพวกแยกชนิด
ให้ดูแล้ว และต้องเขียนอยู่เดิม ๆ มือจึงจะอ่อนและเขียนได้รวดเร็ว การฝึกหัดเขียนลายมือ
บางท่านเข้าใจผิดว่าเขาหัดเฉพาะเด็ก ๆ ความจริงทุกคนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ควรหัดไว้ เพื่อรักษา
สมบัติต้นตระกูลและวัฒนธรรมของชาติไทย เมื่อมีเวลาว่างควรหัดเขียนเล่นบ้าง หัดเขียนเป็น
พวก ๆ และเมื่อเห็นเด็กเขียนลายมือ จะช่วยตักเตือนให้เด็กหัดเขียนให้ถูกแบบแผน การวาง
กระดาษต้องวางให้ตรงตั้งได้ฉากกับความยาวของโต๊ะ ข้อศอกต้องแนบติดลำตัว เมื่อหัดเขียน
พยัญชนะ ๔๔ ตัว ได้ถูกต้องแล้ว จึงเขียนผัดมั่วดั่งสระและวรรณยุกต์ให้ถูกที่ ระวังอย่าได้
สระและวรรณยุกต์ให้เคลื่อนที่เป็นอันตราย เพราะถือว่าเป็นการเขียนไม่ถูกต้อง

ถ้าเราจะเขียนหนังสือไทยให้ชัดเจนถูกต้องและอ่านง่าย เราต้องพยายามเขียนทีละตัว
จะเขียนติดต่อกันเป็นคำ ๆ อย่างหนังสืออังกฤษไม่ได้แม้ในการประดิษฐ์อักษรภาษาอังกฤษเขา
ก็ไม่นิยมการประดิษฐ์ตัวอักษรให้ติดต่อกันเป็นคำ ๆ เพราะอ่านยาก เขายกตัวอย่างคำว่า เพ็น
แมนชิพ penmanship ซึ่งนักภาษาศาสตร์ว่า ถ้าเขียนเว้นระยะช่องไฟไม่ดีแล้วจะอ่านยาก ฉะนั้น
แบบตัวเขียนของภาษาอังกฤษที่ติดต่อกันเป็นคำ ๆ จึงไม่นิยมเอามาเป็นแบบตัวอักษรสำหรับ
การโฆษณาเขานิยมใช้แบบตัวพิมพ์ตัวใหญ่สำหรับโฆษณาข้อความสั้น ๆ ถ้าข้อความยาว
เขานิยมใช้ตัวพิมพ์ตัวเล็กขยายล่อนให้ใหญ่เอามาเขียนประกอบ แต่อย่างไรก็ดี การศึกษา
วิจัยเรื่องตัวอักษรเพื่อการโฆษณาได้ทดลองค้นพบว่า ตัวอักษรที่อ่านง่ายที่สุด เพื่อประโยชน์
ในการเขียนข้าง ๆ เครื่องบิน นิยมใช้ตัวหนาประมาณเศษหนึ่งส่วนหกของความสูงของตัว
อักษรที่เรียกกันว่า Block Letters

เรื่องตัวหนานี้ ของไทยเราก็มีเหมือนกัน ตามโรงพิมพ์เรียกว่าตัวพิมพ์หนา
ตัวโต ๆ ก็ใช้กะด้วยไม้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บรรณารักษ์ บรรณารักษ์

ตัวอักษรแบบนี้ว่าถูกต้องชัดเจนและอ่านง่าย ตามหลักเกณฑ์ในตำราได้ทัศนศึกษาแล้ว ไม่มีการแนะนำให้ประดิษฐ์ตัวอักษรให้แปลกไปจากของเดิม เพราะถือว่าเป็นการทำลายวัฒนธรรมของชาติ เรืองภาษาและหนังสือเป็นหน้าที่ของสมาคมภาษาและหนังสือควรจะปรับปรุงและป้องกันผู้พยายามทำลายภาษาและหนังสือของชาติ นอกจากตัวหนังสือแล้ว เวลาชมผู้ทำลายภาษาของชาติไทยออกทางวิทยุและโทรทัศน์ แทบทุกคืนทุกวัน โดยพูดภาษาไทยเอาสำเนียงภาษาอังกฤษมาปน ผู้ฟังที่ไม่ทันได้คิดก็เข้าใจว่าโก่งเกะเดียดพิศตามบ้างหวังว่าครูและบรรณารักษ์ทั้งหลายคงไม่เลียนแบบผิด ๆ อย่างนี้

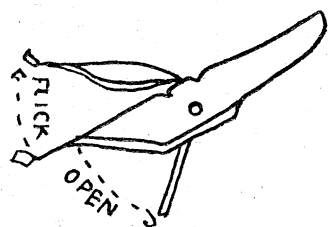
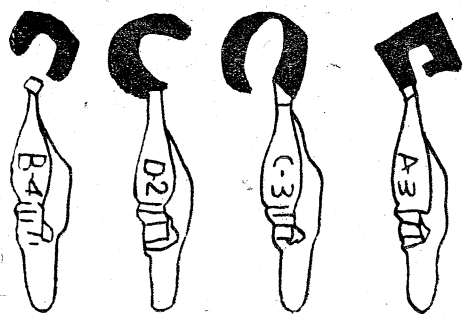
ศิลป์ในการใช้ตัวหนังสือ LETTERING มีว่า

๑. ให้ใช้อักษรแบบที่นิยมใช้กันอยู่ปัจจุบัน
๒. จะหาอักษรที่ชัดเจนอ่านง่ายตามแบบที่กล่าวแล้วได้อย่างไร
๓. ใช้ตัวอะไรทำตัวอักษรแบบนี้ได้บ้าง
๔. ใช้ตัวอักษรเล็ก-ใหญ่ ขนาดไหนจึงจะพอเหมาะสม
๕. ทำอย่างไรจึงจะหาตัวอักษรให้ได้พอเหมาะกับความต้องการ
๖. ใช้สีพื้นสีอะไร และใช้สีตัวอักษรสีอะไร จึงจะอ่านได้ง่ายและชัดเจน

๗. วิธีเลือกแบบตัวอักษรมีอย่างไรบ้าง

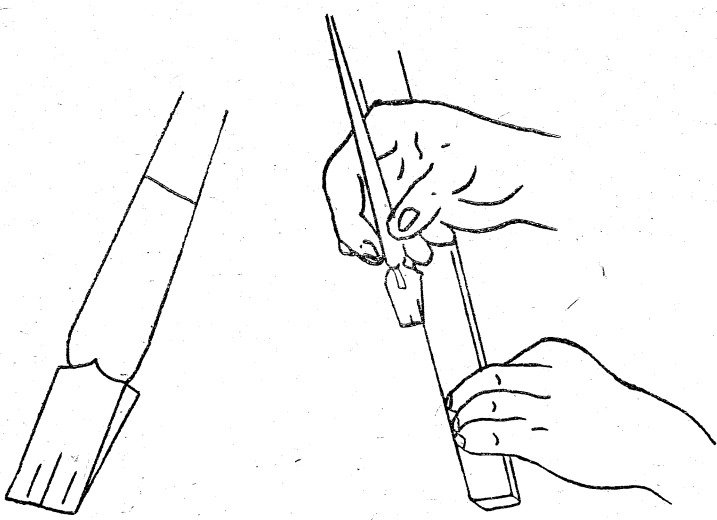
เมื่อจัดป้ายนิเทศหรือจัดนิทรรศการ จำเป็นจะต้องเขียนข้อความพาดหัวเรื่อง TITLE ถ้าผู้จัดป้ายนิเทศหรือจัดนิทรรศการไม่สามารถเขียนตัวอักษรพาดหัวเรื่องได้ด้วยตนเอง ก็อย่าพึ่งทอดทิ้ง ลองพยายามหัดเขียนตามคำแนะนำดังต่อไปนี้ดูบ้าง ข้อแนะนำข้อแรกขอแนะนำให้ใช้อุปกรณ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเขียนให้ถูกต้องแต่ในไม่ช้าท่านก็จะมีทักษะในการเขียนหนังสือตัวโตๆ ได้ เครื่องเขียนนอกจากดินสอคำ ยางลบ ไม้บรรทัด ไม้ฉากและวงเวียนแล้ว ควรใช้หมึกสีดำซึ่งเรียกว่าอินเดียน็อกค์ หรือจะให้ราคาถูกลงอีกก็ควรใช้หมึกจีนเป็นแท่งๆ ซ้อมาฝนกับน้ำกาวยี่ห้อใดๆ ก็ใช้ได้ ส่วนกระดาษที่จะเขียนครั้งแรกควรลองหัดเขียนบนกระดาษหนังสือพิมพ์รายวัน โดยเอาช่องคอลัมน์เป็นแนวบรรทัดถ้าเขียนไม่ดกท่งเสีย หัดเขียนใหม่ แล้วคัดเอาตอนที่เขียนดี ๆ ไว้เป็นตอนๆ เอามาต่อกันเข้าบนกระดาษแข็ง แล้วนำเอาไปติดบนป้ายนิเทศหรือป้ายนิทรรศการ

ปากกาที่ใช้สำหรับเขียนหนังสือตัวโตๆ เช่นนี้ ต้องใช้ปากกาพิเศษเรียกว่าปากกาตะบีดบอด SPEEDBALL PENS ปากกาชนิดนี้ปากใหญ่ ปลายปากเป็นรูปเหลี่ยมบ้างกลมบ้าง มีหลายขนาดและใช้เขียนได้รวดเร็ว ปากกาตะบีดบอด มีรูปร่างดังนี้

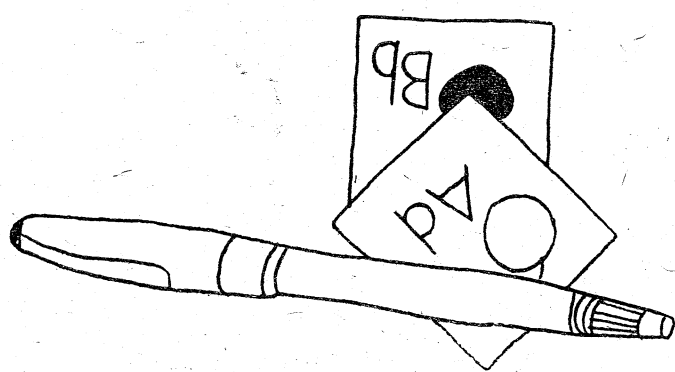

ปากกาตะบีดบอดขนาดใหญ่ที่สุด นำเบอร์ ๐ เส้นใหญ่กว้างเศษหนึ่งส่วนสี่นิ้ว (หนึ่งกระเบียด) มีขนาดเล็กลงมาตามลำดับจนถึงขนาดเล็กที่สุด นำเบอร์ ๖ ปากกาชนิดนี้เมื่อเล็กใช้แล้วต้องเปิดปากออกดังทำควมสะอาดอย่าปล่อยให้หมึกจับเป็นคราบหนา ภายหลังจะใช้ไม่สะดวก ถ้าต้องการให้เส้นใหญ่กว่านี้ก็มีปากกาอีกชนิดหนึ่งมีรูปเป็นแปรงปากเปิดค่อนข้างแข็ง เรียกว่า DUCKBILL PENS และเมื่อตัวอักษรขนาดใหญ่ขึ้น ก็จำเป็นต้องใช้ไม้บรรทัดเพื่อช่วยให้ตรง

กระจกส่องไฟให้เท่าๆ กัน ไม่บรรทัดต้องใช้ชนิดหนามีเส้นทองเหลืองฝังอยู่ริมกันหมึกไม่ให้เลอะเทอะเปราะเปื้อน ดังรูป

นอกจากนี้ยังมีปากกาหมึกซึมอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเปลายปากกาทำด้วยดีกหลายอย่างดี ELT TIP PENS ถ้าหัดเขียนจนมือเที่ยงแล้วจะเขียนได้รวดเร็วมาก ไม่ต้องร่าง เขียนเหมือนเขียนด้วยชอล์กบนกระดานดำ ปากกาชนิดนี้เขียนบนกระจก บนแผ่นโลหะ บนกระดาน บนกระดาษ หรือบนผ้าก็ได้ทุกอย่าง หมึกที่บรรจุได้ภายในเป็นหมึกพิเศษดีต่างๆ ใช้เฉพาะแท่งดีเขียนแล้วแห้งเร็วและไม่ซึม ห้องสมุดควรมีปากกาชนิดนี้ไว้ใช้

บางท่านที่ไม่เคยเขียนตัวอักษรตัวโตๆ สำหรับติดป้ายนิเทศหรือป้ายนิทรรศการเมื่ออ่านตอนนั้นแล้ว ลองหาปากกาพิเศษดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มาลองหัดเขียนดู ไม่ช้าก็เขียนอักษรตัวโตๆ ได้ตามความต้องการ

นอกจากการเขียนอักษรตัวโต ๆ ด้วยน้ำหมึกและปากกาตั้งกลาดแล้ว การเขียนอักษรตัวโต ๆ มาก ๆ ด้วยสีน้ำหมึกพอจะเขียนได้ แต่ความจริงเป็นเรื่องของช่างเขียน ซึ่งเขามีแปรงพิเศษสำหรับเขียนเหมือนกัน และต้องอาศัยความชำนาญมือต้องเที่ยง ก่อนลงมือเขียนต้องร่างด้วยชอล์กหรือดินสอดำเสียก่อน พยายามกะช่องไฟให้เท่ากันทุก ๆ ตัว ถ้ามีเครื่องฉายภาพนิ่งก็จะทำให้สะดวกขึ้นมาก โดยเขียนข้อความที่ต้องการใส่บนกระจกหรือฟิล์มแล้วฉายไปที่กระดานป้ายนิเทศหรือกระดาษที่จะเขียน แล้วเอาชอล์กหรือดินสอดำร่างตามเงาที่ฉายนั้น ขยายให้ตัวโตขนาดไหนก็ได้ ล้วนดีและช่องไฟที่ขยายออกก็จะเท่ากันพอดี ไม่ต้องเสียเวลาวัดระยะแบ่งส่วนขนาดตัวอักษรและช่องไฟ

การประดิษฐ์ตัวอักษรโดยใช้วัสดุต่าง ๆ เามาخذหรือเอามาโรยหรือเอามาติดให้เป็นรูปตัวอักษรเป็นศิลปะประดับประดา Art of Decoration ซึ่งจะหาตัวอย่างได้ในคราวงานเฉลิมพระชนมพรรษา งานถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า เขาใช้เชือกย้อมสีบ้าง ริบบิ้นสีต่าง ๆ บ้าง ผงทอง ขลุ่ยย้อมสี มัดด้ายขาวเปลือกขาวดำ แดดอกไม้นานาชนิดมาประดิษฐ์เป็นตัวอักษรได้สวยงามชัดเจน และมองดูไกล ๆ อ่านได้ง่ายเหมือนกัน แต่ถ้าอ่านยากก็ถือว่ากาประดิษฐ์นั้นไม่ถูกหลักเกณฑ์ของการประดิษฐ์อักษร

ปัญหาที่อยู่ว่า เราควรจะใช้ตัวอักษรเล็กใหญ่สักเพียงไรจึงจะพอเหมาะสม จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของป้ายนิเทศแต่ละแผ่น ถ้าตัวอักษรใหญ่เกินไป ตัวอักษรจะชำรุดและสิ่งอื่น ๆ เสียหมด ถ้าตัวอักษรเล็กไป ก็ไม่อาจอ่านได้ในระยะพอสมควร และสิ่งอื่น ๆ จะชมตัวอักษรเสียหมด

อย่างไรก็ดีขนาดตัวอักษรมาตรฐาน เปรียบเทียบกับระยะไกลใกล้สำหรับผู้ที่เข้าป้ายนิเทศหรือป้ายนิเทศการ จะยืนชมหรือยืนอ่าน มีมาตราส่วนดังนี้ ดังนี้ คือ

๑.	ถ้าผู้อ่านอยู่ห่างตัวอักษร ๖๔ ฟุต	ตัวอักษรต้องไม่เล็กกว่าตัวละ ๒ นิ้ว
๒.	,, ,, ๓๒ ฟุต	,, ๑ นิ้ว
๓.	,, ,, ๑๖ ฟุต	,, ๑/๒ นิ้ว
	,, ,, ๘ ฟุต	,, ๑/๔ นิ้ว

ตัวอักษรของเครื่องพิมพ์ดีด ซึ่งควรระวังไว้ สำหรับระยะช่องไฟเฉพาะพิมพ์หนึ่งคือ มาตราของตัวพิมพ์แบ่งเป็น ๓ ชนิด

๓. ตัวพิมพ์ขนาดใหญ่ เรียกว่า แอมไพด Ampli ในระยะหนึ่งจน บรรจุตัวอักษรได้ ๒ ตัว

เมื่อเราสามารถคำนวณขนาดตัวอักษรได้ตามที่เราต้องการแล้ว ปัญหาที่จะจ
วนถัดให้ได้เหมาะสมกับป้ายนิเทศนั้นก็ไม่ยากนัก

๒. วิธีที่ดีที่สุดคือ ต้องมีเครื่องฉายภาพนิ่ง Slide Projector ให้เป็นอุปกรณ์ใน
 ะประดิษฐ์ตัวอักษรสักเครื่องหนึ่งเป็นอย่างน้อย เขียนหรือพิมพ์ตัวอักษรได้สะอาด Slide แล้ว
 ยตัวอักษรนั้นให้ไปปรากฏขึ้นบนแผ่นป้ายนิเทศ พิจารณาว่าควรให้ตัวอักษรใหญ่เล็ก

ภาคไหน และอยู่ตรงไหนจึงจะเหมาะสม ลองนายโต๊ะได้นั้นทอดลองดูหลายแห่ง ใช้ตัวอักษร
ลายๆ ขนาด ทดลองดูจนเป็นพอใจแล้ว จึงใช้ชอกร่างตามเงาตัวอักษรนั้นได้ลงไป

การใช้ของตัวอักษรให้ดกบดพื้นเป็นศิลปะต้องเข้มงวดกวดขันมากที่สุด เพราะ
 ความชัดเจนของตัวอักษรนั้นขึ้นอยู่กับการใช้ให้เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง และการให้ถูกต้อง
 ยให้อ่านง่ายขนาดพอ ทั่วชนอ่านไม่ทำให้เสียสายตา

ต่อไปนี้เป็นผลของการวิจัยทางด้านการศึกษายุวกบการอ่าน และการเขียน ปรากฏ

๑. ตัวอักษรที่เติมต้องอยู่บนพยางค์ข้าง ซึ่งเป็นผลดีป็นองมาจากกาเขียนหนังสือ
 ยหมกัฒาหรอฒนาเงนเขม บณกะธาสัฒาอ ดัเขยว หรอฒัฒพณเอง

๒. ตัวอักษรวัดจากหรือตั้งขาของอยู่บนพนักพิง ซึ่งเป็นผลดีบ่นองมาจากการใช้
เกิดขา เขียนบนกระดูกดำ หรือกระดูกนดัดเขยอเกนเอง

ประเพณีไทยไม่ใคร่นิยมดีคำ เพราะถือว่าเป็นดีไว้ทุกข์ ดังนั้นการใช้สีขาวตัดกับ
า จึงไม่นิยมในการประดิษฐ์ป้ายนิเทศ และนิทรรศการ ขอให้สังเกตตัวอย่างในการพิมพ์
รเชิญ ล้วนมากไม่นิยมพิมพ์ด้วยอักษรสีดำ คัดแปลงเป็นสีเขียวแก่เดียวบ้าง สีน้ำเงินแก่เดียวบ้าง
นพอจะเข้ากับหลักเกณฑ์ต้องขอทักถามแฉะนั้นได้ แต่ที่คิดแปลงเป็นตัวอักษรดีทองหรือสีเงิน

พิมพ์บนกระดาษสีขาวหรือสีจาง ๆ เช่นชมพูอ่อน เหลืองอ่อน เหลืองนวลว่าผิดหลักเกณฑ์ในการให้สีเขียวเปอร์เซ็นต์ คำว่าภาษาอังกฤษบัญญัติว่า Yellow letters do not show up well on a white ground.....

ข้างเขียนก็ นักโฆษณา ก็ ส่วนมากรู้หลักเกณฑ์ในการให้สีเป็นอย่างดี ถ้าให้สีไม่ถูกหลักเกณฑ์แล้ว จะเห็นว่าป้ายนั้นซีด ๆ อย่างไรขอปกด ไม่ถึงดูความสนใจเดียวเลย ป้ายโฆษณาที่ดึงดูดความสนใจเขามักจะใช้สีตัดกันระหว่างสีของตัวอักษรกับสีพื้น บางคนใช้ตัวอักษรสีแดง บนพื้นสีขาว ตามหลักเกณฑ์ถือว่าถูกต้อง แต่มีข้อควรตำหนิ ถือว่าใช้สีบาดตาผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเสียสายตา เมื่อมันเด่นบาดตาเกินไปเช่นนั้น จำเป็นต้องผสมสีให้คลายความบาดตาลงไปบ้างเล็กน้อย

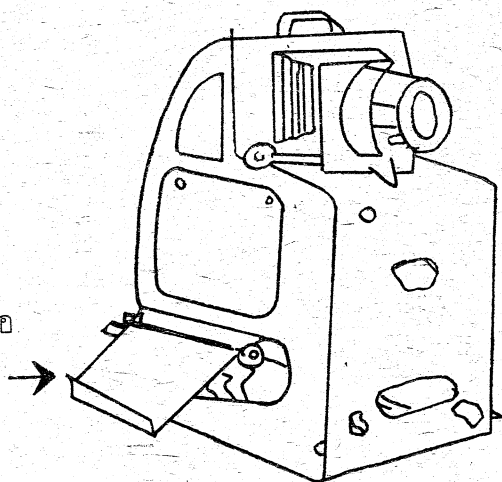
การประกอบตัวอักษร (COMPOSING)

การประกอบตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เราอาจประกอบขึ้นได้โดยไม่ต้องเขียนด้วยตนเอง เราใช้วิธีคัดลอก หรือตัดเอาตัวอักษรมาจากท่อนเป็นตัว ๆ และเอามาประกอบกันเข้าเป็นข้อความตามที่ต้องการ ปัจจุบันนี้มีผู้ทำตัวอักษรเป็นตัว ๆ ออกจำหน่ายในท้องตลาด มีทั้งตัวไม้ ตัวทองเหลือง ตัวอลูมิเนียม และตัวพลาสติก เราอาจคัดเลือกขอเอามาใช้ได้ตามชอบใจของเรา จะเอาตัวเล็กหรือตัวใหญ่ขนาดไหนก็ได้ตามชอบใจ แต่ตามความเห็นของข้าพเจ้าผู้เขียน เรื่องนี้อาจแนะนำให้ใช้ตัวพลาสติก และถ้าจะต้องการใช้อย่างบาง ๆ ก็ควรใช้ตัวอักษรชนิดที่ทำด้วยอลูมิเนียม แต่อย่างไรก็ดี ขอแนะนำว่าไม่ควรใช้ตัวอักษรตลก หรือตัวอักษรที่อ่านยากมาใช้ประกอบป้ายนิเทศและการจัดนิทรรศการ เมื่อท่านต้องการจะใช้ข้อความอย่างไรสำหรับพาดหัวเรื่อง ก็เอาตัวอักษรที่ขอมานั้นเรียงกันเข้า ระวังช่องไฟระหว่างตัวหนึ่ง ๆ ให้เท่ากัน และต้องขีดเส้นบรรทัดคู่ เรียงดูให้ตรง อาจขยายให้ถี่หรือห่างเท่า ๆ กัน จนกว่าจะจบข้อความ ตัวอักษรต้องมีขนาดเท่า ๆ กัน การติดตัวอักษรให้แน่นติดกับพื้นเป็นปัญหาสำคัญเหมือนกัน ถ้าไม่ชำนาญตัวอักษรจะเอียงไปเอียงมาเล็ก ๆ

กล้องขยายภาพ มีประโยชน์ในการขยายตัวอักษรด้วย ภาษาอังกฤษเรียกว่า
aque projector เมื่อมีกล้องชนิดนี้แล้วต้องการจะเขียนตัวอักษรเล็กใหญ่ขนาดไหนก็ทำได้
ยมาก และสัดส่วนของตัวอักษรก็จะได้ตามหลักเกณฑ์ทุกประการ เพราะใช้ตัวอักษรจาก
พิมพ์รวมดา หรือจะเขียนตัวบรรจงขนาดธรรมดาแล้วสอดเข้าไปในกล้องขยายภาพ Opaque
jector กล้องแบบนี้จะฉายภาพตัวอักษรขึ้นไปยังพื้นทึบที่ต้องการเขียนอักษร กล้องขยายนี้จะจัด
อักษรให้พอเหมาะพอดีกับพื้นที่ รวมทั้งได้ขนาดระยะและช่องไฟทุกประการ รูปร่างของ
อักษรมักค่อนข้างใหญ่ ล้วนกว้างล้วนยาวและล้วนสูง ประมาณด้านละหนึ่งฟุตมีเส้นขยายและ
แจกเงา กระจากเงาสะท้อนแสงขนาดผ้านูนก็กลางประมาณด้านหนึ่งฟุต

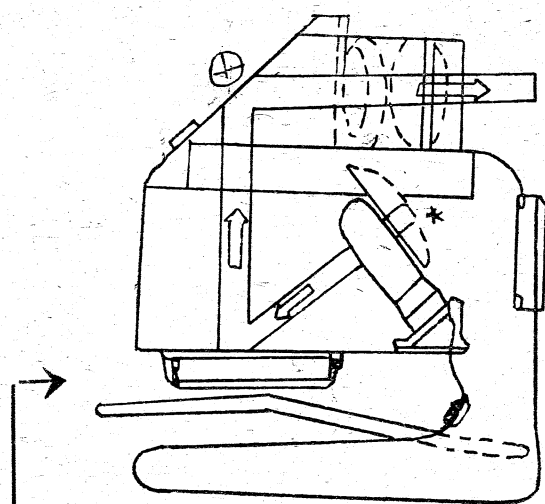
โอเพ็กโปรเจ็กเตอร์

รูปภายนอก

ทดสอบกระดาษหรือรูปภาพเข้าไปเพื่อฉายไปยังจอ
หรือฉายไปติดบนป้ายนิเทศ

รูปภายใน

แสงที่มีรูปขยายเดินทางตามลูกศร โดยมี
เ็นซ์บังคับให้เล็กใหญ่ได้ตามความ
ต้องการ

ทดสอบกระดาษหรือรูปภาพเข้าไปเพื่อฉายไปยังจอ หรือฉายไปติดบนป้ายนิเทศ

* กระจกเงาบ้องแสงที่หลอดไฟทอความเข้มของแสงเมื่อฉายไปยังภาพ แฉวสะท้อน
ขึ้นไปยังกระจกพวนวบ x ผ่านเข้าเลนซ์ออกไปสู่จอตามลูกศร

ART OF ARRANGING BULLETIN BOARDS AND EXHIBITS

PART II. MATERIALS FOR BULLETIN BOARDS AND EXHIBITS.

CHAPTER V. THE COPY : LETTERING AND COMPOSING IT.

BY THOM KHARNPEJ M.A.

LETTERING

In handwriting, we found that differences in contour among the letters were of great importance for legibility. Also very important for rapid and easy reading was the spacing of the letters and words, and the size of the letters. When you make printed titles and labels, the same rules apply.

The Variations in the heights of lower-case letters help the eye to catch the differences quickly and so speed up the reading. All capitals are the same height, and the differences between the letters are consequently harder to see. It is wise to use the capitals for short words or for simple phrases only. The small letters will be more useful for longer words and sentences. They also tend to give a feeling of informality and friendliness.

The shape and style of the letters is also an important factor in legibility. You will find that heavy, even stroke letters are easier to read than light-stroke letters, or than thick-and-thin letters. This is especially true when you must read from a distance, as you do when looking at a poster or a bulletin board. Research studies to find the most readable kind of letters for use on the instrument panels of aircraft have found that the width of the stroke should be about $1/6$ the height of the letter. And, if you want your letters to be easy to understand, avoid very unusual forms. Your main purpose in using words is to communicate thoughts. Using their shapes to set a mood should be a secondary consideration.

In our display work the skilled hands are ours. Yours are not so skilled, you say? Don't despair. The right tools and materials, the desire to produce respectable displays, and PRACTICE will produce effective results.

Ink is perhaps the most versatile of the materials to use for lettering. To overcome some difficulties we ought to use the so-called India inks for wide strokes or where uniform colors and value are important. This drawing ink is thicker, more viscous, and opaque. As it dries, it leaves on the paper a solid precipitate that is relatively permanent. (India ink clogs pens with a gummy crust unless the pen point is wiped clean occasionally while it is being used.)

For close-to-the viewer copy, your fountain pen and your most legible penmanship will probably serve very well. For copy that must be seen from a greater distance, you may wish to use the drawing inks and special lettering pens. These pens, such as SPEEDBALL PENS are the most common for hand lettering, and WRICO PENS, which are manufactured with points of various widths and designs, can help you vary the style of your letters.

BASIC FUNDAMENTALS OF LETTERING

1. Stick to plain lettering without serifs.
2. Avoid fancy variations.
3. Keep lettering uniform in height. Guide lines will help keep lettering in height.
4. Spacing of lettering is done optically, not mechanically.
5. Line spacing is an important factor in legibility.

Legibility Requirements for Lettering.

Viewing Distance 64 feet. Minimum Symbol Size 2 inches.

Viewing Distance 32 feet. Minimum Symbol Size 1 inch

Viewing Distance 16 feet. Minimum Symbol Size $1\frac{1}{2}$ inch

Viewing Distance 8 feet. Minimum Symbol Size $1\frac{1}{4}$ inch

You don't have to be reminded that the typewriter can be used to present copy that will be read at close range. But are you acquainted with typewriter print that can be seen easily from a distance?

1. Standard Elite - 12 characters to the horizontal inch.
2. Standard Pica - 10 characters to the horizontal inch.
3. Large Modern Pica - 6 characters to the horizontal inch.
4. Ampli type - 6 characters to the horizontal inch.
5. Large Vogue - 6 spaces to the horizontal inch.
6. Bulletin Type - 6 characters to the horizontal inch.

These actual-size type styles are available on Royal typewriters. Other companies have similar type styles. Special machines with "jumbo" type faces are often used to prepare reading cards for primary schools. And the large, simplex print is well suited for other kinds of display work.

For rapid lettering on a large scale, you might try a felt-pointed fountain pen that acts as a brush, spreading ink quickly as you write. The width of your line is governed by the thickness of the felt point. This pen is not for delicate work...it doesn't substitute for the precisely pointed lettering pens. On absorbent paper or cloth the edges are likely to fuzz. But for the big, fast work and flashy, this pen is excellent.

Now for the brushes. They are a tool of the artist and as such are designed for specific purposes and can be quite expensive. If your lettering is to compete with professional work, visit the brush department of an art-supply store. But if your letters are to be used for your group's displays, or if you are helping children to produce their own displays, your brush needs will be much more simple.

Children can use wax crayons without creating the mess that might accompany ink or paint lettering. Indeed, many of us enjoy using crayons because of their

color variety and their effectiveness on paper, cloth, etched glass, and other materials. Simple line lettering can be done quickly with crayon; the several strokes necessary for making block letters will take longer. But where professional appearance is not important, and where ease and simplicity are desired, crayon lettering is ideal.

PAPER. The copy you present must appear on some substance that is part of the bulletin board. Usually it will be printed on cards or paper and then placed in planned relationship to the other components of the bulletin board.

The classified advertisements of the newspapers are effective as a background for inked or painted letters. Bright, clear colors contrast well with the gray of the closely printed type. The perpendicular lines between the columns and the orderly lines of type that tell of "Personals" or "Apartments wanted" act as guide lines to help you form your letters evenly and to help you cut straight strips. If you wish to capitalize on the newspaper motif, you might use such a background to head a copy on the bulletin board.

There are many kinds of paper available to the copy-textured surfaces, such as corrugated cardboard, sandpaper, or cardboard; colored papers, such as candy wrappers, or bright scraps of printed magazine pages. For large-surface needs there is butcher's wrapping paper, blank newsprint, sides of cardboard boxes. None of these suggestions requires much money. Of course, if you wish, any art store will supply you with many expensive and elegant papers upon which to present your copy.

Copy can be written on any substance that is handy. It can be written directly on a chalkboard, either to stand alone or to back up a display of other articles. It can go directly on the glass or cellophane slide.

ALPHABET SETS. Individual letters cut out of paper are versatile. They can be pinned or tacked in place to form words. You can cut out the appropriate letters each time you set up a display, but it is easier to have a whole set of standard-sized letters

at you can use again and again. For this set you need several copies of each letters the alphabet and six or seven copies of the commonly used vowels. The letters ought be cut from fairly substantial paper that will keep its shape for many usings. Blotting paper might be good, or heavy cardboard. Or perhaps you can get some exposed film.

It is possible to buy in stationery and art-supply stores alphabet sets made of aluminium, wood, heavy cardboard, or plastic. They may be glued or cemented in place using rubber cement, glue, or bulletin board wax. Plaster letter sets complete with push pins are very effective for use on bulletin boards and as part of exhibits, but these sets are expensive. If professional finish is important to your purposes, consider buying one of them. Otherwise you and your group will do very well with your own hand-made alphabet.

By reversing the process we have just described for making up an alphabet, you can make up stencils, patterns that can be used over and over. By carefully cutting the letters of the alphabet out of heavy cardboard and keeping the original sheet of cardboard, you will have a stencil to use for drawing letter outlines on materials as you wish. These stencils are available in the stores in heavy waxed cardboard and in heavy plastic. Again, your purposes and your pocketbook will have to decide whether you buy or make your materials.

CORD LETTERS. Have you ever written with rope? String, wool yarn, light cotton rope, or cord can form unusual headlines for the bulletin board. The cord can be shaped into letters and pinned in place. The three-dimensional effect attracts attention, and the texture of the cord adds interest. In order to save the cord and use it again, write the words cursively instead of cutting the letters apart.

Heavy string can be tied loosely in hanks and dyed a bright color. Colored

ncording, sometimes called cotton roving, may be purchased in art-supply stores is considerably more expensive than home-dyed cording.

With these materials, it is even more important than in ordinary handwriting the letter forms be defined carefully. The ruler for legible penmanship should be used in order to counteract the strange and fuzzy effect that is likely to be present. This technique for short words and phrases only. It takes time and, although it attracts attention, it is not the most legible form for the presentation of copy.

LETTER AND BACKGROUND CONTRAST. Many research studies have shown that the greater the contrast between the lettering and its background, the more easily and quickly the letters can be read. This contrast can be achieved by using dark letters on a light background, as in the pages of books, or by using light letters on a dark background, as on a blackboard.

Another way to achieve contrast is to combine colors of high intensity with colors of low intensity. Bright values of yellow, red, orange, blue, and green stand out against dull, grayed colors.

Avoid the use of two colors of the same degree of intensity. Yellow letters do not show up well on a white ground because both colors are light. Bright green and bright red should not be used together for lettering because neither color will stand out properly. In fact, bright colors that are directly opposite, such as red and blue-green, blue and orange, seem to flicker and jump when they are used together.

Sometimes advertisers purposely adopt this technique of using opposite colors for lettering and background to attract attention. But they usually dull one color a bit to use a darker shade so that the combination does not quite irritate the eyes. We may use the same technique if we have no other way to get audience attention, but we must take care to keep our copy easy to read.

THE OPAQUE PROJECTOR. One of the most useful types of still projection or enlargement is opaque projection. It permits nontransparent materials. Such as flat pictures, book illustration, tables, copies, drawing, photographs, pupils' work, and even certain specimens and objects to be shown on a screen or on a bulletin board for group observation.

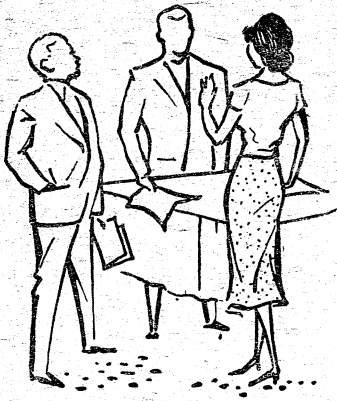
Opaque projection is useful in preparing enlarged copy and drawings. Small letters are projected onto the blackboard or bulletin board or paper where outline is sketched in.

คนเราก็เช่นเดียวกัน บ่อยมีกำลังความคิด กำลังความเพียร และกำลังความสามารถ แต่สิ่งเหล่านี้จะไม่ทำให้เรามีค่าหรือมีประโยชน์ขึ้นได้ ถ้าแม้ว่ายังแยกกันอยู่ เราต้องมีความตั้งใจและความมุ่งหมาย และเมื่อได้รวมกำลังแห่งความตั้งใจ ความมุ่งหมาย ความคิด ความเพียร และการงานกระทำเข้าด้วยกัน ผลที่จะบังเกิดขึ้นก็คือ กำลังหรืออำนาจแห่งความรู้ ความสามารถที่จะบำรุงฐานะของเราให้ดีขึ้น

จากหนังสือเรื่อง "ชีวิตของผู้คับแคบ"

โรงเรียนกรุงเทพ ฯ อังกฤษศึกษา

ข่าวจากท่านนายกสมาคม

อาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้รับมอบภาระกิจให้เป็นผู้แทนประเทศไทยไปจัดแสดงหนังสือที่ประเทศเยอรมันตะวันตก ก่อนออกเดินทางผมได้ขอร้องท่านไว้ว่า ขอให้เขียนเล่าความเป็นไปมาให้ทราบบ้าง เพราะย่อมจะทำให้พวกเราทราบโดยอนุมานได้ว่าชาวโลกเขาสนใจหนังสือกันอย่างไร เพียงใด นั้นอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง ถึงอย่างไรก็ย่อมจะเป็นประโยชน์ในการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวอยู่บ้าง เรื่องที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นของโปรดอย่างยิ่งของผม มีหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้อะไรบ้าง ถ้าทราบแล้วเป็นต้องพยายามหามาอ่านเสียให้จงได้ “เที่ยวไปกับหนังสือ” ก็ได้รับความเพลิดเพลินมิใช่น้อยเลย

จนนั้นต่อไปนี้ ขอเชิญท่านไปเที่ยวงาน Book Fair กับท่าน อาจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง ได้แล้วครับ

Hotel Continental

Frank furt

๑๑ ตุลาคม ๒๕๐๖

เรียน บรรณาธิการที่นับถือ

ตั้งใจจะเขียนมาเล่าให้ฟังถึงงาน Book Fair ตั้งแต่วันแรกที่เปิดงานแต่ว่าเผอิญยุ่งและเหนื่อย เลยขอผลัดมาถึงวันนี้ ก่อนอื่นขอเล่าถึงความยุ่งยากของล้งส่วนตัวเราเสียก่อน ดิฉันกับคุณเพี้ยศักดิ์ทางฝ่าย ก.ค. ของเราได้ช่วยกันจัดของล้งมา Frank furt ออกจากเมืองไทยตั้งแต่วันที่ ๒๙ ก.ค. ๐๖ โดยทาง American Trans pack เป็นผู้รับรองล้งให้ มากับเรือของบริษัทอีสต์เอเชียติก กำหนดถึง Hamburg กลางเดือนกันยายน และ American Trans pack

เป็นผู้รับผิดชอบถึงที่สุดของเราถึงเมือง Frank furt โดยเราคิดเงินค่าตั้งตั้งแต่เมืองไทยถึง Frank furt โดยเรียบร้อย แต่จะด้วยเหตุใดไม่ปรากฏ คิดนไปถึง Frank furt วันที่ ๕ ต.ค. แต่ของยังไม่ถึงและไม่มีใครทราบว่าของคือหีบหนังสือ ๓-๔ หีบของเรายูที่ไหน? และเผอิญวันที่คิดนไปถึงนั้นก็เป็นวันเสาร์เสียด้วย คุณสมจริง เจ้าหน้าที่สถานทูตไทยที่สถานทูตสั่งให้มาช่วยดูแลให้ความสะดวกในเรื่องราวของเราก็บอกว่าติดต่อใครไม่ได้เพราะที่ทำงานปิดหมดทำเขาจนปัญญาได้แต่ปลอบใจตัวเองว่า ก็ได้พยายามทำอย่างดีที่สุดแล้ว เหตุที่เกิดขึ้นก็ด้วยนับว่าเป็นเหตุสุดวิสัย

ตอนบ่ายก็เลยไปแวะที่สถานที่ซึ่งเขาจะจัด Book Fair ซึ่งสถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่ซึ่งเขาจัด Fair เป็นประจำเป็นของเมือง Frank furt การที่เขาจัด Fair ต่าง ๆ ขึ้น นอกจากจะได้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของ Fair แต่อย่างใด ก็ยังได้เงินจากคนต่างชาติที่มาชมแสดงในงานและที่มาเที่ยวชมอีกเป็นจำนวนมากนับว่าเป็นรายได้ที่มากมายอย่างหนึ่ง

บริเวณงานกว้างขวางใหญ่โตมาก คิดนึกเนไม่ถุกว่าประมาณสักเท่าไร แต่พอเห็นแล้วก็ต้องบอกตัวเองว่า ต้องรีบไปหาซื้อของเท่าใหม่อีกสักคู่ ให้เป็นคันเตย ๆ สำหรับเดินในงานนี้ มิฉะนั้นคงจะเมื่อยเท้าแย่ไปหมด

พอเราเข้าไปถึงบริเวณงานก็โชคดีได้พบกับ Mr. Wolz ซึ่งเป็นคนจึงต้นให้ความสะดวกแก่ผู้ที่มาร่วมงานแสดง เป็นคนหนุ่มที่คล่องแคล่วมาก เขาพาเราไปดู Booth ของเราซึ่งมีขนาด ๖.๕๐ ม. แคบมาก เมื่อไปเห็นจริง ๆ และยิ่งดูเด็กมากเมื่อไปดูตรงข้ามกับร้านของญี่ปุ่นและฮอลันดา ซึ่งเป็นร้านใหญ่โตขนาดร้านขายหนังสือแถววังบูรพาของเรา เลยทำให้ของเราจืดจางขาดความโอโง่งไปมาก

Booth ไม่มีอะไรเลยเป็น Booth แท้ ๆ มีแผงวางไว้ให้สามด้านมีตัวหนังสือคำเขียนบนกระดาษขาวว่า Book from Thailand และ An Approach to Thai Books ติดไว้และผ้าที่เราสั่งไว้สำหรับติดที่ Booth นอกนั้นไม่มีอะไรทั้งสิ้น เราคิดว่า จะไปหาเก้าอี้ โต๊ะ ได้จากผู้ที่รู้จักเยอรมัน แต่เผอิญหาไม่ได้ เพราะไม่มีคนรู้จัก จึงเลยไปเช่าพรมปูพื้นเก้าอี้ ๓ ตัวและอยากได้แม่โต๊ะเล็กสักตัว แต่หาไม่ได้เพราะหมด และคนต้องการมากเหลือเกิน ในวันนี้ก็มีคนเริ่มมาจตุรัสของตนบ้างเล็กน้อย แต่ไม่มากนัก

ตอนบ่ายวันจันทร์ เราไป register ที่ Office กลางของเรา ได้ย้ายเข้ามา ๓ อัน และบัตรสำหรับผ่านประตู ซึ่งเขาจัดของไว้เป็นวัน ๆ สำหรับให้คนเข้าประตูได้หนังสือเป็นรายวัน ฉันได้ข่าวว่าหนังสือของเรามาแล้วตั้งแต่เดือนกันยายนตามกำหนดเดิม แต่ว่าค้างอยู่ที่โกดัง เมืองฮัมบูร์ก โดยไม่มีใครทราบเรื่อง ทั้งนี้ต้องนับว่าเป็นความละเอียดของ American Trans pack ที่ได้รับกับเราไว้ว่า จะส่งตรงมายังกรุงลุดเดทเพียงที่เดียวที่เมือง Frank furt แต่กลับไปถึงไหน และไม่มีภาระแจ้งให้ทราบล่วงหน้าด้วย กรุงลุดเดทโทรเลขไปยังบริษัทส่งตัวของเขาที่เมือง Hamburg ขอให้จัดส่งหนังสือและหีบห่อทั้งต้นของเรามาที่ Frank furt โดยด่วน โดยให้ถือเอาโทรเลขฉบับนี้เป็นใบรับของ แต่ Hamburg ก็ไกลจาก Frank furt ด้งหลายไมล์ ฉะนั้นจึงเป็นการลำบากที่จะนำหนังสือเหล่านั้นมาโดยทันที

พิธีเปิดเป็นทางการทำกันในวันอังคารที่ ๘ ต.ค. ๒๖ เวลา ๑๘.๐๐ น. ที่ห้องโถงของ Restaurant ของ Fair นั้นเอง ดิฉันกะไม่ถูกว่าห้องกว้างเท่าไร แต่มองดูด้วยตาเห็นจะพอสำหรับคนประมาณสองพันคน มีเก้าอี้ไม้ธรรมดาตั้งไว้สำหรับผู้เข้าร่วมพิธีเปิดห้อง ไม่มีเก้าอี้เก๋เกี้ยวสำหรับใครเป็นพิเศษ ทุกเก้าอี้เหมือนกันหมด และใครไปถึงก่อนก็ได้นั่งข้างหน้า เราโชคดีที่ไปเร็ว ได้นั่งแถวที่สาม บนเวทีมีเพียงโต๊ะสูงสำหรับยืนพูดอยู่โต๊ะเดียว และมีดอกไม้ตกแต่งบ้างพอสมควร ผู้พูดเป็นคนแรกคือนายกสมาคมชายหนังสือและพิมพ์หนังสือของเยอรมัน กล่าวต้อนรับและแนะนำว่าฉันจะมีใครพูดอะไรบ้าง คนต่อไปเป็นนายกเทศมนตรีเมือง Frank furt และอีกสองคนต่อไปเป็นอดีตนายกสมาคมการพิมพ์ของอินเดียซึ่งพูดเพราะแบบชาวอินเดียที่เป็นนักพูด และอีกคนเป็นประธานสมาคมการพิมพ์ของญี่ปุ่น คนสุดท้ายที่พูดเป็นนักเขียนหม้อของเยอรมัน ชื่อ Von Hans Erich Nossack วิชพูดรู้ดีกว่าเพราะมาก รู้จักเหมือนอ่านกลอนที่ไพเราะ มีเสียงดนตรีนำฟัง เสียงตายที่ฟังไม่รู้เรื่อง เพราะเป็นภาษาเยอรมัน และเขาไม่มีการแปลแจกเป็นภาษาอังกฤษ คนที่พูดมาแล้วก็พูดเยอรมันทั้งนั้น ยกเว้นอินเดียกับญี่ปุ่น รู้ดีกว่าชาวเยอรมัน เขาไม่ค่อยแค้นเลยว่าใครจะฟังออกหรือไม่ อาจจะเป็นด้วย Book Fair ไม่ใช้การประชุมทางวิชาการของนักศึกษาอย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่ง ผู้ที่ไปร่วมประชุมล้วนมาก อยู่ในยุโรป ซึ่งรู้จักภาษาเยอรมัน ดิฉันออกจะเป็นคนโชคร้าย ใช้ภาษาอังกฤษให้เกิดประโยชน์ไม่ได้เลย ไม่ว่าจะพูดกับคนทิวานชายของ ที่ถนนเวลาเราถามหนทาง หรือกับคนขับรถแท็กซี่ ไม่รู้เรื่องทั้งนั้น ยกเว้นที่งาน Book Fair ค่อยยังชั่วหน่อยได้อธิบายเป็นภาษาอังกฤษให้ใครฟังบ้าง

ตอนกลางวันนั้น โชคดีมากได้พบอาจารย์ป๋วย โรจนบุรานนท์ และหลานชายชื่อ
ณรงค์ หลานชายเรียนอยู่ที่เยอรมัน ส่วนอาจารย์มาเป็นแขกของรัฐบาลเยอรมัน ไปชมเมือง
มอร์ลินทำให้หายคิดถึงบ้าน เพราะอาจารย์ได้ทำตัวเป็นผู้ปกครองที่ดี ดูแลเอาใจใส่พาไปซื้อ
ของ พาไปกินข้าวที่ไฮเต็ล ซึ่งเป็นปราสาทเก่าแก่แต่เดิมตั้งอยู่ที่เมือง Kingstein ไกลไปจาก
rank furt ราว ๓๐ กิโลเมตร เป็นเมืองเล็กๆ แต่อาศัยอยู่มาก สะอาดเงียบ และอาหารก็
อร่อยดี โดยเราไม่ต้องเพิ่มเติมอะไรเลย วันนั้นเราได้รับทานเนื้อสันกวางอบ แต่อร่อยดีที่
อาจารย์ป๋วย ตั้งใจฝรั่งเศสอายุ ๕ ปีมาดื่ม ราคาแพง เสียค่าที่คิดกับฉันยังไม่เป็นมิตรที่
อีก

รุ่งขึ้นวันที่ ๙ ซึ่งเป็นวันเปิดร้านหนังสือให้ใคร ๆ เข้าชมและซื้อขายกันได้ เราก็ก็นั่ง
Booth ของเราเวลา ๙.๐๐ น. เหมือนกัน แต่ไป Booth ที่ว่างเปล่า ยังไม่ทราบแน่ชัดว่า
ของเรามาถึงเวลาใด เพื่อที่จะให้เร็วขึ้น เราได้บรรพทกรถยนต์มา กะว่าจะไปถึงที่ Fair
ๆ ตอนบ่าย คิดกันเลยทีเดียวโอกาสออกเดินดูร้านของคนอื่น ๆ ตามไป Catalogue ของงาน เขา
บอกว่า Publishers ประมาณ ๒,๓๐๐ รายได้มาร่วมใน Frank furt Book Fair ครั้งนี้ จาก
ยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย เอเชีย ออสเตรเลีย ส่วนมากเขามารวมกันเป็นกลุ่มคือเช่า Booth ใหญ่
หากร้านหนังสือที่บรรพทกรของเราอย่างที่ดีกันได้แล้ว รวมกันหลาย Publisher เช่นของ
olland ญี่ปุ่น อิตาลี อังกฤษ เป็นต้น แล้วแบ่งการจัดหนังสือออกเป็นของแต่ละ Publisher
ก็จะมี Booth ใหญ่ให้มา คุณภาพการพิมพ์ไม่เลวเลยแต่เนื้อหาสาระว่าอย่างไรบ้างก็อ่านไม่
ออกเห็นหลายเล่มมีรูปครุฑขออยู่ที่หน้าปก คงจะเป็นการคัดลอกครุฑขอเป็นแน่ แต่ละ Booth
ถามประจำ เป็นคนที่พูดอังกฤษได้และเยอรมันได้ หนังสือที่นำมามีทุกประเภทตามสาขาของ
เราแบ่งหนังสืออย่างที่เราทราบกันแล้ว แต่ทาง Fair เขาได้จัด Section ของ Children Book
โดยเฉพาะไว้ต่างหาก ซึ่งฉันยังไม่ได้มีโอกาสไปดู

ร้านเกาหลีอยู่ไม่ไกลจากร้านของเรา ได้แวะเข้าไปดู เห็นหนังสือส่วนมากเป็นภาษา
เกาหลี มีหนังสือเล่มหนึ่งเกี่ยวกับ Peppet Show เขียนเป็นภาษาอังกฤษน่าสนใจที่ได้เห็น
การทำ Puppet Show ของเขาก้าวหน้าไปไกลไม่น้อยทีเดียว

ร้านญี่ปุ่นแสดงถึงความก้าวหน้าในหนังสือและการพิมพ์เป็นจำนวนมาก หนังสือเด็ก
ของเขาพิมพ์น่าดู เล่มเล็ก ๆ บาง ๆ ราคาเขา ภาพด้วย มีทั้งที่เขียนตนเองและแปลจากต่าง

วารสารห้องสมุด

เศ ตลาดค้าของเขากว้างมากมีออกไปถึงยุโรปและอเมริกา ในสหรัฐก็มีดังพิมพ์ที่ญี่ปุ่น
กัน ด้วยราคาการพิมพ์ถูกกว่าในสหรัฐมาก

ร้านอิตาลีหนึ่งมีหนังสือมากทุกประเภท เช่นเดียวกับร้านอื่น ดังเกิดได้อย่างหนึ่งว่า
ตาเลียนนิยม Modern Art มาก ภาพปกทั้งที่เป็น Pocket Book และไม่ใช่ Pocket Book
หนังสือล้วนเป็นรูปภาพเขียน Modern Art ทั้งสิ้น ร้านของ South Africa พิมพ์หนังสือ
กับตัวความคิดความรู้นี้และหนังสือเด็กมากอยู่ ราคาพอสมควรเพราะตลาดของเขากว้าง
ดังเกิดว่า ร้านส่วนใหญ่ได้จัดทำ Furniture มาแสดงเอง มองดู Attractive มาก
งานของอิตาลี ฝรั่งเศส ฯลฯ ดิฉันขอให้ช่างถ่ายรูปจำเป็นของเราลงถ่ายไว้เพื่อเอามา
นทวอย่าง แต่ยังไม่รู้ว่าจะออกมาอย่างไร

หนังสือของเรามาถึงตอนกลางวัน ออกจะไกลหาชนิดหน่อย เพราะร้านใครๆ เขาจัด
เรียบร้อย แต่ของเรากำจัดรอลดกันยุ่งเหยิง คนก็เริ่มมามุ่งร้านเราอยู่เรื่อยๆ ด้วยลักษณะ
หนังสือที่แปลกตา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Bangkok Dolls ที่เรานำไปด้วยเพื่อตกแต่งร้าน
บล็อกตาชน อาจารย์ป๋วย และหลานชายได้มาช่วยรอลดและจัดร้านอย่างเข้มแข็ง อาจารย์เป็น
Public Relations Man ทดที่สุด ชักชวนคนให้เข้ามาชมร้านอยู่ไม่ขาด และเพราะเราจัดกัน
เองเรียบร้อยเสร็จเรียบร้อยภายในสองชั่วโมง คนทยอยเข้ามาชมร้านโดยไม่ขาดสายด้วย
ที่ Booth ของเราเด็กจึงไม่สามารถต้อนรับผู้ชมได้ครั้งละมากๆ นักเขียนฝรั่งเศสคนหนึ่ง
จนนิยายไทย อากาทราบว่ามีคามก้าวหน้าไปเพียงใด ใครเป็นนักเขียนที่เด่น ๆ ของไทย
บ้าง พอดีเรามี Red Bamboo, แผ่นดินของคุณคึกฤทธิ์ และของดอกไม้มัด ท่านอากาศว.ณ.
ระมอดมารค, บุญเหลือ เราก็เลยอธิบายให้เขาฟัง รู้สึกเขาสนใจมาก ส่วนผู้ที่เป็นนักศึกษา
มหาวิทยาลัย สนใจการเรียนรู้ภาษาไทย เสียหายที่เราไม่ได้จัดหนังสือเกี่ยวกับการเรียนภาษา
ไทยหรือตำราภาษาไทยไปบ้าง ซึ่งเขาผิดหวังอยู่มาก

บางคนก็มาขอชื่อ Bangkok Dolls เลยต้องให้ Address ไปว่าให้ติดต่อชื่อใด
บางคนทำจะเป็นพ่อครัวสนใจเรื่องหนังสือตำราทำอาหาร ขอชื่อทั้งหมดที่ ซึ่งก็เผอิญเราขาย
ไม่ได้ ส่วนมากสนใจในศิลปะและวัฒนธรรม กล่าวได้ว่า Booth ของไทยไม่ขาดคนเยี่ยมชมเลย
เต็มอยู่ตลอดเวลา บางคนผ่านมาแล้วก็ต้องกลับไปเพราะเข้าไม่ได้

มีรูปภาพพระราชวงศ์อังกฤษคนหนึ่งมาถึงมาแนะนำตัวเองว่ามาเยี่ยม เพราะได้เคยมา
เมืองไทยหลายครั้งพักที่โรงแรมเอราวัณ ดิฉันจำรายชื่อยของคนไทย ชื่อ Colonel Johns ชน

ทำงานอยู่กับ Oxford University Press แผนกแผนที่ ดินแดนเคยทราบตามเรื่องการบริจาคหนังสือ
ของ Oxford University Press ว่าจะมีทางทำได้อย่างไรบ้าง? Colonel Johns รับว่าจะไปดู
งานให้

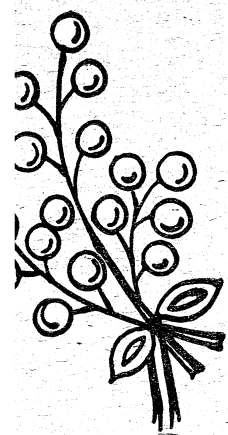
เท่าที่สังเกตเห็นโดยทั่วไป Book Fair นี้เท่ากับเป็นแหล่งกลางให้บรรดาพ่อค้าหนังสือ
ทั้งหลายได้มาพบกัน เพื่อทำความตกลงกันในเรื่องการค้าในกรณีต่างๆ ฉะนั้นทั้ง Publisher,
Book Dealers, Book Distributor จึงได้ประโยชน์มาจากงานนี้ ส่วนผู้ที่เป็น Book Lovers ก็
ก็มีโอกาสมาดูว่า ในโลกนี้มีหนังสืออะไรที่น่าสนใจบ้าง ถ้าใครต้องการซื้อหนังสือ
อะไรก็จงไว้ออกัน พอได้รจ Fair ก็ไปรับเองได้ หรือถ้าต้องการซื้อหลายๆ ก็อาจจะสั่งกันได้
จนเราหรือตัวดิฉันเองก็รู้สึกว่าได้ประโยชน์มากเป็นการส่วนตัว ในเรื่องของหนังสือการซื้อขาย
จะได้โฆษณาให้คนต่างชาติที่ค่อนข้างจะ Ignorant เกี่ยวกับเมืองไทยได้รู้จักเมืองไทยดีขึ้นและ
มีโอกาสดียกกัน ก็ได้แนะนำร้านหนังสือในเมืองไทยหลายร้านที่จะสามารถทำการค้าขายติดต่อ
กับต่างประเทศได้ ให้เขาได้รู้จักเพื่อติดต่อสั่งซื้อกันต่อไป เพราะเราจะเป็นคนกลางให้มันไม่ไหว
ไม่ใช่ business man แม้กระนั้นยังต้องรับงานส่วนตัวมาทำตั้งหลายอย่างในฐานะที่เป็นคน
ขายถ้าไม่ทำก็ไม่รู้จะให้ใครทำ เขาขอรายชื่อนิตยสาร ขอทราบเกี่ยวกับนักเขียนนวนิยายและ
องค์อื่นในเมืองไทย ขอทราบเรื่องหนังสือเด็ก ฯลฯ บางคนก็มาขอทราบวิธีติดต่อการค้าและ
บางคนก็ขอทราบว่าจะขออนุญาตให้กรมวิชาการรับหนังสือของตนไว้เป็นตำราเรียนได้อย่างไร
ดิฉันได้ให้ชื่ออาจารย์ในฐานะหัวหน้ากองตำราไปแล้วว่าให้เขาติดต่อที่อาจารย์

ตลอดระยะเวลาสองวันไม่มีเวลาหยุดเลยจะต้องอธิบายชี้แจงกันตลอดเวลา มีนักสื่อชาว
เยอรมันสามคน เพื่อไป broadcast ยังสถานที่ของเมืองต่างใน Frank furt Cologne,
unich เป็นต้น และมี T.V. มาถ่ายไปแพร่ภาพในคืนวันอาทิตย์ ก็ดูเขาสนใจเราดีอยู่ไม่ได้ย
ลาที่มา แต่เสียดยที่เรายังขาด information ที่จะให้แก่เขา ไม่มีเพียงพอ

ยังมีเรื่องอะไรๆ จะเล่าอีกมาก แต่ต้องขอจบเพียงเท่านี้ก่อน แล้วจะมาเล่าต่อเมื่อ
มาถึงเมืองไทยแล้ว หวังว่าจดหมายฉบับนี้คงจะมาถึงอาจารย์ทันเวลาที่พิมพ์ลงในฉบับ
เดิมนานนะคะ

ด้วยความนับถือ

รณจวน อีทรกำแหง

พัฒนาการของห้องสมุด และบรรณารักษ์ในประเทศไทย

ในประเทศไทยห้องสมุดเป็นที่ยอมรับกันมานานแล้ว นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นระบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้เพิ่งจะเริ่มขึ้นในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เท่าที่เป็นมาเดิมการจัดห้องสมุดเป็นไปตามความคิดเห็นของผู้มีหน้าที่ดูแลห้องสมุด ห้องสมุดเป็นเพียงสถานที่เก็บหนังสือ หนังสือจะต้องเก็บไว้ในตู้ที่มิดชิดและได้ไว้อย่างแน่นหนา มีหน้าที่รักษาหนังสือ คือบรรณารักษะหนักเข้าใจว่าหน้าที่ของตนมีเพียงเฝ้ารักษาหนังสือไม่ให้หายเท่านั้น ใคร ๆ ก็ทำหน้าที่ได้ ไม่จำเป็นต้องมีความรู้พิเศษแต่อย่างใด ในขณะนั้นไม่มีผู้ใดทราบว่า การจัดห้องสมุดนั้นเป็นศาสตร์ชนิดหนึ่งที่จะต้องศึกษาและฝึกฝนเป็นพิเศษ เรียกว่า บรรณารักษศาสตร์

ห้องสมุดในประเทศไทยมีหลายประเภทด้วยกัน มีหอสมุดชาติซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2448 มีหอสมุดมหาวิทยาลัย หอสมุดโรงเรียน หอสมุดประชาชน หอสมุดกระทรวง ทบวงกรม หอสมุดขององค์การ และหอสมุดเอกชน หอสมุดที่อาจนับได้ว่าเป็นหอสมุดที่ได้รับความเข้าใจจากผู้มีความรู้ คือ หอสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยส่วนมากเป็นชาวต่างประเทศและชาวไทยที่เคยได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ รู้จักคุณค่าของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษาค้นคว้า ซึ่งได้นำวิธีการจัดห้องสมุดแบบต่างประเทศมาใช้ เช่นการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) รัฐบาลได้จัดตั้งนักเรียนไปศึกษาวิชาจัดห้องสมุดยังประเทศอังกฤษ แต่ไม่มีผู้ใดสำเร็จกลับมา

บุคคลแรกในประเทศไทยผู้สำเร็จวิชาบรรณารักษศาสตร์ ขึ้นปริญญาโทจากต่างประเทศคือ คุณคุณ ประภาวดีวัฒน์ ท่านได้เคยประจำทำงานอยู่ในหอสมุดคณะวิทยาศาสตร์ และหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านได้ไปศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ณ ประเทศ

ฟิลิปปีนส์ และดำรงชันปริญญาตรี เมื่อ พ.ศ. 2483 ต่อจากนั้นได้ไปศึกษาต่อ ณ สหรัฐอเมริกาจนดำรงชันปริญญาโท เมื่อ พ.ศ. 2486 ขณะนั้นเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ท่านจึงได้ประจำทำงานอยู่ ณ สถานทูตไทยในกรุงวอชิงตัน ท่านเพิ่งกลับมาประเทศไทยได้ประมาณ 5 ปีเศษ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์บริการเอกสารการวิจัย (Thai National Documentation Centre) สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ

บุคคลที่ควรกล่าวถึงอีกท่านหนึ่งในฐานะบรรณารักษ์อาวุโสผู้รับปริญญาโทในวิชาบรรณารักษศาสตร์จากสหรัฐอเมริกา คือ คุณเปรอดีรี เกกะนันท์ บรรณารักษ์ห้องสมุดกรมวิทยาศาสตร์ กระทรวงอุตสาหกรรม คุณเปรอดีรี ได้ทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดกรมวิทยาศาสตร์มาตั้งแต่ดำรงการศึกษาปริญญาตรีทางอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุดกรมวิทยาศาสตร์ให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิทยาศาสตร์จนนับได้ว่าเป็นห้องสมุดเฉพาะทางวิทยาศาสตร์ ที่ดีที่สุดในประเทศไทยในปัจจุบันนี้

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้สงบลงแล้ว สำนักข่าวสารอเมริกัน (USIS) ได้มาเปิดสำนักงานขึ้นในกรุงเทพฯ ส่วนหนึ่งของสำนักงานเป็นห้องสมุดอันทันสมัยมีบรรณารักษ์ชาวอเมริกันผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินงานห้องสมุดของสำนักข่าวสารอเมริกัน แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการประชาสัมพันธ์ของชาวอเมริกัน หนังสือที่มีในห้องสมุดเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับสหรัฐอเมริกาและเป็นหนังสือภาษาอังกฤษทั้งนั้นก็ตาม แต่วิธีการจัดเป็นอย่างทันสมัย หนังสือจัดเก็บไว้บนชั้นที่ไม่มีบานกระຈักปิดผู้ใดต้องการจะหยิบดูหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใดได้โดยสะดวก มีหนังสืออ้างอิงสำหรับค้นคว้ามีหนังสือภาพสำหรับเด็ก มีโสตทัศนวัสดุต่างๆ มีกิจกรรมเพื่อนักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป ให้บริการอย่างกว้างขวางและได้ขยายกิจการโดยเปิดห้องสมุดสาขาขึ้น ณ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้ว่าห้องสมุดสำนักข่าวสารอเมริกันได้นำแนวความคิดใหม่ๆ ในประโยชน์ของห้องสมุดที่มีต่อประชาชนมาสู่ประเทศไทย บรรณารักษ์ของห้องสมุดต่างๆ เกิดความสนใจในวิธีดำเนินการของห้องสมุดสำนักข่าวสารอเมริกันเป็นอย่างมาก ต่างก็ไปขอแบบอย่างการดำเนินงานและขอฝึกงานในห้องสมุดกันอยู่เสมอ บรรณารักษ์ชาวอเมริกันผู้เป็นที่รู้จักกันดี คือ Miss Mary Anglemeyer

พัฒนาการของวิชาบรรณารักษศาสตร์ และบรรณารักษ์ในประเทศไทยได้เริ่มต้นอย่างจริงจังเมื่อ พ.ศ. 2494 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมูลนิธิ Fulbright ได้ร่วมกันเปิดวิชาห้องสมุดขึ้น มูลนิธิ Fulbright ได้จัดตั้ง Dr. Francis L. Spain บรรณารักษ์ชาวอเมริกันมาเป็นครูผู้สอน Dr. Spain ได้รับปริญญาเอกทางวิชาบรรณารักษศาสตร์จากมหาวิทยาลัย Chicago และเคยเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสอนวิชาบรรณารักษ์ (Library School) ณ มหาวิทยาลัย Southern California การจัดสอนวิชาห้องสมุดนี้เปิดสอนเป็นชั้นพิเศษในตอนเย็นระหว่างเวลา 16.00-18.00 น. มีผู้สมัครเข้าเรียนทั้งต้นจำนวน 117 คน แสดงให้เห็นว่าผู้สนใจที่จะรับการศึกษาอบรมวิชาการจัดห้องสมุดแผนใหม่นี้มาก อาจจะมีผู้สมัครเข้าเรียนมากกว่าจำนวนดังกล่าวหากว่าการสอนใช้ภาษาไทย เป็นที่น่าเสียดายที่ผู้สมัครเข้าเรียนประมาณหนึ่งในสามได้ลาออกเสียกลางคันเนื่องจากอุปสรรคในเรื่องภาษา เพราะการสอนดำเนินไปโดยใช้ภาษาอังกฤษสอนโดยไม่มีตำราแปล เมื่อ Dr. Spain เดินทางกลับสหรัฐอเมริกาเนื่องจากครบกำหนดเวลาตามสัญญาแล้ว มูลนิธิ Fulbright ได้จัดตั้งบรรณารักษ์มาดำเนินการสอนต่อไปอีก 4 คน จึงได้ยุติการสอน บรรณารักษ์ชาวอเมริกันทั้งสี่คือ Mrs. Ruth Rockwood, Miss Nancy J. Day, Mr. Arnold H. Trotier และ Miss Alice Lehrer มีผู้เรียนจบหลักสูตรและได้รับประกาศนียบัตรรับรองจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งต้นจำนวน 76 คน

การสอนวิชาจัดห้องสมุดของมูลนิธิ Fulbright นี้มีความสำคัญยิ่งแก่บรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย เพราะเป็นการสร้างแนวทางให้แก่การจัดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นในมหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เปิดแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะอักษรศาสตร์ มีหลักสูตร ๓ ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับอนุปริญญา ปัจจุบันนี้มีผู้สำเร็จอนุปริญญาวิชาบรรณารักษศาสตร์จำนวน ๑๑ คน และได้เข้าประจำปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วประเทศ แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์มีโครงการที่จะเปิดสอนชั้นปริญญาโท ในปีการศึกษา ๒๕๑๒ เป็นต้นไป นับว่าเป็นโอกาสอันดีงามของบรรณารักษ์ที่จะได้ศึกษาเพิ่มเติมชั้นสูงต่อไป

ผลสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของการสอนวิชาจัดห้องสมุดของมูลนิธิ Fulbright ได้แก่ความเคลื่อนไหวในวงการห้องสมุด บรรณารักษ์ที่ได้รับการอบรมเริ่มมีความเข้าใจการจัดห้องสมุดให้เป็นประโยชน์แก่การใช้สอยนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์ เช่น หลักสูตรเลือกหนังสือ

หลักการจดหนังสือ เป็นต้น และได้นำหลักวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมาทำการปรับปรุงห้องสมุดของตนให้เป็นห้องสมุดที่แท้จริง ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ ทำการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในคุณค่าของห้องสมุด จะได้ให้ความสนับสนุนในการดำเนินงานของห้องสมุด บรรณารักษ์ได้มีโอกาสดูปะปรีกษาหารือกันและเห็นความจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับงานห้องสมุด บรรณารักษ์เหล่านั้นจึงได้รวมกันจัดตั้งชมรมชน ชมรมห้องสมุดคนภายหลังได้ก่อตั้งขึ้นเป็นสมาคมห้องสมุด จัดทะเบียนเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยมีบทบาทสำคัญยิ่งในพัฒนาการของห้องสมุดและบรรณารักษ์ ด้วยความช่วยเหลือในด้านการเงินจากมูลนิธิ Asia สมาคมห้องสมุดได้จัดการอบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดต่างๆ แก่ผู้ไม่สามารที่จะสมัครเข้าเรียนในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้รับการอบรมให้มีความรู้เบื้องต้นในการดำเนินงานห้องสมุด จำนวนผู้ได้รับการอบรมจากสมาคมรวมทั้งสิ้นขณะนั้น ๒๓๕๘ คน นอกจากการอบรมเจ้าหน้าที่ห้องสมุดต่างๆ แล้ว สมาคมยังได้ให้ความช่วยเหลือแก่ห้องสมุดต่างๆ เช่น ให้คำแนะนำในการจัดสร้างห้องสมุด ให้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ จัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก ออกวารสารเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด และเผยแพร่กิจกรรมของห้องสมุด จัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ ฯลฯ

โครงการร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา มีส่วนสำคัญในการพัฒนาห้องสมุดและบรรณารักษ์ องค์การ I.C.A. ได้จัดทำสัญญาให้มหาวิทยาลัย Indiana ช่วยเหลือในการพัฒนาการศึกษาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาคณะครูศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้รับความช่วยเหลือจากสัญญามากที่สุด ห้องสมุดของวิทยาลัยได้รับการช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัย Indiana ทั้งในด้านอาคารสถานที่ หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนครุภัณฑ์เครื่องใช้ต่างๆ มหาวิทยาลัย Indiana ได้ส่ง Miss Margaret Ruffsvold ผู้อำนวยการแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมาเป็นผู้ช่วยแนะนำการจัดสร้างห้องสมุด เลือกรับซื้อหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับห้องสมุด และการดำเนินงานห้องสมุด นอกจากนี้ยังให้ทุนสำหรับส่งบรรณารักษ์ไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัย Indiana ปัจจุบันนี้มีบรรณารักษ์ผู้มีความรู้ปริญญาโท ประจำอยู่ในห้องสมุดของมหาวิทยาลัยการศึกษาประจักษ์มิตร์ ห้องสมุดวิทยาลัยศึกษาปทุมวัน และห้องสมุดวิทยาลัยการศึกษาบางแสน

คณะครูค้ำสัตว์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับความช่วยเหลือแนะนำการจัดและ
การดำเนินงานห้องสมุดจาก Miss Margaret Griffin อาจารย์วิชาบรรณารักษศาสตร์คนหนึ่งของมหา
วิทยาลัย Indiana จากนั้นยังได้รับความช่วยเหลือในด้านหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆอีกด้วย
บรรณารักษ์ประจำห้องสมุดคณะฯ และบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดโรงเรียนสตรี จุฬาลงกรณ์
ได้รับปริญญาโทจากมหาวิทยาลัย Indiana

ห้องสมุดคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับคำแนะนำเกี่ยว
กับการจัดสร้างจาก Miss Rufsvold และเมื่อการจัดสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว Miss Marian Potts
ได้มาช่วยดำเนินการอยู่เป็นเวลา 2 ปี บรรณารักษ์ไทยได้ไปศึกษาต่อและกลับมาดำเนินการต่อ
ไปในห้องสมุดของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ และห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีพัฒนาการมาตั้งแต่ครั้งเมื่อมูลนิธิ
Fulbright ส่งบรรณารักษ์ชาวอเมริกันมาช่วยสอนวิชาจัดห้องสมุด บรรณารักษ์เหล่านั้นได้ช่วย
แนะนำการดำเนินงานของห้องสมุดอยู่ตลอดเวลา บรรณารักษ์ของห้องสมุดกลางได้รับทุนจากมูล
นิธิ Fulbright ไปศึกษาเพิ่มเติม ณ สหรัฐอเมริกา และได้กลับมาปฏิบัติงานอย่างได้ผลดียิ่งอยู่
ในขณะนี้ นอกจากนี้ ห้องสมุดกลางก็ได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ Asia มูลนิธิ Asia ได้
จัดส่ง Miss Ruth M. Erlandson มาเป็นที่ปรึกษาและช่วยสอนในแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
บรรณารักษ์และอาจารย์ประจำแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ผู้มีวุฒิปริญญาโทจากต่างประเทศ
ขณะนี้จำนวน 4 คน และยังมีศึกษาต่ออยู่ในสหรัฐอเมริกาอีก 2 คน มูลนิธิ Asia ยังคง
ให้ความช่วยเหลือแก่ห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อไป

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ศิริราช เป็นห้องสมุดที่มพัฒ
นาการที่ควรแก่การยกย่องอีกแห่งหนึ่ง ด้วยความช่วยเหลือจาก China Medical Board แห่ง
สหรัฐอเมริกา ห้องสมุดมีหนังสือและวัสดุอุปกรณ์สำคัญๆ สำหรับศึกษาค้นคว้าในด้านแพทย
ศาสตร์อย่างพอเพียง มีบรรณารักษ์ผู้มีวุฒิปริญญาโทจาก มหาวิทยาลัย Columbia ขณะนี้
ทางห้องสมุดกำลังจะได้สถานที่ใหม่เป็นห้องสมุดกลางโดยเฉพาะ

ในด้านห้องสมุดโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงคุณค่าของห้องสมุดใ
การศึกษา เมื่อมีโครงการพัฒนาการศึกษาเพื่อปรับปรุงการศึกษาในระดับต่างๆทั้งในส่วนของกลาง
และส่วนภูมิภาค ห้องสมุดโรงเรียนจึงรวมอยู่ในโครงการด้วย องค์การบริหารวิเทศศึกษาดัง
อเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดหาหนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆจากต่างประเทศ กัดเลือก

ครูอาจารย์ให้ไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อกลับมา ทำหน้าที่เป็นศึกษานิเทศก์ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์ฝ่ายห้องสมุดของกรมวิสามัญศึกษาจำนวน 3 คน มีวุฒิปริญญาโทจากมหาวิทยาลัย Florida (F. S. U.) ทำหน้าที่ให้คำแนะนำจัดสร้างห้องสมุดใหม่ร่วมกับสถาปนิกของกรมฯ จัดแปลงห้องสมุดเก่าให้ดีขึ้น จัดการอบรมครูบรรณารักษ์ให้มีความรู้เบื้องต้นในการดำเนินงานห้องสมุด ชี้แจงให้ผู้บริหารการศึกษามีความเข้าใจในประโยชน์ของห้องสมุดโรงเรียน แนะนำการใช้ห้องสมุดแก่ครูและนักเรียน ฯลฯ

ห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการอยู่ในความควบคุมดูแลดำเนินงานของ บรรณารักษ์ผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ 2 คน และบรรณารักษ์อีกคนหนึ่งดำเนินงานห้องสมุดศาลาเด็ก ห้องสมุดทั้งสองนั้นอยู่ในสังกัดกรมวิชาการ

ศูนย์วิชาการพญาไท สังกัดกรมสามัญศึกษา เป็นสถานที่ให้บริการในการค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน บรรณารักษ์ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย Columbia ให้บริการแก่ครูประจำการ ได้ใช้ประโยชน์เป็นอย่างดี ขณะนั้นบรรณารักษ์ของศูนย์อีกคนหนึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสหรัฐ

ระหว่างเดือนพฤษภาคม-เดือนสิงหาคม 2505

Mr. Morris A. Gelfand ผู้

เชี่ยวชาญทางห้องสมุดของ UNESCO ได้รับมอบหมายให้มาสำรวจภาวะของห้องสมุดและบรรณารักษ์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยปรับปรุงหลักสูตรของแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วยปรับปรุงหอสมุดแห่งชาติและช่วยวางแผนการพัฒนาห้องสมุดโดยทั่วไปรวมทั้งการศึกษอบรมบรรณารักษ์ เมื่อเสร็จการสำรวจแล้ว Mr. Gelfand ได้เสนอรายงานที่มามีค่ายิ่งสำหรับห้องสมุดแก่กระทรวงศึกษาธิการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นที่หวังกันว่ารายงานของ Mr. Gelfand จะได้รับการพิจารณาอย่างดีที่สุด

หมายเหตุ การรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับพัฒนาการของห้องสมุดและบรรณารักษ์ในประเทศไทยนี้อาจจะมีข้อบกพร่องและผิดพลาดอยู่เสมอ เนื่องจากเวลาในการรวบรวมและเขียนเรื่องนั้นน้อย นานจึงขออภัยไว้ในที่นี้ด้วย หากว่าท่านบรรณารักษ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องนั้นเห็นควรแก้ไขหรือชี้แจงให้รายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาของห้องสมุดของท่านได้โปรดกรุณาเขียนเรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดของท่านนำลงในวารสารห้องสมุด เพื่อเป็นความรู้และประโยชน์โดยทั่วไป.

ศศิวงศ์ ปิงตระกูล

12 ตุลาคม 2506

เพชรในวรรณกรรมไทย

ส.อ. รวบรวม

ผู้หญิง

ผู้หญิง-การวางตน

เกิดเป็นหญิงก็ให้เห็นว่าเป็นหญิง
เป็นหญิงครึ่งชายครึ่งอย่าพึงใจ

เขารักจริงให้ดูชอกกับพ่อแม่
เขาไม่เลี้ยงได้จะบอปปาย

อย่าทอดทิ้งกิริยาอัธยาศัย

ใครเขาไม่สรรเสริญเมื่อนามฉัน

สุนทรภู่-สุภาวดีสอนหญิง ในหนังสือประชุม
นิราศสุนทรภู่ หน้า ๒๓

อย่าดึงแรงแห่งงามไปตามง่าย

ต้องเป็นหม้ายอยู่บ้านประจวนตน

สุนทรภู่-สุภาวดีสอนหญิง ในหนังสือประชุม
นิราศสุนทรภู่ หน้า ๖

เป็นหญิงนยากที่จะไว้จะวางตัว ครั้นจะทำมุขมุกม่อมแม่ม ชายเห็นจะเยอนแย้ม
บริภาษให้ผาดจิตต์ ครั้นจะบำรุงรูปตดจริตทำตดตน จะผัดหน้าทาขมนั้นรำคิ คำคนนั้นก็จะ
เลียดดีชวณกันก่อนว่าเล่นต่าง ๆ จนชนแต่ว่าผมเหม็นด่าบจะเสียด่างได้น้ำมัน กันไว้ให้สระด้วย
กัถารวอน จะหาแบ่งหอมเมื่อยามรอนักก่อนว่า บำรุงรูปกิริยาเพียวหาผัด ครั้นจะเหลือบแด
มันก็จะว่าสระแฉ่นเด้นตัวและเด้นตา ครั้นจะเดินเฉยไม่เงยหน้ามันก็นินทาว่าทำบ่นบ่ง

มหาเวสสันดรชาดก หน้า ๗๕

ผู้ใดเกิดเป็นสตรีอันมีศักดิ์

ส่งวงงามตามระบอบให้ชอบกล

เป็นสาวแต่แร้ววยด้วยสะอาด

บำรุงรักษากายไว้ให้เป็นผล

จึงจะพ้นภัยพาดการนินทา

ก็หมายมาดเหมือนมณีนีลมา

เพชรในวรรณกรรมไทย

521

แม่นแต่กร้าวรานรอยดอยราคา
อันตัวดำแลวอย่าทำเป็นกายสูง
ค่อยเล็งยืมเจียมใจจะไฉฉาว

จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง
ดูเยี่ยงยุงยังมีแหวทวงหาง
ให้ต้องอย่างกิริยาเป็นนารี

สุนทรภู่-สุภาษิตสอนหญิง ในหนังสือประชุม
นิราศสุนทรภู่ หน้า ๒

ผู้หญิง-ความงาม

เจ้างามดั่งรพพรรพงค์ดั่งนางสุวรรณ
โผยมแจ่มจันทร์เปรียบพอเทียบทัน
ทันเทียบพอเปรียบจันทร์แจ่มโผยม

กลอักษรดอยหลังเจ้าคลอง ในประชุมจารึก
วัดพระเชตุภล เล่ม ๒ หน้า ๒๘๕

ผู้มีปัญญาในโลกขรรคมกล่าวภาษิตที่เป็นความจริงได้ว่า “ชายรักหญิงงาม ภูเขา
หญิงชรา”

น.ม.ส.-นิทานเวตาล หน้า ๑๒๑

พิศพัคตร์เพียงประยงเมื่อทรงกลด

ดอหอมดมไฉนมีรอยผีไฟ

เนตรคมชำดั่งเชดดลัดใจ
เรือนผมกลมหมอดเล่มอดมำ

แลวิไลปากหุดติดตา

กรกรายคล้ายนางกินรา

เห็นอ่อนด้าดูร่ามงามหนักหนา

อูระวัดควัดเคร่งตมเต่งตง

นขาฝ่าแดงดั่งแกดงย้อม

ลำขาบาทากี่เรียวพร้อม

ตะโพกผายพอกำดั่งไม่อ่อนผอม

งามดม่อมประมอญด้นทงอินทรีย์

สัตว์รูปได้

รัชกาลที่ ๕ - พระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า หน้า ๖๔

ลายฉดาดความรู้สรรพ

เป็นทวพย

ราหมณ์ทรงเวทยานัน

ทวพยได้

ระกิกษุเกิดลาภไช

ว่าทวพย พราหมณ์นา

เพอรู้เทศน์ธรรม

สุภาษิตโลกนิติคำโคลง หน้า ๔๑

ผู้หญิง—ความดี

ถึงแม้นยามชอกช้ำระกำใจ

ย่อมรู้จักข่มตนและทนร้อน
ถึงแม้ผัวทิ้งไปด้วยใจโหด
อันหญิงดีอยู่ดีไม่มีภัย

สตรีใดเชื่อเล่ห์เดรัจฉาน
จึงบังอรถึงฟ้าสู่ราลัย
ห่อหุ้มจะโกรธกรรดาภิเษก
เพราะความดีคุ้มได้ดังเกราะทอง

รัชกาลที่ ๖—พระนลคำหลวง

เล่ม ๒ หน้า ๑๔

เป็นผู้หญิงสิ่งใดจะเลิศล้ำ

ถึงรูปทรงนางความจะพานคลาย

สุดประเสริฐก็แต่ใจไม่เสื่อมสลาย
ใจไม่ร้ายแค้นก็รักกว่ารูปงาม

สุนทรภู่—สุภาพนิพนธ์ในหนังสือ
ประชุมนิราศสุนทรภู่ หน้า ๑๙

ผู้หญิง—ความรัก

.....
อันท่านบิดาบังเกิดเกล้า
พระคุณไซ้ใหญ่เห็นเป็นอนันต์
แต่หญิงที่มีผัวแล้ว
จำต้องปฏิบัติภักดี

เพราะความรักนมนิยามต่าง ๆ กัน
ท่านได้เฝ้าทูลนมอมกระหม่อมฉัน
เป็นมหันต์เหลืออันคนนา
ผัวยอมยิ่งแก่สุดสง่า
ฉันก็เสนาหาไม่ลาต

รัชกาลที่ ๖ พญาราชวงษ์สัน ในหนังสือ
บทเสภาเรื่องพญาราชวงษ์สันกับสามัคคีเสวก

สำหรับเมืองไทย ข้าพเจ้าเห็นและเชื่อมั่นว่าสตรีของเราโดยมากเป็นดาราक्षิणी
แท้จริงของชาย หล่อนมีความยำเกรงเชื่อมั่นในบุรุษผู้เป็นของหล่อน หล่อนรักหล่อนซื่อสัตย์
และอ่อนหวาน แม้เมื่อสามีของหล่อนไปทำหยาบเลอะเทอะเข้าเมื่อใด หล่อนก็ได้แต่นั่งร้องไห้
รอผลสุดท้ายอันจะเกิดขึ้นในที่สุด คงรักเขาอยู่เช่นเคยและเตรียมพร้อมที่จะให้อภัยแม้ว่าเขาจะ

เลวทรามสำหรับหล่อนสักเพียงใดก็ตาม หล่อนเกิดมาสำหรับเป็นฝ่ายทนทุกข์เสียเปรียบไปโดยไม่พยายามจะมีปากมีเสียงนี่คือสตรีไทยที่หาพบเจ้าเคยเห็นเคยรู้จักเคยรักมาตั้งแต่ยังเยาว์จนทุกวันนี้

ม.จ. อากาศคำเกิง-ละครแห่งชาติ

หน้า ๓๔

อันที่จริงหญิงกับชายย่อมหมายรัก
แม้จะรักรักไว้ในอารมณ์

มิใช่จักตัดทางที่สร้างสม
อย่ารักชมนอกหน้าเป็นราศี

สุนทรภู่-สุภาษิตสอนหญิง ในหนังสือ
ประชุมนิราศสุนทรภู่ หน้า ๓

ผู้หญิง-ความสามารถ

เปลือยไถดากบักแหงะแข็งหรือไม่ว
ไหนไถดากกรากกว่าไหนทำครว
แรงเหมือนมดคอดเหมือนกากถ้าเหมือนหญิง
เมืองถดถายปางจะจอดรอดเพราะใคร

ไม่อดหยิ่งหญิงไทยมิใช่ชั่ว
ใช้รู้จักแต่จะยั่วผัวเมื่อไร
นี้จะจริงเหมือนว่าหรือหาไม่
เพราะหญิงไทยได้ฆ่าพม่าแพ้

คำสวดศีลสตรีไทยนักรบ ในหนังสืออนารี่เรื่อนาม
หน้า ๓

ดูราฤาษีชเฒ่า
นางใดในดินดินญ
กรรมาทารกำจ่ากดิน
ทนเองยอมสละละใจ

ถ้าเราใช้บอกหลดอกดู
ยอมเป็นเช่นตกล่าวได้
ประโยชน์ผู้อื่นจักได้
หลงไหลทุกนางอย่างนั้น

น.ม.ส.-กนกนคร หน้า ๔๖

ผู้หญิง-คำยกยอ

วิธีขอหญิงงามต้องยอมว่ามีวิชาดาดปราชญ์เปรี๊ยะ หรือยกคุณที่ไม่เล่ห์จนกล่าวถึงจะเป็นเครื่องจับใจนางด้วย กล่าวตรงกันข้าม ถ้านางเป็นผู้ที่หาความส่วยยาก ถึงหากจะเป็นคนชั่วก็อาจขอให้ต้องใจได้ด้วยกล่าวถึงความงามอันดุษฎ อันเป็นของไม่หาง่ายเหมือนความงามซึ่งดอดดาดนเป็นต้น

น.ม.ส.-นิทานเวตาล หน้า ๓๑๕

อิง—คำสดุดี

อาเพศก็เพศนุชอนงค์

เตมุดงอรดออง

ยามเชิญก็เชิญสัตว์ช่วย

อรองค์ก็นอนนาง

ศุภลักษณ์ประโดมใจ

คณธายผจญภัย

ท่านไม้ในหนังสือเรื่องนารีเรื่อนาม หน้า ๑๕

อิง—คู่ครอง

นารีแม่ไร่ดรรพ

เป็นอาภรณ์

ไร่ซึ่งภรรดา

ะแต่งรัตนมาษ

ภุชณา

พลาค

งามเหือด

ไปพร้อมโศภา

รัชกาลที่ ๖—พระนลคำหลวง เล่ม ๑ หน้า ๑๐๖

ถูกหญิงซึ่งอายุควรมีคู่ไม่มีคู่ ย่อมเป็นเช่นก่อนอุปาทกัห้อยอยู่เหนือหลังคาเรือน

น.ม.ส.—นิทานเวตาล หน้า ๒๑๗

ด้ามมีอยู่แล้วแต่มีอันหนึ่งฉัตรแก้วอันกันเกศ งามหน้างามเนตรทุกเวลา

มหาเวสสันดรชาดก หน้า ๗๕

หญิงไม่เอายากมีด้าม

นพวงบุบผามาด้วย

วรจําขรรคมดานาไว้

นโดชาดานารี

หาในโถกนหาไหน

เกลียดแมลงภูไชรัฎามิ

จักไม่รับไถไซ้ที่

พึงมีด้ามี่แนบตัว

น.ม.ส.—กนกนคร หน้า ๓๔-๓๕

หญิง—ช่วยฐานะของสามี

“ดมัยนี้สตรีมีความสำคัญมาก ฐานะของภริยาช่วยฐานะของสามีให้ดีขึ้นภริยาที่มีความสามารถช่วยเขตราชการงานเมืองของสามีให้เด่นยิ่งขึ้น”

ม.ล.ปิ่น มาลากุล—การเมืองเรื่องรัก หน้า ๓๗

ผู้หญิง—บ่อเกิดแห่งทุกข์

คำโบราณกล่าวว่าผ้าเบี่ยงย่อมจะดับไฟ อาหารขมย่อมจะทำลายกำลัง ลูกชายขม
ย่อมจะทำลายสกุล และเพื่อนที่โกรธขมจะทำลายชีวิต แต่หญิงน้อยจะทำทุกข์ให้แก่ผู้อื่นทั้ง
ในความรักแค้นความเกลียด จะทำอะไรๆ ก็คงจะเป็นไปในทางที่นำความเดือดร้อนให้แก่เราทั้งนั้น
อนึ่งความงามของนกปรอดที่อยู่ในลำไย ความงามของชายชราอยู่ในวิชา ความงามของโยคีอยู่ใน
ในความไม่โกรธ ความงามของหญิงอยู่ในสัตว์ แต่หญิงมีความงามจะหาที่ไหนจึงจะได้พบเล่า

น.ม.ส.—นิทานเวตาล หน้า ๑๓๕

ใครบ้างไม่เคยได้ทุกข์เพราะหญิง เหตุว่าหญิงนั้นผู้ใดจะบังคับให้อยู่ในถ้อยในคำ
ก็บังคับไม่ได้ แม้จะบังคับด้วยใจที่ชอบใจ หรือบังคับด้วยความกรุณาหรือบังคับด้วย
ปฏิบัติดีต่อ หรือบังคับรับทำการให้อย่างดีที่สุดหรือบังคับด้วยนิติกรรม หรือบังคับด้วยการ
ลงโทษ ก็บังคับไม่ได้ทั้งนั้นเพราะหญิงไม่รู้จักผิดและชอบ

น.ม.ส.—นิทานเวตาล หน้า ๒๑๗—๒๑๘

ในโลกนี้หญิงเป็นบ่อเกิดแห่งกองทุกข์ เป็นยาพิษอย่างแรง เป็นที่อยู่แห่งความ
กระวนกระวายใจ เป็นผู้สั่งการความกำหนดแนในใจคน เป็นผู้กระทำให้เกิดความมีนเมารักและ
เป็นโจรปล้นคุณความดีทั้งหลายในโลก

น.ม.ส.—นิทานเวตาล หน้า ๓๒๒

แต่หญิงไม่ว่าเพราะรักหรือเพราะเกลียดขมจะเป็นเหตุแห่งความทุกข์เสมอ เพราะ
หญิงไม่พาความคิดที่อยู่ในใจมาสู่ดิน แม้ตั้งอยู่ที่ดินแล้วก็ไม่พูดออกมา แต่เมื่อจะทำอะไรคงจะ
ไม่บอกใครเป็นอันขาด พระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างหญิงมาเป็นสัตว์ประหลาดในโลก

น.ม.ส.—นิทานเวตาล หน้า ๓๗๔

ผู้หญิง—อิสราภาพ

เมื่อผู้หญิงขออิสราภาพจากสามี ก็มักจะขอเขาไปเพื่อเสียสละให้แก่คนอื่นเท่านั้นเอง

ม.ล.ปิ่น มาลากุล—การเมืองเรื่องรัก หน้า ๕

ผู้หญิง—อำนาจ

ธรรมดาสัตว์ต้องอาศัยพึ่งพาบุรุษนั้นก็จริงอยู่ แต่บุรุษจะกระทำการอันใดก็สุดแล้ว
แต่สัตว์จะเป็นผู้บังคับจัดการทั้งนั้น

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช—ขุสัทธิยา หน้า ๕ ◀

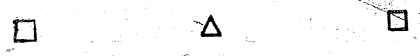

บรรณาธิการแถลง

๑. ปีนี้อันเกิดจากลมโสมมาเกริ่นล่องหน้าให้รู้เข้าใจว่า คงจะหนาวกว่าปีกลาย
 จะทำเล่มของวารสารฉบับรับมหนาวนี้ให้หนาขึ้นหน่อย เพื่อว่าจะได้ช่วยให้อบอุ่นขึ้น ก็ไม่
 ไร้จ เพราะเรื่องหมด ภาพหน้าปกเล่มนี้ ได้มาจากนิตยสารภาษาญี่ปุ่น ชื่อ "อาซาฮิกราฟ"
 ภาพฝีมือ ยูอิโกะ ยาซุตะ ผมขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

๒. เมื่อฉบับรับมร้อน ผมได้เคยขอร้องไว้ว่า ถ้าหากจะให้ฉบับรับมหนาวดี
 ฉบับรับมร้อน ท่านจะต้องช่วยเรา ดิฉันให้ข้อคิดเห็นแนะนำไป ก็ปรากฏว่าผมได้รับ
 มกรุณาช่วยเหลือเป็นอันมาก ฉบับรับมหนาวจึงดีขึ้นเพราะหลายท่านได้ช่วยเหลือนั่นเอง

บรรณาธิการ

- Take time to look — it's the price of Success;
- Take time to think — it is the source of power;
- Take time to play — the secret of perennial youth;
- Take time to read — the source of wisdom;
- Take time to be friendly — it is the way to happiness;
- Take time to laugh — it is the music of the soul.

จดไว้จากหนังสืออะไรจำไม่ได้—ก.ม.

วารสารห้องสมุด T.L.A. BULLETIN

นิตยสารรายสองเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
(มีฉบับพิเศษฤดูร้อน และฤดูหนาวอีก ๒ ฉบับ)

อัตราค่าบอกรับและแจ้งความ

ค่าบอกรับ = ๓ ปี ๘ ฉบับ ๒๐ บาท (ค่าส่งเสร็จ) จำหน่ายปลีกฉบับละ ๓ บาท

ค่าแจ้งความ = มีอัตราแตกต่างกันดังนี้

= ปกนอกด้านหลัง รายเล่มละ ๔๐๐ บาท ปีละ ๒,๖๐๐ บาท

= ใบแทรกกระดาษสีพิเศษในเล่มก่อนขึ้นเรื่องรายเล่มละ ๔๐๐ บาท
ปีละ ๒,๖๐๐ บาท

= ปกหลังด้านใน รายเล่มละ ๒๕๐ บาท ปีละ ๑,๖๐๐ บาท

= ใบแทรกกระดาษสีในเล่มรายเล่มละ ๒๕๐ ปีละ ๑,๖๐๐ บาท

= ในเล่มเต็มหน้า รายเล่มละ ๒๐๐ บาท ปีละ ๑,๒๐๐ บาท

= ในเล่มครึ่งหน้า รายเล่มละ ๑๒๕ บาท ปีละ ๖๕๐ บาท

บอกรับและส่งเงินโดยทางธนาคารหรือเช็คไปรษณีย์ และติดต่อดังนี้

น.ส. นิลวรรณ อินทะเกษ

เลขานุการบริหาร สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ตึกอรรถกถาแพทยสภา เลขที่ ๒๔๑ หน้าวัดบวรนิเวศ

ถนนพระสุเมรุ พระนคร

พิทยา

18 วัชรบุรพา พระนคร

น. 914

ค้นหาหนังสือสำหรับห้อง
คโดยเฉพาะ ทัวพระ
อาณาจักร ทั้งภาษาไทย
ต่างประเทศ สำหรับภาษา
บรรณารักษ์ ห้องสมุด
โดยตรง ลดให้ **25%**
คิดค่าส่ง สำหรับภาษา
ต่างประเทศ ลดให้ในราคา
พิเศษ และยุติธรรมที่สุด
พร้อมทั้งยินดี ส่งรายชื่อ
หนังสือ ต่างประเทศ เพื่อให้
บรรณารักษ์ เลือกหาก่อนสั่ง
จดหมายถึง.....

แพรวพิทยา

วัชรบุรพา พระนคร

โทร. 24283

